

UNIVERZITA PAVLA JOZEFA ŠAFÁRIKA V KOŠICIACH
Právnická fakulta

Orgány obchodných spoločností

Zborník z II. študentského sympózia
z práva obchodných spoločností

Kristián Csach
Dušan Rostáš
(zost.)

Košice 2015

Orgány obchodných spoločností.

Zborník z II. študentského sympózia z práva obchodných spoločností

Študentské sympóziu bolo realizované v rámci riešenia projektu APVV-0809-12.

Zostavovatelia:

doc. JUDr. Kristián Csach, PhD., LL.M.,

Katedra obchodného práva a hospodárskeho práva, Právnická fakulta, UPJŠ v Košiciach

Mgr. Dušan Rostáš,

Katedra obchodného práva a hospodárskeho práva, Právnická fakulta, UPJŠ v Košiciach

Všetky práva vyhradené. Toto dielo ani jeho žiadnu časť nemožno reprodukovat', ukladať do informačných systémov alebo inak rozširovať bez súhlasu majiteľ'ov práv.

Za odbornú a jazykovú stránku publikácie zodpovedajú autori. Rukopis neprešiel redakčnou ani jazykovou úpravou.

Vydavateľ: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Rok vydania: 2015

Umiestnenie:

<http://unibook.upjs.sk/predaj-vydanych-titulov/pravnicka-fakulta>

<http://www.upjs.sk/pravnicka-fakulta/publikacie-zborniky-zverejnenia/>

Dostupné od: 30.06.2015

ISBN 978-80-8152-255-0

Predhovor

V novembri 2014 sa v univerzitnom účelovom zariadení v Danišovciach uskutočnil už druhý ročník študentského sympózia z obchodného práva, presnejšie z práva obchodných spoločností. Aj v tomto roku ostalo cieľom študentského sympózia vytvoriť väčší priestor formulovať vlastný pohľad na určitú aktuálnu právnu problematiku a prezentovať výsledky vlastnej práce.

Témou druhého sympózia boli orgány obchodných spoločností, čím sa aj toto sympóziu tematicky priblížilo projektu APVV riešeného jednotlivými členmi Katedry obchodného práva a hospodárskeho práva na našej Právnickej fakulte.

Strešná problematika umožnila zadať viaceré aktuálne témy a študenti tak mohli spracovať problémy, s ktorými sa pravdepodobne budú boriť aj v budúcej praxi. Zvolené témy nepatria medzi témy jednohlasne vnímané právnou doktrínou, resp. ustálenou judikatúrou. Práve naopak, zámerne boli zvolené témy, o ktorých niet mnoho tuzemských literárnych zdrojov. Na spracovanie jednotlivých tém tak nepostačovali bežné učebnicové či komentárové znalosti.

Zapojení členovia katedry, tak z radov učiteľov, ako aj doktorandov, pôsobili aj v tomto roku skôr ako kontaktné osoby, než ako konzultanti či vedúci práce študentov. Primárnym účelom sympózia na fakulte je umožniť študentom prejavujúcim záujem o obchodné právo rozvinúť analytické či argumentačné schopnosti ale aj prejavenie osobnosti študenta. Chceme, aby poslucháči rozvíjali nielen odborné znalosti, ale aj osobné schopnosti, tzv. *soft skills*, umenie prezentovať vlastný názor a presvedčivo argumentovať.

Výsledky práce študentov môžete vidieť v tomto zborníku.

Nám ostáva dúfať, že aj iní poslucháči budú mať záujem prehĺbiť svoje poznatky a prezentovať výsledky vlastnej práce na nasledujúcich sympóziách. Veríme, že školské kurikulum sa už nadlho podarilo rozšíriť o ďalšie fakultatívne podujatie.

Záverom ostáva aj v tento rok poďakovať Mgr. Dušanovi Rostášovi za veľký kus práce odvedenej pri záverečnej redakcii a typografických úpravach zborníka.

usporiadatelia

Predhovor	4
Obsah	6
Poistenie zodpovednosti za škodu členov orgánov obchodných spoločností <i>(Dávid Barczy)</i>	10
Úvod	10
1. Vymedzenie kľúčových pojmov	11
2. Vytvorenie právneho základu pre vznik poistenia	12
3. Charakteristiky zodpovednosti členov orgánov obchodných spoločností	13
3.1. <i>Zodpovednosť a poistenie v judikatúre Ústavného súdu SR</i>	13
3.2. <i>Porovnanie úpravy zodpovednosti na Slovensku s jej úpravou v ČR</i>	14
4. Poistenie zodpovednosti za škodu členov orgánov obchodných spoločností	16
4.1. <i>Historický vývoj poistenia v skratke</i>	17
4.2. <i>Charakteristika poistenia zodpovednosti za škodu členov orgánov obchodných spoločností</i>	18
4.2.1. <i>Poistník</i>	18
4.2.2. <i>Poistení</i>	18
4.2.3. <i>Predmet a rozsah poistenia</i>	19
Záverečné úvahy	19
Vnútorne štruktúrovanie a delegácia rozhodovacích právomocí medzi členmi orgánu obchodnej spoločnosti, delegácia rozhodovania navonok <i>(Dominika Becková)</i>	20
Úvod	20
1. Osobné obchodné spoločnosti	21
2. Kapitálové obchodné spoločnosti	23
2.1. <i>Valné zhromaždenie</i>	23
2.2. <i>Štatutárny orgán</i>	24
2.3. <i>Dozorná rada</i>	27
Záver	28
Odmeňovanie členov orgánov obchodných spoločností <i>(Peter Bobčík)</i>	29
Úvod	29
1. Právna úprava odmeňovania členov orgánov obchodných spoločností	29
2. Orgány obchodných spoločností, ktorých odmena požaduje osobitné schválenie	30
3. Spôsoby odmeňovania štatutárnych orgánov spoločnosti	31
3.1. <i>Lehoty na rozhodnutie o odmene konateľa s.r.o.</i>	35
3.2. <i>Súbeh funkcie štatutárneho orgánu vo viacerých spoločnostiach</i>	35
4. Motivácia orgánov spoločnosti na správnom výkone svojej funkcie	36
Voľba a odvolávanie členov orgánov obchodných spoločností <i>(Ondrej Havír)</i>	38
Úvod	38
1. Verejná obchodná spoločnosť	38
2. Spoločnosť s ručením obmedzeným	41
2.1. <i>Valné zhromaždenie</i>	41
2.2. <i>Konatelia</i>	41
2.3. <i>Dozorná rada</i>	46
Záver	47

Orgány obchodných spoločností a pracovné právo (Daša Horková)	48
Úvod	48
1.Všeobecne o orgánoch s.r.o.....	48
2.Výkon funkcie konateľa spoločnosti	49
2.1. Zmluva o výkone funkcie	49
2.2. Mandátna zmluva.....	50
2.3. Absencia zmluvy.....	50
3.Pracovný pomer & závislá práca	51
3.1 Pracovný pomer a štatutárny orgán.....	51
3.2 Pracovný pomer - prečo nie?.....	52
3.3 Druh práce	52
3.4 Závislá práca.....	53
3.5 Súdny dvor EÚ & Dita Danosa	54
3.6 Súbeh funkcií.....	57
3.7 Súbeh - kedy áno?.....	57
3.8 Súbeh - kedy nie?.....	58
4.Zodpovednosť	59
Záver	61
Vytváranie fakultatívnych orgánov v obchodných spoločnostiach	
(Martin Kochan)	62
Úvod	62
1.Fakultatívny orgán spoločnosti s ručením obmedzeným	62
2.Zriaďovanie fakultatívnych orgánov.....	65
3.Členovia fakultatívnych orgánov.....	68
3.1 Právny režim vzťahu medzi členom fakultatívneho orgánu a obchodnou spoločnosťou	69
Záver	70
Orgány v rámci skupiny obchodných spoločností (Ladislav Kováč).....	72
Úvod	72
1.Všeobecná charakteristika problematiky skupiny obchodných spoločností (koncernu)	72
2.Skupina obchodných spoločností v českom právnom poriadku	74
3.Vplyv a jeho presadzovanie	75
4.Jednotné riadenie v rámci koncernu	76
4.1 Koncernový záujem, jeho presadzovanie a jednotná politika koncernu.....	76
4.2 Jednotná politika a koordinácia	77
5.Spôsoby ovplyvnenia	78
6.Pokyny týkajúce sa obchodného vedenia riadených osôb.....	79
6.1 Starostlivosť riadneho hospodára a porušenie pokynu	80
7.Zbavenie sa povinnosti nahradiť škodu riadiacou osobou	82
8.Spôsoby náhrady škody v rámci koncernu	82
9.Ručenie vplyvnej a ovládajúcej osoby za porušenie povinnosti odvracať úpadok	84
10. Skupina spoločností v nemeckom právnom poriadku.....	85
10.1 Skupina spoločností.....	86
Záver	87
Konkurenčná činnosť členov obchodných spoločností (Pavol Leiner)	89
Úvod	89
1. Pojem konkurenčnej činnosti a jej právny základ	89
2.Zákaz konkurencie a poctivý obchodný styk	90
2.1 Ex lege zákazkonkurencie v obchodných spoločnostiach.....	91

2.1.1 Verejná obchodná spoločnosť	92
2.1.2 Komanditná spoločnosť	93
2.1.3 Spoločnosť s ručením obmedzeným a akciová spoločnosť	93
2.2 Konkurenčná doložka	95
3.Trvanie zákazu konkurencie	97
4.Práva spoločnosti podľa ust. § 65 ods. 2 ako primárne nároky a ich uplatniteľnosť	98
4.1. Iné dôsledky porušenia zákazu konkurenčnej činnosti členmi obchodných spoločností	100
Na záver	101

Zodpovednosť členov orgánov obchodných spoločností (podmienky, rozsah, dôkazné bremeno, zodpovednosť v kolektívnych orgánoch)

<i>(Lukáš Mareček)</i>	103
Úvod	103
1.Podmienky zodpovednosti.....	104
2.Rozsah zodpovednosti.....	108
3.Dôkazné bremeno.....	110
4.Zodpovednosť v kolektívnych orgánoch	112
Záver	113

Súbeh „konateľských“ oprávnení, ich obmedzenia a následky porušení ich obmedzení, ultra vires konanie (*Róbert Rybka*) .....

Úvod	115
1.Súbeh funkcie štatutárneho orgánu, resp. člena štatutárneho orgánu s postavením zákonného zástupcu	115
1.1 Pôsobnosť štatutárneho orgánu	116
1.2 Zákonný zástupca v režime § 15.....	116
1.3 Judikatúra vo veciach súbehu „konateľských“ oprávnení – jednotlivé vývojové štádiá a zlom v nazeraní na jeho prípustnosť.....	117
1.3.1 Je možné vykonávať činnosť štatutárneho orgánu v pracovnoprávnom vzťahu?.....	117
1.3.2 Je právny úkon vykonaný osobou, ktorá konala z pozície zákonného zástupcu podľa § 15 ObchZ a súčasne z pozície štatutárneho orgánu platný alebo neplatný?.....	118
1.3.3 Postoj odbornej verejnosti k rozsudku 31 Odo 11/2006	122
Záver	124

Pokyny členom orgánov obchodných spoločností a ich záväznosť (s akcentom na vzťahy v kapitálových obchodných spoločnostiach)

<i>(Viktor Varga)</i>	125
1.Obchodné vedenie spoločnosti a konanie v mene spoločnosti.....	125
2.Pokyny, zásady, obmedzenia... je medzi nimi rozdiel?.....	127
3.Ako sa má štatutárny orgán správať, je možné mu udeľovať pokyny?	129
4.Členenie pokynov a ich záväznosť	130
5.Pokyny v rámci koncernového práva.....	135
Záver	139

Poistenie zodpovednosti za škodu členov orgánov obchodných spoločností

Dávid Barczi

Úvod

Každý podnikateľ podniká za účelom dosiahnutia zisku. Obchodný zákonník (ďalej tiež „ObZ“) stanovuje účel dosiahnutia zisku za jednu z podmienok pre vykonávanie podnikateľskej činnosti.¹ Podnikanie za účelom dosiahnutia zisku v sebe nesie určité podnikateľské riziko. Existujú nástroje, ktoré možný vznik rizika minimalizujú, pritom nie neobmedzene, ale v súlade so zákonom, za súčasného zachovania a dodržiavania zákonných povinností. Prípadné neúmyselné chybné rozhodnutie, opomenutie, nedbalosť, omyl a pod. pri výkone svojej funkcie v rámci obchodnej spoločnosti (teda podnikateľa) môžu byť kvalifikované ako porušenia zákonných povinností vykonávať svoju pôsobnosť v súlade so zákonom.² V posledných rokoch získava na význame relatívne nový druh poistenia, ktorý slúži primárne ako (nevyhnutný) nástroj ochrany majetku obchodnej spoločnosti a osobného majetku fyzických osôb v ich vedení - **poistenie zodpovednosti za škodu členov orgánov obchodných spoločností**, známe aj ako „**D&O**“ **poistenie, teda Directors & Officers Liability Insurance**. V ďalšom texte príspevku budem namiesto týchto názvov používať aj zjednodušený pojem poistenie. Je to jediný druh poistenia, ktorý dokáže v prípade škody spôsobenej členmi orgánov obchodných spoločností poisteným osobám poskytnúť istú formu ochrany.³ Čitateľ bude mať možnosť sa v tejto práci oboznámiť hlavne so zodpovednosťou za škodu ako kľúčovým predmetom poistenia. Táto bola v súvislosti s poistením rozoberaná v uznesení Ústavného súdu SR 436/2014-19 a preto bude toto rozhodnutie spomenuté v práci viackrát.

---

¹ § 2 ods. 1 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov.

² Poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú členmi štatutárnych orgánov a ďalšími manažérmi („D&O“) [online]. [cit. 2014-11-30]. Dostupné na internete: <http://www.qbeurope.com/slovakia/produkty/DandO.asp>.

³ MASARYK, M.: Poistenie zodpovednosti štatutárnych orgánov spoločnosti [online]. 2006, [cit. 2014-11-30]. Dostupné na internete: <http://www.sme.sk/c/2680241/poistenie-zodpovednosti-statutarnych-organov-spolocnosti.html>.

1. Vymedzenie kľúčových pojmov

Na to, aby som v príspevku mohol charakterizovať samotné poistenie, je najprv potrebné teoreticky vymedziť pojmy, ktoré v sebezpoistenie zodpovednosti za škodu členov orgánov obchodných spoločností zahŕňa.

Zodpovednosť je právnym dôsledkom za porušenie povinností zo záväzkového vzťahu, prípadne inej povinnosti ustanovenej zákonom, t.j. primárnych právnych povinností. Aj zodpovednosť vo svojej podstate je záväzkom, teda právnou povinnosťou. Vzniká ako druhotná právna povinnosť. Jedným z druhov zodpovednosti, ktoré sa vyvinuli v súkromnom práve je zodpovednosť za škodu.⁴

Škodou sa vo všeobecnosti rozumie majetková ujma, ktorú možno vyjadriť v peniazoch. Môže sa prejavovať ako skutočná škoda (*damnum emergens*) alebo ušlý zisk (*lucrum cessans*).⁵

Zodpovednosť za škodu upravuje ako všeobecný súkromnoprávny kódex Občiansky zákonník, vo vzťahu ku ktorému je úprava obsiahnutá v Obchodnom zákonníku špeciálneho charakteru.⁶ Keďže ObZ zodpovednosť za škodu rieši, má táto úprava prednosť pred tou nachádzajúcou sa v Občianskom zákonníku. Právna úprava **zodpovednosti za škodu** je obsiahnutá v § 373. a nasl. ObZ a vzťahuje sa na prípady, keď škoda bola spôsobená porušením povinností z obchodných záväzkových vzťahov a porušením povinností ustanovených Obchodným zákonníkom. Zodpovednosť za náhradu spôsobenej škody podľa Obz vzniká, keď sú splnené tieto základné podmienky:

- vznik škody
- porušenie povinnosti
- príčinná súvislosť medzi vznikom škody a protiprávnym konaním (tzv. *kauzálny nexus*)
- predvídateľnosť vzniku škody ako dôsledku protiprávnosti
- nepreukázanie existencie okolností vylučujúcich zodpovednosť.⁷

Členovia orgánov obchodných spoločností. (ďalej tiež ako členovia orgánov OS) Poistenie sa vzťahuje len na členov orgánov spoločnosti s ručením obmedzeným a akciovej spoločnosti. V oboch prípadoch je najvyšším orgánom spoločnosti valné zhromaždenie. Keďže ide o právnické osoby, a teda umelé entity, povinne sa zriaďuje štatutárny orgán, ktorý spoločnosť skutoč-

⁴ SUCHOŽA, J. In SUCHOŽA, J. a kol.: *Obchodný zákonník a súvisiace predpisy. Komentár*. Bratislava: EUROUNION, 2007, s. 756-758.

⁵ Tamtiež, s. 763.

⁶ § 1 ods. 2 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov.

⁷ SUCHOŽA, J. In SUCHOŽA, J. a kol.: *Obchodný zákonník a súvisiace predpisy. Komentár*. Bratislava: EUROUNION, 2007, s. 761-763.

ne riadi, prijíma bežné rozhodnutia na dennodennej báze a koná v jej mene. V prípade spol. s r.o. je štatutárnym orgánom konateľ, resp. viac konateľov. Štatutárnym orgánom akciovej spoločnosti je predstavenstvo ako kolektívny orgán, okrem toho a.s. povinne vytvára aj dozornú radu, ktorej členov sa poistenie tiež môže týkať. Členmi štatutárných orgánov môžu byť len fyzické osoby, ktoré dovŕšili aspoň 18 rokov veku, sú plne spôsobilé na právne úkony a bezúhonné.⁸

2. Vytvorenie právneho základu pre vznik poistenia

S účinnosťou od 1.1. 2002 došlo k významnej novele Obchodného zákonníka a zrejme najvýznamnejšia z viacerých zmien v novele stanovuje povinnosť členov orgánov spoločností zodpovedať celým svojím majetkom za porušenie povinností pri výkone svojej funkcie. Člen štatutárneho orgánu takto zodpovedá voči spoločnosti, jej akcionárom, spoločníkom, veriteľom a aj voči iným osobám. Pred prijatím novely niesla zodpovednosť za škody spôsobené rozhodnutiami členov výkonných orgánov samotná spoločnosť. Členovia orgánov obchodných spoločností mohli byť v najhoršom prípade prepustení. V súčasnosti sa situácia dramaticky mení a čoraz častejšie sa môžeme stretnúť s tým, že nároky na náhradu škody spôsobenej výkonom funkcie sa vzťahujú práve voči samotným členom orgánov. Tieto trendy sa postupne prejavujú v slovenskej právnej úprave.⁹ Obchodný zákonník teda, v rámci ustanovení týkajúcich sa spoločnosti s ručením obmedzeným, upravuje, že „*konatelia sú povinní vykonávať svoju pôsobnosť s odbornou starostlivosťou a v súlade so záujmami spoločnosti a všetkých jej spoločníkov.*“¹⁰ Pokiaľ ide o akciovú spoločnosť, ObZ ustanovuje, že „*členovia predstavenstva sú povinní vykonávať svoju pôsobnosť s náležitou starostlivosťou, ktorá zahŕňa povinnosť vykonávať ju s odbornou starostlivosťou a v súlade so záujmami spoločnosti a všetkých jej akcionárov.*“¹¹ Z dôvodovej správy k zákonu č. 500/2001 Z. z. (predmetná novela) vyplýva, že „*členovia predstavenstva sú povinní vykonávať svoju funkciu najmä s dostatočnou starostlivosťou.*“¹² Z daného je zrejmé, že zákonodarca pri vymedzovaní zodpovednosti členov orgánov obchodných spoločností používa, či už v zákone alebo v dôvodovej správe, tri rozdielne slovné spoje-

⁸ § 56, § 125, § 133, § 184 a § 191 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov.

⁹ MASARYK, M.: Poistenie zodpovednosti štatutárných orgánov spoločnosti [online]. 2006, [cit. 2014-11-30]. Dostupné na internete: <http://www.sme.sk/c/2680241/poistenie-zodpovednosti-statutarnych-orgánov-spolocnosti.html>.

¹⁰ § 135a ods. 1 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov.

¹¹ § 194 ods. 5 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov.

¹² ILLEŠ, T. In SUCHOŽA, J. a kol.: *Obchodný zákonník a súvisiace predpisy. Komentár*. Bratislava: Eurounion, 2007, s. 441.

nia – odborná starostlivosť, náležitá starostlivosť a dostatočná starostlivosť. Povinnosti konateľov a členov predstavenstva sú obsahovo zhodne formulované, preto by bolo vhodné odstrániť takúto terminologickú nejednotnosť. V tejto súvislosti budem v ďalej v príspevku používať len pojem odborná starostlivosť, ktorý pravdepodobne najlepšie vystihuje svoj zákonodarcom mienený obsah. Pojem **odborná starostlivosť** je použitý v ObZ na viacerých miestach, nenachádzame v ňom však exaktné vysvetlenie, čo tento termín v sebe obsahuje. Povinnosť konateľov konať s odbornou starostlivosťou konkretizuje zákon len príkladným výpočtom konaní, ktoré musia byť zachovávané. Judikatúra v Českej republike sa však venuje aj rozdielu medzi odbornou a náležitou starostlivosťou.¹³ Odbornosťou sa zásadne chápu všeobecne znalosti a skúsenosti pri výkone funkcie s prihliadnutím na predmet podnikania, resp. činnosti.¹⁴

3. Charakteristiky zodpovednosti členov orgánov obchodných spoločností

Zodpovednosť je **objektívna**. „Konateľ bude zodpovedať za spôsobenú škodu bez ohľadu na to, či ju spôsobil zavineným konaním alebo nie.“¹⁵

Zodpovednosť je **neobmedzená**. Členovia orgánov OS zodpovedajú neobmedzene celým svojím majetkom za škodu spôsobenú porušením svojich povinností.¹⁶

Zodpovednosť je **solidárna**. Porušenie povinností uvedených v § 135a ObZ „zakladá konateľom solidárnu zodpovednosť za škodu.“¹⁷

Zodpovednosť **nemožno obmedziť ani vylúčiť**. Explicitne to zakazuje ObZ v § 135a ods. 4 pokiaľ ide o s.r.o. a v § 194 ods. 8 v prípade a.s.

3.1. Zodpovednosť a poistenie v judikatúre Ústavného súdu SR

Ústavný súd SR sa vo veci III. ÚS 436/2014-19 venoval poisteniu zodpovednosti za škodu členov orgánov OS, konkrétne so zameraním na akciovú spoločnosť. V odôvodnení tohto uznesenia dospel k poznatku, že je nevyhnutne

¹³ K tomuto pozri bližšie uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 27. 8. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1412/2007.

¹⁴ HUSÁR, J. In SUCHOŽA, J. a kol.: *Obchodný zákonník a súvisiace predpisy. Komentár*. Bratislava: EUROUNION, 2007, s. 312.

¹⁵ Tamtiež, s. 313.

¹⁶ Poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú členmi štatutárnych orgánov a ďalšími manažérmi („D&O“) [online]. [cit. 2014-11-30]. Dostupné na internete: <http://www.qbeurope.com/slovakia/produkty/DandO.asp>.

¹⁷ HUSÁR, J. In SUCHOŽA, J. a kol.: *Obchodný zákonník a súvisiace predpisy. Komentár*. Bratislava: EUROUNION, 2007, s. 312.

potrebné oddeliť zodpovednosť akciovej spoločnosti za škodu, ktorá by eventuálne mohla vzniknúť navonok tretím subjektom v dôsledku toho, že a.s. nesplnila svoje záväzky voči týmto tretím osobám na jednej strane, a na strane druhej internú zodpovednosť jej riadiacich pracovníkov (členov predstavenstva) voči samotnej akciovej spoločnosti za škodu spôsobenú akciovej spoločnosti porušením povinností v ich riadiacej pôsobnosti. Vzhľadom na uvedené nie je možné stotožňovať, resp. kumulovať do jedného inštitútu zodpovednosť akciovej spoločnosti za ňou spôsobenú škodu, ktorá sa uplatňuje voči tretím subjektom, a tiež zodpovednosť členov predstavenstva za škodu, ktorá sa uplatňuje interne voči samotnej akciovej spoločnosti v rozsahu porušenia povinností v ich riadiacej pôsobnosti.¹⁸ Predmetom skúmania v tomto prípade bola akciová spoločnosť, na ktorú sa vzťahujú príslušné ustanovenia ObZ. V § 154 ods. 1 je upravená zodpovednosť a.s. ako celku voči tretím osobám za nesplnenie si svojich záväzkov. Podľa ObZ akciová spoločnosť zodpovedá za porušenie svojich záväzkov celým svojim majetkom. Akcionár neručí za záväzky spoločnosti.¹⁹ V § 194 ods. 6 je osobitne upravená zodpovednosť členov predstavenstva a.s. ako jej vrcholových riadiacich pracovníkov dovnútra voči samotnej a.s. za škodu, ktorú by jej spôsobili nesplnením si svojich povinností pri výkone svojej pôsobnosti. Členovia predstavenstva, ktorí porušili svoje povinnosti pri výkone svojej pôsobnosti, sú povinní spoločne a nerozdielne nahradiť škodu, ktorú tým spoločnosti spôsobili.²⁰ Z uvedeného vyplýva, že v prípade vzniku škody tretej osobe vzniknutej v dôsledku činnosti akciovej spoločnosti nie je povinnosťou tejto tretej osoby skúmať kto túto škodu spôsobil, pretože akciová spoločnosť má ex lege objektívnu zodpovednosť za škodu voči tretej osobe a ručí za ňu celým svojim majetkom. Až následne nastupuje objektívna zodpovednosť členov predstavenstva za túto škodu voči akciovej spoločnosti, ak vznikla porušením povinnosti v ich riadiacej pôsobnosti, za ktorú (škodu) zodpovedajú neobmedzene v celom jej rozsahu.²¹

3.2. Porovnanie úpravy zodpovednosti na Slovensku s jej úpravou v ČR

V tejto súvislosti sa priam núka porovnanie s českou právnou úpravou, nakoľko Česká republika a Slovensko boli dlho súčasťou spoločného štátu, teda slovenský obchodný zákonník a český obchodný zákonník (zrušený od 1.1.2014) boli do veľkej miery podobné. Vzhľadom na tému tohto príspevku

¹⁸ Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky III. ÚS 436/2014-19 zo dňa 24.07.2014.

¹⁹ § 154 ods. 1 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov.

²⁰ § 194 ods. 6 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov.

²¹ Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky III. ÚS 436/2014-19 zo dňa 24.07.2014.

zaujímavá je odlišnosť medzi týmito predpismi spočívajúca v zodpovednosti konateľov spoločnosti s ručením obmedzeným a členov predstavenstva akciovanej spoločnosti. V zmysle ustanovenia § 194 ods. 5 už zrušeného zákona č. 513/1991 Sb., *obchodní zákoník*, sú členovia predstavenstva povinní vykonávať svoju pôsobnosť „s péčí řádného hospodáře“. Podľa § 135 ods. 2 rovnakého zákona sa toto ustanovenie použije obdobne vo vzťahu ku konateľom s.r.o. Slovenský zákonodarca, ako už bolo uvedené vyššie v tejto práci, zvolil v tomto prípade inú formuláciu a hovorí o odbornej starostlivosti.

1. 1. 2014 však v ČR nadobudol účinnosť *Zákon o obchodních společnostech a družstvech* (tzv. *zákon o obchodních korporacích*, ZOK) č. 90/2012 Sb., ktorého predmetom úpravy sú len obchodné spoločnosti a družstvá, neupravuje teda záväzkové právo, ktorého úpravu obsahuje nový *Občanský zákoník* č. 89/2012 Sb. (v danom období došlo v ČR k významnej reforme celého súkromného práva).²² Koncept riadneho hospodára zostal zachovaný, akurát sa jeho úprava presunula do nového občianskeho zákonníka a v zákone o obchodných korporáciách bol doplnený o pravidlo tzv. podnikateľského úsudku, teda *business judgment rule*.²³

Český Najvyšší súd vo viacerých rozhodnutiach, napr. v *usnesení Nejvyššího soudu ČR* zo dňa 18. 10. 2006, sp. zn. 5 Tdo 1224/2006 definoval pojem *péče řádného hospodáře*. Hovorí, že tento pojem je možné chápať tak, že riadny hospodár robí právne úkony týkajúce sa obchodnej spoločnosti zodpovedne a svedomito a rovnakým spôsobom stará sa o jej majetok, ako keby šlo o jeho vlastný majetok. Takáto starostlivosť nepochybne zahŕňa starostlivosť o majetok spoločnosti nielen v tom zmysle, aby nevznikla škoda na majetku jeho úbytkom či znehodnotením, ale tiež aby bol majetok spoločnosti zhodnocovaný a rozmnožovaný v maximálnej možnej miere, aká je momentálne dosiahnuteľná. Postup člena štatutárneho orgánu však nepredpokladá, aby bol vybavený všetkými odbornými vedomosťami, ktoré súvisia s uvedenou funkciou v štatutárnom orgáne, ale k jeho zodpovednosti postačia základné znalosti umožňujúce mu rozoznať hroziacu škodu a zabrániť jej pôsobeniu na spravovaný majetok. Okrem toho, starostlivosť riadneho hospodára zahŕňa aj povinnosť člena štatutárneho orgánu rozpoznať, že je nutná odborná pomoc špeciálne kvalifikovaného subjektu, a zaistiť takú pomoc.²⁴ Všeobecne teda platí, že člen orgánu OS nemusí byť vybavený odbornými znalosťami a schopnosťami, potrebnými pre výkon všetkých činností, ktoré spadajú do

²² Vykonané zmeny vzhľadom na obchodné právo sú výstižne zhrnuté napr. v http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/user_upload/informacni_brozury/MS_brozura_NZOK.pdf.

²³ Vysvetlené nižšie v tejto práci.

²⁴ Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 18. 10. 2006, sp. zn. 5 Tdo 1224/2006.

pôsobnosti štatutárneho orgánu. Ak však takéto odborné znalosti daný člen orgánu má, dá sa z požiadavky odbornej starostlivosti vyvodiť, že je povinný ich pri výkone funkcie v rámci svojich možností využívať.²⁵

4. Poistenie zodpovednosti za škodu členov orgánov obchodných spoločností

Tento druh poistenia patrí medzi dobrovoľne uzatvárané neživotné poistenie. Je otáznе, do akej miery zakotvenie rozsiahlej zodpovednosti členov orgánov OS má vplyv na riadny výkon funkcie členmi orgánov obchodných spoločností či už v smere pozitívnom alebo negatívnom. Skutočnosť, že zákonodarca zakotvil ich neobmedzenú zodpovednosť a zároveň neexistencia akéhosi „nástroja záchrany“ (poistenia), ktorý by sa použil v prípade spôsobenia škody následkom nesprávneho rozhodnutia, môže výrazne ovplyvniť tieto osoby pri vykonávaní svojej pôsobnosti, a tým mať dopad aj na samotnú spoločnosť a jej majetok. Na druhej strane, je nesporné, že negatívne dôsledky môže mať práve existencia poistenia za predpokladu, že sa členovia orgánu spoliehajú na jeho realizáciu a preto si dovoľia prijať aj riskantnejšie rozhodnutia s neistým výsledkom. Podstatné v tejto súvislosti je, že poistenie by sa malo vzťahovať len na situácie spôsobenia škody, ktorej nepredchádzalo porušenie povinností pri výkone funkcie, ale pôsobenie s odbornou starostlivosťou. Avšak, posúdenie, či daná osoba skutočne konala s odbornou starostlivosťou alebo nie, je neisté a patrí, v konečnom dôsledku, lensúdu, pričom rôzne sudy by mohli totožné situácie vyhodnotiť odlišne. Domnievam sa, že je nemožné podať jednoznačnú definíciu odbornej starostlivosti a taxatívnym výpočtom konaní ju obsiahnuť. Poistenie sa vzťahuje práve na škody spôsobené konaním s odbornou starostlivosťou.

Poistenie zodpovednosti za škodu členov orgánov obchodných spoločností kryje riziko osobnej zodpovednosti a prípadne aj vzniknuté škody spôsobené obchodnej spoločnosti členmi jej orgánov a pracovníkmi na vedúcich pozíciách (vo všeobecnosti sa na ich označenie používa aj pojem „manažéri“), pričom poistné platí spoločnosť. Poistenie chráni nielen poistených členov orgánov, ale aj samotnú spoločnosť pred negatívnymi dopadmi konania vedúcich pracovníkov. Takisto chráni aj záujmy akcionárov, spoločníkov a veriteľov, pretože pre nich sa stáva prípadné vymoženie pohľadávky v podobe náhrady škody dostupnejším.²⁶ V už spomínanej veci 436/2014-19 Ústavný súd SR okrem iného judikoval, že dojednaním poistnej zmluvy o zodpovednosti za škodu je poistená, resp. chránená zodpovednosť za škodu toho subjektu, ktorý je predmetnou poistnou zmluvou poistený. Zo samotné-

²⁵ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 30. 7. 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006.

²⁶ Poistenie zodpovednosti za škodu manažérov D&O [online]. [cit. 2014-11-30]. Dostupné na internete: <http://www.poistenie.sk/poistenie-zodpovednosti-za-skodu-manazerov-d-o>.

ho označenia poisťnej zmluvy „*Poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú členmi orgánov spoločnosti*“ vyplýva, že týmto dojednaním je poistená, resp. chránená zodpovednosť za škodu poistených osôb, ktorými sú „*všetci minulí, súčasní a budúci členovia predstavenstva, členovia dozornej rady, prokuristi a riadiaci zamestnanci spoločnosti.....*“, takže v prvom rade je chránený ich záujem a majetok, a nie majetok dotknutej akciovej spoločnosti, pretože jej majetok, resp. jej právo na náhradu jej spôsobenej škody, za ktorú zodpovedajú napr. členovia jej predstavenstva, je primárne chránené ex lege, a to ustanovením o zodpovednosti týchto osôb za túto škodu neobmedzene celým ich majetkom. Ústavný súd pripúšťa, že druhotne je chránený aj majetok dotknutej a.s., avšak tento účel dotknutej poisťnej zmluvy je len podporný a nemožno ním bezvýhradne odôvodňovať jej uzavretie.²⁷

Pokiaľ sa manažér - člen predstavenstva, dozornej rady alebo konateľ dopustí porušenia povinností, ručí celým svojím majetkom ako voči spoločnosti, tak aj voči jej akcionárom, spoločníkom, veriteľom a iným osobám, na rozdiel od pracovno-právnej legislatívy, ktorá určuje maximálnu hranicu ručenia zamestnanca voči zamestnávateľovi. Akcionár, spoločník, prípadne tretia osoba, no predovšetkým samotná spoločnosť majú právo žiadať náhradu škody priamo od člena orgánu spoločnosti.²⁸

4.1. Historický vývoj poistenia v skratke

Významný míľnik súvisiaci s poskytovaním poistenia predstavuje rozhodnutie v prípade *Aronson vs. Lewis* z roku 1984 súdom Supreme Court of Delaware, ktoré je jedným z najvýznamnejších *landmark cases* v celej histórii tohto súdu. Rozhodnutím v danej veci súd zakotvil pravidlo tzv. „podnikateľského úsudku“ – „*business judgment rule*“. Ide o predpoklad, že členovia orgánov pri rozhodovaní sú informovaní, konajú v dobrej viere a v najlepších záujmoch spoločnosti. Dôkazné bremeno je obrátené, tzn. že žalobca musí preukázať, že člen orgánu OS konal v rozpore s *business judgment rule*.²⁹ Túto doktrínu súdy naďalej rozvíjali tým, že dopĺňali povinnosti členov orgánov OS smerujúce k riadnemu vedeniu spoločnosti. Posúdenie splnenia predmetných povinností je kľúčové pri určení, či daná osoba konala v rámci *business*

²⁷ Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky III. ÚS 436/2014-19 zo dňa 24.07.2014.

²⁸ Poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú členmi orgánov spoločnosti [online]. [cit. 2014-11-30]. Dostupné na internete: <http://www.allianzsp.sk/zodpovednost-clenovia-organov-spolocnosti>

²⁹ Súd v rozsudku uviedol: „*The business judgment rule is...a presumption that in making a business decision the directors of a corporation acted on an informed basis, in good faith and in the honest belief that the action taken was in the best interests of the company.*“ Dostupné na internete: http://www.leagle.com/decision/19841278473A2d805_11276.xml.

judgment rule, ktoré vo svojej podstate predpokladá správnosť rozhodnutí členov orgánov spoločnosti. Takýmto spôsobom konštruovaná ochrana zodpovednosti členov orgánov je pomerne rozsiahla a umožňuje dotknutým osobám prijímať rizikovejšie rozhodnutia bez obavy z následkov. Trefné zhodnotenie ponúkli autori Davis a Lukomnik vo svojom článku, kde sa domnievajú, že v dobre finančnej kríze si isto mnoho členov orgánov spoločností mohlo pomyslieť: „*May God preserve the business judgment rule!*”³⁰

4.2. Charakteristika poistenia zodpovednosti za škodu členov orgánov obchodných spoločností

Poistenie je možné, vo všeobecnosti, uzavrieť v prospech tretej osoby. V takom prípade sa odlišuje osoba, ktorá podpisuje poisťnú zmluvu a platí poisťné (poisťník) od osoby, v prospech ktorej sa poistenie uzatvára (poistený).

4.2.1. Poisťník

Poisťnú zmluvu s poisťovňou uzatvára štatutárny orgán tej obchodnej spoločnosti, ktorej člen orgánu, príp. iná osoba má byť poistená. Vzhľadom na prax na poisťnom trhu je zrejmé, že zmluvu o takomto poistení môžu uzavrieť aj iné právnické osoby ako obchodné spoločnosti v zmysle ObZ. Poisťníkom sa môže stať:

- spoločnosť s ručením obmedzeným
- akciová spoločnosť
- družstvo
- nezisková organizácia
- príspevková alebo rozpočtová organizácia
- štátny podnik

4.2.2. Poistení

Poistenie sa vzťahuje nielen na členov orgánov OS, ale môže zahŕňať širší okruh osôb:

- členovia orgánov spoločnosti a jej dcérskych spoločností
- výkonní manažéri
- zákonní dedičia a príbuzní (pri prechode práv)
- manažéri externej spoločnosti („ODL“ – Outside Directorship Liability)

³⁰ FALTUS. V.: *Odpovědnost statutárního orgánu a business judgement rule*. Diplomová práca[online]. 2013, [cit. 2014-02-20]. Dostupné na internete: http://is.muni.cz/th/325765/pravf_m/DIP_FINAL.txt.

4.2.3. Predmet a rozsah poistenia

Poistenie možno rozdeliť do troch až štyroch podskupín, z ktorých pozostáva, a to:

- Poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú členmi orgánov spoločnosti
- Poistenie finančnej náhrady spoločnosti
- Poistenie nákladov obhajoby, súdnych trov a mimosúdneho vysporiadania
- Poistenie nákladov na zachovanie dobrého mena

Ústavný súd SR zdôrazňuje, že v prípade, že sa spoločnosť rozhodne uzavrieť poistenie v prospech členov jej orgánov za účelom ochrany ich zodpovednosti za škodu s cieľom chrániť aj seba zabezpečením vymáhateľnosti svojich škodových nárokov od týchto osôb a zaviazá sa za nich platiť poistné, je potrebné mať na zreteli, aby poistným krytím v takejto poistnej zmluve boli zaistené iba také poistné udalosti, pri ktorých vznikne škoda výhradne iba pri výkone pracovných činností týchto riadiacich zamestnancov v rozsahu ich pôsobností. Súd tu má na mysli najmä poistenie nákladov na zachovanie dobrého mena, ktoré je štandardnou súčasťou celého poistenia.³¹

Záverečné úvahy

Poistenie zodpovednosti za škodu členov orgánov obchodných spoločností je pomerne „mladým“ poistným produktom na našom poistnom trhu, a aj preto ešte judikatúra v našich končinách, ktorá by ho preskúmavala nie je rozsiahla. Preskúmal ho napr. Ústavný súd SR v uznesení 436/2014-19, na ktoré som sa v práci detailnejšie zamerlal. V predmetnom rozhodnutí súd vyslovil významnú myšlienku, a to, že predmetom poistenia by nemali byť aj také škodové nároky, ktoré nesúvisia s výkonom pracovných povinností poistených členov orgánov OS v rozsahu ich pôsobnosti. To naberá na dôležitosť pokiaľ ide o právnickú osobu so stopercentnou účasťou štátu, keďže člen orgánu OS ako verejný funkcionár musí mať na zreteli verejný záujem. V prípade zovšeobecnenia sa núka otázka, či člen štatutárneho orgánu OS, ktorý poistnú zmluvu uzavrie, sa bezdôvodne neobohatí? Jeho majetok sa totiž v prípade vzniku škody spôsobenej jeho rozhodnutím, ktorá spadá pod poistenie, nezmenší. Je rozdiel v prípustnosti uzavretia poistenia, ak ho uzavrie súkromná právnická osoba a ak právnická osoba vo vlastníctve štátu? Nie je uzavretím poistenia obchádzaná neobmedzená zodpovednosť členov orgánov OS? Nie sú takéto poistné zmluvy de facto znegovaním zákonom ustanovenej povinnosti konať s odbornou starostlivosťou? Takto by sa dalo pokračovať ďalej.

Domnievam sa, že poistenie je témou, ktorá by si zaslúžila väčší priestor a bude zaujímavé sledovať ako sa k nemu budú v ďalšom období v prípadných súdnych sporoch súdy stavať.

³¹ Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky III. ÚS 436/2014-19 zo dňa 24.07.2014.

Vnútorne štruktúrovanie a delegácia rozhodovacích právomocí medzi členmi orgánu obchodnej spoločnosti, delegácia rozhodovania navonok

Dominika Becková

Úvod

Otázka štruktúrovania a delegácie rozhodovacích právomocí v jednotlivých formách obchodných spoločností je pomerne diskutovanou témou. Ekonomický dôvodom vytvárania obchodných spoločností je podnikateľský zámer zakladateľov, ktorí vytvorením obchodnej spoločnosti dávajú, len právnu formu, v ktorej sa bude podnikateľský zámer realizovať. Právna úprava umožňuje vytvoriť takú obchodnú spoločnosť, ktorá by svojimi parametrami čo najlepšie zodpovedala konkrétnemu podnikateľskému zámeru.³² Obchodný zákonník upravuje štyri formy obchodných spoločností : verejná obchodná spoločnosť, komanditná spoločnosť, spoločnosť s ručením obmedzeným a akciová spoločnosť. Pre všetky formy obchodných spoločností je spoločné to, že sú právnickými osobami, sú zakladané za konkrétnym účelom, sú podnikateľmi, predstavujú združenia osôb a sú vytvárané na zmluvnom základe.³³ Na základe špecifických znakov jednotlivých foriem obchodných spoločností je tradičné ich rozdelenie na dve skupiny a to osobné (verejná obchodná spoločnosť a komanditná spoločnosť) a kapitálové obchodné spoločnosti (spoločnosť s ručením obmedzeným a akciová spoločnosť).

V oboch skupinách obchodných spoločností delíme rozhodovacie právomoci na:

1. vonkajšie právomoci - konanie v mene spoločnosti (konanie vo vzťahu k tretím osobám)
2. vnútorne právomoci :
  - a. obchodné vedenie spoločnosti, ktoré zahŕňa predovšetkým rozhodovanie o vnútroňoch záležitostiach spoločnosti, hlavne organizačných, technických, výrobných, ekonomických, obchodných a personálnych.³⁴
  - b. tzv. ostatné rozhodovacie právomoci - rozhodovanie o zmene spoločenskej. resp. zakladateľskej zmluvy; rozhodovanie o zmene právnej formy obchodnej spoločnosti, rozhodovanie o vymenovaní členov orgánov obchodnej spoločnosti, rozhodovanie o schválení účtovnej závierky atď.

---

³² HUSÁR, J. In SUCHOŽA, J. a kol.: *Obchodné právo*. Bratislava: IURA EDITION, 2009, str. 315-316.

³³ HUSÁR, J. In SUCHOŽA, J. a kol.: *Obchodné právo*. Bratislava: IURA EDITION, 2009, str. 316.

³⁴ SADLOŇOVÁ, M.: *Zodpovednosť členov štatutárnych orgánov kapitálových spoločností*. Rigórná práca, 2012, str. 20.

Členenie právomocí na základe orgánu, ktorý ich vykonáva :

- právomoci valného zhromaždenia, predstavenstva,
- právomoci štatutárneho orgánu a
- právomoci dozornej rady.

Vo svojom príspevku sa podrobne zaoberám prípustnosťou, resp. neprípustnosťou delegácie obchodného vedenia a konania v mene spoločnosti z člena štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti alebo spoločníka, na iného člena štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti, iného spoločníka alebo tretiu osobu, ktorá stojí mimo spoločnosti a mieru v akej je takéto delegovanie možné. Taktiež sa venujem otázke zastúpenia spoločníka na zasadnutí valného zhromaždenia spoločnosti s ručením obmedzeným a akciovej spoločnosti. Vzhľadom na odlišnosť úprav týchto otázok v jednotlivých formách obchodných spoločností sa jej budem venovať osobitne pre osobné a kapitálové obchodné spoločnosti.

1. Osobné obchodné spoločnosti

Dôvodom vytvorenia osobnej spoločnosti je potreba spojenia osobných vlastností, schopností a zručností, skúseností a iných osobných daností dvoch alebo viacerých osôb., čím sa sleduje dosiahnutie synergického efektu, teda že celková suma daností, schopností a zručností takto vytvorenej spoločnosti je vyššia než súčet daností, schopností a zručností jednotlivcov, ktorí túto spoločnosť vytvárajú. Osobnou spoločnosťou je možné chápať ako tím, ktorý je cielene zostavený ako jedinečný, zodpovedajúci predstavám jeho tvorcov, t.j. spoločníkov obchodnej spoločnosti.³⁵ Z tejto definície osobnej spoločnosti vyplýva, že pri jej vytvorení nie je primárne spojenie kapitálov jednotlivých spoločníkov, ale spojenie ich osobných vlastností. Spoločníci v prípade osobných obchodných spoločností nemajú vkladovú povinnosť, s výnimkou komanditistov komanditnej spoločnosti a vyžaduje sa ich osobná účasť na činnosti obchodnej spoločnosti. Zákon nepredpokladá vytvorenie žiadnych obligatórnych orgánov spoločnosti a zároveň nevyklučuje tvorbu fakultatívnych orgánov. Otázka delegácie rozhodovacích právomocí je upravená v prípade týchto obchodných spoločností dostatočne jasne.

Obchodné vedenie verejnej obchodnej spoločnosti upravuje § 81 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník (ďalej len „ObZ“). Oprávnený na obchodné vedenie je každý spoločník v rámci zásad medzi nimi dohodnutých. Zákon pripúšťa delegáciu obchodného vedenia medzi jednotlivými spoločníkmi, t.j. vo vnútri spoločnosti. Spoločníci majú možnosť dohodnúť sa, že obchodným vedením spoločnosti poveria jedného alebo viacerých spoločníkov. Takéto

³⁵ HUSÁR, J. In SUCHOŽA, J. a kol.: *Obchodné právo*. Bratislava: IURA EDITION, 2009, str. 317.

poverenie môže byť buď čiastočné (len pre konkrétnu oblasť obchodného vedenia) alebo úplne (pre všetky oblasti obchodného vedenia). Spoločníci, ktorí svoje oprávnenie na obchodné vedenie delegovali na iných spoločníkov ho v delegovanom rozsahu strácajú a nebudú mať právo zúčastňovať sa na riadení vnútorného života spoločnosti. Delegáciou tohto oprávnenia ale nestrácajú právo na informácie o všetkých záležitostiach spoločnosti, právo nahliadať do všetkých dokladov, ktoré je im poverený spoločník povinný poskytnúť na ich požiadanie. Poverený spoločník nie je pri výkone obchodného vedenia úplne autonómny, ale je povinný riadiť sa rozhodnutím, ktoré prijala väčšina spoločníkov spoločnosti, čo znamená, že je povinný realizovať činnosti súvisiace s obchodným vedením tak, aby sledoval ciele, ktoré boli prijaté rozhodnutím ostatných spoločníkov.

Konanie v mene spoločnosti je v prípade verejnej obchodnej spoločnosti upravené obdobne ako oprávnenie na obchodné vedenie. V mene spoločnosti koná jej štatutárny orgán, ktorým je každý zo spoločníkov, ak sa v spoločenskej zmluve nedohodli, že konajú spoločne. Taktiež je možné aby sa spoločníci dohodli natom, že na konanie v mene spoločnosti sú oprávnení len niektorí z nich, z čoho vyplýva, že len určení spoločníci budú disponovať oprávnením konať v mene spoločnosti vo vzťahu k tretím osobám. Ide však o dojednanie, ktoré je voči tretím osobám právne neúčinné a je záväzné len vo vnútornej sfére.

Delegácia uvedených oprávnení (obchodného vedenia, konania v mene spoločnosti) je prípustná len medzi spoločníkmi konkrétnej verejnej obchodnej spoločnosti. Delegácia navonok, t.j. na osobu, ktorá stojí mimo spoločnosti nie je prípustná. Vyplýva to predovšetkým zo skutočnosti, že ide o osobnú obchodnú spoločnosť, v ktorej sa pri realizácii rozhodovacích právomocí, týkajúcich sa života spoločnosti vyžaduje osobná účasť spoločníkov rovnako, ako tomu je pri založení spoločnosti.

V prípade komanditnej spoločnosti sú oprávnení na obchodné vedenie a konanie v mene spoločnosti len komplementári komanditnej spoločnosti, na ktorých sa primerane vzťahujú ustanovenia o spoločníkoch verejnej obchodnej spoločnosti. Tzv. ostatné rozhodovacie právomoci prináležia vo verejnej obchodnej spoločnosti všetkým spoločníkom a v komanditnej spoločnosti, komplementárom a komanditistom. O zmene spoločenskej zmluvy v prípade oboch foriem obchodných spoločností rozhodujú spoločníci jednohlasne. Ani v prípade okruhu týchto právomocí spoločníkov nie je možná ich delegácia na osobu, ktorá stojí mimo spoločnosti.

2. Kapitálové obchodné spoločnosti

Dôvodom vytvorenia kapitálovej spoločnosti je potreba spojiť kapitál na naplnenie podnikateľského zámeru, na ktorý nepostačujú prostriedky, ktorými disponujú jednotlivci alebo združenia osôb. V kapitálových spoločnostiach, nie sú rozhodujúce osobné vlastnosti zakladateľov (spoločníkov), ba dokonca títo spoločníci sa ani nemusia poznať. Rozhodujúcu pozíciu v kapitálových spoločnostiach majú osoby, ktoré pôsobia v jej orgánoch, predovšetkým štatutárnom orgáne.³⁶ Narozdiel od osobných obchodných spoločností, v kapitálových spoločnostiach je povinnosť priamo zo zákona vytvárať viaceré orgány. Nie je ale vylúčené, aby popri týchto obligatórnych orgánoch v spoločnosti pôsobili aj fakultatívne orgány, ak sa natom dohodnú spoločníci.

V prípade kapitálových spoločností je vhodnejšie štruktúrovanie rozhodovacích právomocí podľa toho, ktorý orgán je oprávnený na ich vykonávanie. Na základe uvedeného kritéria sa rozhodovacie právomocí delia medzi :

- valné zhromaždenie - obligatórny orgán v spoločnosti s ručením obmedzeným aj akciovej spoločnosti
- štatutárny orgán - konatelia (spoločnosť s ručením obmedzeným) / predstavenstvo (akciová spoločnosť)
- dozorná rada - obligatórny orgán v akciovej spoločnosti, fakultatívny orgán v spoločnosti s ručením obmedzeným

2.1. Valné zhromaždenie

Valné zhromaždenie je najvyšším orgánom obchodnej spoločnosti, ktorý rozhoduje o najvýznamnejších otázkach života spoločnosti. Rozhodovacie právomoci valného zhromaždenia sú vymedzené v zákone demonštratívne, čo znamená že spoločníci obchodnej spoločnosti môžu valnému zhromaždeniu v spoločenskej (zakladateľskej) zmluve priznať širší okruh rozhodovacích oprávnení. Valné zhromaždenie si taktiež môže vyhradiť rozhodovanie vecí, ktoré inak patria do pôsobnosti iných orgánov spoločnosti, ale samé valné zhromaždenie nemôže delegovať svoju pôsobnosť na iný orgán spoločnosti. Do pôsobnosti valného zhromaždenia patrí napríklad rozhodovanie o schválení a zmene stanov; vymenovaní, odvolaní a odmeňovaní konateľov (členov predstavenstva); o zmene spoločenskej (zakladateľskej) zmluvy; o zrušení spoločnosti alebo o zmene právnej formy; o schválení zmluvy o predaji podniku alebo predaji časti podniku. Hlavným záujmom spoločníka, by malo byť to aby sa zúčastňoval na zasadnutí valného zhromaždenia osobne a aby sa svojou osobnou účasťou mohol podieľať na rozhodovaní o činnosti spoločnosti. V prípade spoločnosti s ručením obmedzeným § 126 ObZ dáva možnosť spoločníkovi, aby bol na rokovaní valného zhromaždenia zastúpení spl-

³⁶ HUSÁR, J. In SUCHOŽA, J. a kol.: *Obchodné právo*. Bratislava: IURA EDITION, 2009, str. 318.

nomocnencom na základe písomného plnomocenstva, ktoré ale nesmie byť udelené konateľovi alebo členovi dozornej rady. Otázkou účasti akcionárov na valnom zhromaždení akciovej spoločnosti upravuje § 184 ObZ tak, že akcionár sa zúčastňuje na valnom zhromaždení buď osobne alebo v zastúpení na základe písomného plnomocenstva, ktoré nemôže byť udelené členovi dozornej rady. Spoločník (akcionár) môže delegovať svoju rozhodovaciu právomoc tak na iného spoločníka, ako aj na osobu, ktorá stojí mimo spoločnosti, na základe písomného plnomocenstva na konkrétne valné zhromaždenie.

K možnosti zastupovania akcionára na valnom zhromaždení sa vyjadril Najvyšší súd ČR, vo svojom uznesení z dňa 25.06.2009 sp.zn. 29 Cdo 5297/2008: *„Plná moc k zastupování akcionáře na valné hromadě je speciální plnou mocí, opravňující zmocněnce k zastupování na valné hromadě konkrétní společnosti. Zvláštní (speciální) plná moc se od obecné (generální) plné moci liší tím, že zmocněnce opravňuje jménem zmocnitele učinit (v ní) konkretizované právní jednání (nejde o plnou moc opravňující zmocněnce zastupovat zmocnitele ve všech věcech). Právní literatura již dříve dovedla (srov. např. Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I. § 1 – 459 Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck 2008), že speciální plnou mocí je i plná moc, opravňující k uskutečnění opakujících se konkretizovaných právních úkonů jménem zmocnitele (např. k uzavírání určitých typů smluv za zmocnitele). Přestože plná moc k zastupování akcionáře na valné hromadě není plnou mocí k uskutečnění právního úkonu zmocnitele ve smyslu ustanovení § 31 odst. 1 obč. zák., nýbrž je speciální plnou mocí opravňující zmocněnce nejen k hlasování na valné hromadě, ale i k účasti na ní, vznášení dotazů a uplatňování dalších práv akcionáře, lze uvedený závěr o povaze speciální plné moci beze zbytku vztáhnout i na plnou moc k zastupování na více valných hromadách konkrétní společnosti.“*³⁷

2.2. Štatutárny orgán

Štatutárnym orgánom spoločnosti s ručením obmedzeným je jeden alebo viac konateľov, ktorých pôsobnosť je vymedzená v § 133 - §136 ObZ. Pôsobnosť konateľov je možné rozdeliť na 2 skupiny : obchodné vedenie a konanie v mene spoločnosti. Konateľ v mene spoločnosti môže každý konateľ samostatne, ak spoločenská zmluva neurčuje iný spôsob konania (všetci spoločne, stanovená väčšina), ktorý musí byť vždy uvedený v Obchodnom registri. Na prijatie rozhodnutie z oblasti obchodného vedenia sa vyžaduje súhlas väčšiny konateľov, pokiaľ spoločenská neurčuje vyššiu väčšinu. Zákon stanovuje povinnosť konateľov vykonávať ich pôsobnosť s odbornou starostlivosťou a v súlade so záujmami spoločnosti a všetkých jej spoločníkov.

³⁷ Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 25. 06. 2009, sp. zn. 29 Cdo 5297/2008.

V prípade akciovej spoločnosti je štatutárnym orgánom predstavenstvo, ktorého pôsobnosť je vymedzená v § 191 - §196 ObZ. Predstavenstvo je orgánom, ktorému je zverená veľmi široká rozhodovacia právomoc, z dôvodu že koná v mene spoločnosti a riadi jej činnosť, pokiaľ nie je zákonom alebo stanovami vyhradená do pôsobnosti iného orgánu akciovej spoločnosti. Spôsob konania predstavenstva je obdobne ako v prípade konateľov uvedený v Obchodnom registri, pričom ak zakladateľská zmluva neurčuje niečo iné je oprávnený konať v mene spoločnosti každý člen predstavenstva.

Otázka delegácie právomoci je pri kapitálových obchodných spoločnostiach omnoho zložitejšou ako v prípade osobných obchodných spoločností, pretože zákon sa k tejto problematike nevyjadruje. Vzniká teda otázka či konateľ (člen predstavenstva) je oprávnený delegovať svoju rozhodovaciu právomoc či už na iného konateľa (člena predstavenstva) alebo na tretiu osobu. Zásadnými rozhodnutiami v otázke delegácie právomocí členov štatutárných orgánov sú rozsudok Najvyššieho súdu ČR z dňa 24.04.2007, sp.zn. 29 Odo 1082/2005 a rozsudok Najvyššieho súdu ČR z dňa 25.01.2011 sp.zn. 32 Cdo 4133/2009.

Rozsudkom zo dňa 24.04.2007, sp. zn. 29 Odo 1082/2005 sa Najvyšší súd ČR, vyjadril k otázke plnej moci na zastupovanie udelenej členom predstavenstva, ktorý bol oprávnený na konanie v mene spoločnosti samostatne. Najvyšší súd ČR sa zaoberal otázkou platnosti a prípustnosti takto udelenej plnej moci. Vo svojom rozhodnutí uviedol: *„Určují-li stanovy, že za představenstvo může jednat samostatně osoba pověřená k tomu písemně představenstvem, zejména ředitel, lze totiž takové ustanovení vykládat dvojím způsobem. Bud' bude takto pověřenou osobou člen představenstva, anebo jiná osoba. Jiná osoba než člen představenstva však nemůže jednat za představenstvo, tj. jako statutární orgán společnosti (neboť za to může jednat jen jeho člen), ale může jednat pouze za společnost jako její zástupce. Pak ovšem taková osoba nebude jednat na základě pověření představenstvem, ale na základě plné moci udělené jí představenstvem. Takovou plnou moc však členovi představenstva udělit nelze. Za situace, kdy stanovy společnosti určují, že jménem společnosti musí jednat společně nejméně dva její členové a zakládají tedy pro každý úkon, který představenstvo činí jménem společnosti, povinnost vzájemné kontroly (a odpovědnosti) nejméně dvou členů představenstva, nelze takovou kontrolu a odpovědnost vyloučit tím, že dva členové představenstva udělí generální plnou moc jen jednomu z nich. Takový postup by byl v rozporu s právní úpravou jednání statutárních orgánů společnosti v zákoně a stanovách společnosti. A to tím spíše, je-li jednou z osob, jednajících při udělení „plné moci“ jménem představenstva, sám „zmocněný“ člen představenstva.“*³⁸

³⁸ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 24. 04. 2007, sp. zn. 29 Odo 1082/2005.

Týmto rozsudkom Najvyšší súd ČR vyslovil právnu vetu, podľa ktorej nie je možné, aby v prípade keď v mene spoločnosti sú povinní konať 2 členovia predstavenstva, jeden z nich delegoval svoju právomoc na druhého. Týmto konaním by došlo k situácii, že namiesto dvoch členov predstavenstva, ktorí boli zvolení valným zhromaždením na základe rozhodnutia akcionárov, bude konať len jeden z nich. Takáto situácia by bola neprípustná a znamenala by obchádzanie vôle akcionárov a zároveň by viedla ku kumulácii oprávnení predstavenstva v rukách jednej osoby, čo by mohlo znamenať aj hrozbu ich zneužitia.

Rozsudkom z dňa 25.01.2011 sp.zn. 32 Cdo 4133/2009 sa Najvyšší súd ČR opäť vyjadroval k otázke udelenia plnej moci členom predstavenstva. V danom rozsudku sa Najvyšší súd ČR stotožnil so zásadu, že je neprípustné, aby člen predstavenstva udelil generálnu plnú moc inému členovi predstavenstva. Pri formulácii uvedeného rozsudku vychádzal Najvyšší súd z právnej vety rozsudku z dňa 24.04.2007, sp. zn. 29 Odo 1082/2005. „*I když v posuzované věci upravovaly stanovy žalované otázku jednání za představenstvo navenek jménem společnosti poněkud odlišně, lze zásadu o tom, že je nepřípustné, aby člen představenstva udělil generální plnou moc jinému členu představenstva, vztáhnout i na daný případ. Vyplývá-li ze stanov, že písemné právní úkony je za představenstvo jménem společnosti oprávněn činit pouze jeden člen představenstva (předseda představenstva), je i v tomto případě nepřípustné, aby stanovami svěřené jednatelské oprávnění pouze jednomu členu představenstva mohlo být prostřednictvím generální plné moci rozšiřováno i na dalšího člena (další členy) představenstva. Je tomu tak zejména proto, že by se takto vzniklý stav dostal do rozporu s ustanovením § 191 odst. 1 obch. zák., neboť vedle toho člena představenstva, jemuž jako jedinému svěřují stanovy oprávnění činit za představenstvo jménem společnosti písemné právní úkony, by v důsledku generální plné moci (nikoli v důsledku úpravy ve stanovách) získal (získali) stejné jednatelské oprávnění i další člen (další členové) představenstva. Doposud uvedená argumentace však nevylučuje možnost, aby člen představenstva, kterého stanovy společnosti opravňují k písemným právním úkonům za představenstvo jménem společnosti, udělil individuální plnou moc ke konkrétnímu písemnému právnímu úkonu jinému členu představenstva z důvodu dočasné překážky na své straně (nemoc, apod.), která mu brání ve výkonu jednatelského oprávnění. V tomto případě však takto zmocněný člen představenstva nejedná navenek jako zástupce, nýbrž jde stále o přímé jednatelství – tedy o jednání za představenstvo jménem společnosti. Nejvyšší soud již v rozsudku uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 76/2009, na nějž v podrobnostech odkazuje, odůvodnil, že osoba, která je statutárním orgánem nebo členem statutárního orgánu právnické osoby, nemůže být současně zákonným zástupcem této osoby. V něm uvedené argumenty [zejména zvýšená odpovědnost a ručení statutárních orgánů (a jejich členů)]*

obchodných spoločností a družstev za záväzky obchodných spoločností a družstev] se uplatní ve prospěch tohoto závěru i v případě smluvního zastoupení na základě plné moci.³⁹

Ako z uvedených rozsudkov Najvyššieho súdu ČR vyplýva, udelenie generálnej plnej moci konateľom (členom predstavenstva) by bolo obchádzaním zákona a zároveň aj obchádzaním vôle spoločníkov, ktorá je obsiahnutá v spoločenskej (zakladateľskej) zmluve, resp. v stanovách spoločnosti, pokiaľ by konateľ (člen predstavenstva) oprávnený konať samostatne preniesol prostredníctvom generálnej plnej moci výkon svojho konateľského oprávnenia na inú osobu. Pokiaľ ide o obchodné vedenie spoločnosti, je zverené štatutárnemu orgánu ako celku, pretože o obchodnom vedení sa rozhoduje väčšinou hlasov. Aj pri otázke delegácie obchodného vedenia je možné vychádzať z uvedených rozhodnutí Najvyššieho súdu. Je teda prípustná delegácia obchodného vedenia, tak do vnútra ako aj navonok, ale len na konkrétny účel a ak je to v záujme spoločnosti.

Člen štatutárneho orgánu, ktorý sa rozhodne delegovať svoje oprávnenia na konanie v mene spoločnosti alebo obchodné vedenie musí zvážiť, či osoba ktorej chce udeliť plnú moc má schopnosti a znalosti na riadny výkon činnosti. Hlavným dôvodom je to, že konateľ zodpovedá za konanie osoby, na ktorú oprávnenie preniesol. V plnej moci by člen štatutárneho orgánu mal vymedziť dostatočne jasne a presne na akú činnosť sa plná moc udeľuje a zároveň by mal dohliadať aj nato, ako splnomocnená osoba túto činnosť vykonáva.

Otázku delegovania právomoci medzi členmi štatutárneho orgánu je možné zhrnúť tak, že sa pripúšťa jej delegácia na iného člena štatutárneho orgánu, ako aj na osobu stojacu mimo spoločnosti (tretiu osobu). K delegovaniu právomoci môže dôjsť na základe udelenia plnomocenstva na konkrétny úkon alebo činnosť (špeciálna plná moc). V prípade delegácie právomocí štatutárneho orgánu je vylúčené udelenie generálnej plnej moci.

2.3. Dozorná rada

Dozorná rada je kontrolným orgánom obchodnej spoločnosti, ktorej činnosť spočíva v tom že dohliada na činnosť členov štatutárneho orgánu, nahliada do obchodných a účtovných kníh a iných dokladov a kontroluje údaje tam obsiahnuté, preskúmava účtovne závierky a návrh na rozdelenie zisku alebo úhradu strát spoločnosti a predkladá svoje vyjadrenie valnému zhromaždeniu, podáva valnému zhromaždeniu správy o svojej činnosti.⁴⁰ V prípade spoločnosti s ručením obmedzeným ide o fakultatívny orgán, ktorého zriadenie musí byť upravené v spoločenskej zmluve. Vymenovanie, odvolávanie a odmeňovanie

³⁹ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 25. 01. 2011, sp. zn. 32 Cdo 4133/2009.

⁴⁰ HUSÁR, J. In SUCHOŽA, J. a kol.: *Obchodné právo*. Bratislava: IURA EDITION, 2009, str. 504.

členov dozornej rady spoločnosti s ručením obmedzeným patrí do pôsobnosti valného zhromaždenia. V prípade akciovej spoločnosti je dozorná rada obligatórnym orgánom. Zákon umožňuje aby stanovy akciovej spoločnosti zverili dozornej rade oprávnenie vymenúvať a odvolávať členov predstavenstva. Člen dozornej rady je povinný vykonávať svoju funkciu, podobne ako štatutárny orgán, s odbornou staroslivosťou a svoju funkciu by mal vykonávať osobne. Za účelom dosiahnutia riadnej činnosti spoločnosti člen dozornej rady nemôže byť štatutárnym orgánom obchodnej spoločnosti. Delegácia pôsobnosti dozornej rady na iný orgán je prípustná len v tej miere, v akej nezasahuje a neohrozuje hlavnú náplň jej činnosti.

Záver

Osobné obchodné spoločnosti sa vyznačujú nutnosťou osobnej účasti spoločníkov pri riadení a rozhodovaní o činnosti a existencii obchodnej spoločnosti. Rozhodovacie právomoci je vo všeobecnosti možné delegovať len vo vnútri spoločnosti, t.j. len medzi jednotlivými spoločníkmi, ktorí sú oprávnení na ich realizáciu. V prípade osobných obchodných spoločností nie je prípustná delegácia rozhodovacích právomocí navonok, vzhľadom na osobnú povahu obchodných spoločností.

Kapitálové obchodné spoločnosti sú v súčasnosti dominujúcou kategóriu obchodných spoločností. Rozhodovacie právomoci sú v týchto formách obchodných spoločností rozdelené medzi ich jednotlivé orgány - valné zhromaždenie, štatutárny orgán a dozornú radu, prípadne fakultatívne orgány zriadené spoločenskou (zakladateľskou) zmluvou. Delegovanie právomocí medzi jednotlivými orgánmi je možné len do tej miery v akej nezasahuje do základnej činnosti konkrétneho orgánu, teda nenaruša činnosť tohto orgánu a v širšom ponímaní ani činnosť spoločnosti. Delegovanie právomocí člena štatutárneho orgánu, spoločníka (akcionára) je možné len na základe špeciálnej plnej moci, s uvedením konkrétneho účelu. Takáto delegácia je možná tak do vnútra (na iného člena štatutárneho orgánu, spoločníka), ale aj navonok (na osobu stojacu mimo spoločnosti). V žiadnom prípade nie je prípustné udelenie generálnej plnej moci, pretože jej udelením by dochádzalo k obchádzaniu spoločenskej (zakladateľskej) zmluvy, stanov spoločnosti a v neposlednom rade aj k nerešpektovaniu rozhodnutia valného zhromaždenia, ktoré vymenúva jednotlivých členov orgánov a určuje spôsob ich konania.

Odmeňovanie členov orgánov obchodných spoločností

Peter Bobčík

Úvod

Odlíšne spôsoby odmeňovania členov obchodných spoločností vyplýva jednak z odlišných funkcií nachádzajúcich sa v tom-ktorom druhu obchodnej spoločnosti a významu funkcie spočívajúcej v právomociach ktoré k nej prislúchajú. Pochopenie systému odmeňovania obchodných spoločností a jeho praktickej implikácie má okrem obchodnoprávných dopadov významný vplyv na riešenie daňových a odvodových otázok výdavkov spoločnosti a zároveň zasahuje aj do sociálnej sféry, keďže na správnom riadení spoločností je často závislé veľké množstvo zamestnancov. Práca sa bude, kvôli úzkosti priestoru ale najmä priamej aplikovateľnosti poznatkov venovať len akciovej spoločnosti a spoločnosti s ručením obmedzeným.

1. Právna úprava odmeňovania členov orgánov obchodných spoločností

Na nadnárodnej úrovni rozoznávame v predmetnej oblasti *soft law* EU ako aj jednu smernicu to konkrétne

- odporúčenie Komisie zo dňa 30. Apríla 2009 O politike odmeňovania v odvetví finančných služieb 2009/384/ES¹
- odporúčenie Komisie zo dňa 30. Apríla 2009, ktorým sa dopĺňajú odporúčania komisie 2004/913/ES a 2005/162/ES pokiaľ ide o systém odmeňovania riadiacich pracovníkov kótovaných spoločností 2009/385/ES.²
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/76/EU ktorou sa menia a dopĺňajú smernice 2006/48/ES a 2006/49/ES, pokiaľ ide o kapitálové požiadavky na obchodnú knihu a na resekuritizácie a preverovanie politík odmeňovania orgánmi dohľadu.³

¹ Odporúčenie komisie zo dňa 30. Apríla 2009 o politike odmeňovania v odvetví finančných služieb č. 2009/384/ES. Dostupné [online] <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:120:0022:0027:CS:PDF>.

² Odporúčania Komisie zo dňa 30. Apríla 2009 ktorým sa dopĺňajú odporúčania komisie 2004/913/ES a 2005/162/ES pokiaľ ide o systém odmeňovania riadiacich pracovníkov kótovaných spoločností 2009/385/ES. Dostupné [online] <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009H0385&rid=10>.

³ Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 24. novembra 2010, ktorou sa menia a dopĺňajú smernice 2006/48/ES a 2006/49/ES, pokiaľ ide o kapitálové požiadavky na obchodnú knihu a na resekuritizácie a preverovanie politík odmeňovania orgánmi

Vnútroštátnym právnymi predpismi, ktoré sa vzťahujú na odmeňovanie orgánov spoločnosti sú:

- Zák. č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník.
- Zákon č. 483/2001 Z.z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov⁴
- Zákon č. 566/2001 Z.z. o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o cenných papieroch)⁵

2. Orgány obchodných spoločností, ktorých odmena požaduje osobitné schválenie

Orgány spoločnosti s ručením obmedzeným demonštratívne vymenúva zák. č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník (ďalej v texte len „ObZ“) ako:

(1) valné zhromaždenie⁶,

(2) konateľov (ako štatutárny orgán⁷) a

(3) dozornú radu (ktorá ako jediná z týchto troch je fakultatívnym orgánom).⁸

Nie je však vylúčené, aby si spoločnosť zriadila iné orgány podľa svojich potrieb, tieto však nesmú prevziať alebo zdieľať právomoci, ktoré prislúchajú inému orgánu spoločnosti a priečia sa tak kogentnými ustanoveniami zákona.⁹

V súlade s § 125 ods. 1 písm. f) a g) ObZ, podľa ktorého:

„(1) Valné zhromaždenie spoločníkov je najvyšším orgánom spoločnosti. Do jeho pôsobnosti patrí:

f) vymenovanie, odvolanie a odmeňovanie konateľov,

g) vymenovanie, odvolanie a odmeňovanie členov dozornej rady,“

Z uvedeného vyplýva, že medzi orgány, ktorým prislúcha odmena podmienená predchádzajúcim súhlasom iného orgánu spoločnosti patrí dozorná rada a funkcia konateľa (zoznam je demonštratívny). Tento proces schvaľovania odmien však môže byť pri akciovej spoločnosti upravený akcionármi, ktorí

dohľadu. Dostupné [online]: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?qid=1415047339801&uri=CELEX:32010L0076>.

⁴ Pozri najmä § 23 zák. č. 483/2001 Z.z. Zákon o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁵ Pozri najmä § 71d ods. (1) zák. č. 566/2001 Z.z. Zákon o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁶ Zák. č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník, § 125.

⁷ Ibid. § 133.

⁸ Ibid. § 137.

⁹ MAJERIKOVÁ, M. In ŽITŇANSKÁ, L., OVEČKOVÁ, O.: *Obchodné právo, obchodné spoločnosti. 2. doplnené a prepracované vydanie*, 2013, str. 275, ISBN 978-80-89635-05-04.

majú možnosť rozšíriť právomoci dozornej rady (napr. delegovania kreačnej právomoci valného zhromaždenia a schvaľovania pravidiel odmeňovania predstavenstva), v takomto prípade sa jedná o tzv. silnú dozornú radu.¹⁰

3. Spôsoby odmeňovania štatutárnych orgánov spoločnosti

Najväčším problémom odmeňovania členov štatutárnych orgánov obchodných spoločností je nájdenie strednej cesty, ktorá by proporcionálne zodpovedala významu funkcie, a motivovala konateľa / člena predstavenstva k správne mu riadeniu spoločnosti, hovoríme o tzv. výkonnostnom odmeňovaní členov orgánov obchodných spoločností.

Obchodný zákonník poskytuje len veľmi stručnú formuláciu spôsobu odmeňovania členov štatutárnych orgánov spoločnosti. Z uvedeného vyplýva, že spôsob odmeňovania si vyberie valné zhromaždenie samo. Najbežnejším spôsobom úpravy vzťahov medzi členom štatutárneho orgánu spoločnosti a spoločnosťou je pomocou mandátnej zmluvy¹¹, prípadne zmluvy o výkone funkcie, ktorá poskytuje ešte užšie vymedzené právomoci člena orgánu.¹²

Takýto vzťah pritom nie je možné posúdiť ako pracovnoprávny, napriek tomu, že spĺňa niektoré jeho znaky. Takýto názor pritom zastáva ustálená judikatúra v zmysle ktorej „*Pokiaľ s ohľadom na takto zistený skutkový stav dospel odvolací súd k záveru, že predmetná dohoda o pracovnej činnosti je neplatná podľa ustanovenia § 242 ods. 1 písm. a) Zákonníka práce, lebo obsah činnosti žalobcu vo funkciu riaditeľa prevádzky nepredstavuje iný druh práce, ako obsah funkcie konateľa, nie je možné tomuto posúdeniu vytýkať, že by bolo v rozpore s hmotným právom či judikatúrou.*“¹³

Spoločník spoločnosti však môže súčasne s obchodnoprávnym vzťahom so spoločnosťou zastávať aj pracovnoprávny vzťah (funkciu generálneho riaditeľa, administratívneho pracovníka etc.).¹⁴ Táto funkcia nemôže zahŕňať ná-

¹⁰ POLONCOVÁ, M.: *Dozorné orgány obchodnej spoločnosti – význam, funkcia a právna úprava v Slovenskej republike*. Bakalárska práca, str. 11 Bankovní institut vysoká škola Praha, zahraničná vysoká škola Banská Bystrica, Apríl 2013. Dostupné [online]: https://is.bivs.cz/th/18833/bisk_b/BP - 2013_Poloncova_PAPS - pred kontrolou .pdf.

¹¹ Zák. č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník. § 566 (mandátna zmluva) ; § 66 ods. 3 (zmluva o výkone funkcie).

¹² HUSÁR, J. In SUCHOŽA, J. a kol.: *Obchodné právo*. Bratislava: IURA EDITION, 2009, str. 350, ISBN 978-80-8078-290-0.

¹³ Rozsudok Vrchného súdu v Prahe zo dňa 21. 4. 1993, sp. zn. 6 Cdo 108/1992. Potvrdený rozsudkom Najvyššieho súdu ČR zo dňa 18. 10. 2005, sp. zn. 26 Cdo 781/2005.

¹⁴ ALBERTOVÁ, M.: Odvodové zaťaženie konateľov a spoločníkov v s.r.o. Dostupné [online] <http://www.albertova.eu/index.php?pravo=rms>.

plň práce inej funkcie, ktorá má byť výlučne obchodnoprávnym vzťahom (konateľ, člen dozornej rady).¹⁵

Odmeňovaine štatutárnych orgánov spoločnosti môže prebiehať viacerými formami: V praxi budeme rozoznávať tieto dve možnosti:

- 1) Spoločnosť sa s osobou vykonávajúcu činnosť štatutárneho orgánu dohodne na **bezodplatnom výkone funkcie** – tento musí byť v zmysle judikatúry („*keďže medzi žalobcom a žalovaným nebola uzavretá písomná zmluva o výkone funkcie, v ktorej by výška odplaty bola určená, žalobcovi vznikol nárok podľa ustanovenia § 571 ods. 1 Obchodného zákonníka na odplatu, ktorá je obvyklá v čase uzavretia zmluvy za činnosť obdobnú, ktorú mandatár uskutočnil pri zariadení záležitosti.*“)¹⁶ výslovne dojednaný písomne pomocou zmluvy o výkone funkcie (mandátna zmluva bezodplatnosť vylučuje § 566 ObZ).¹⁷ Často sa však v takomto prípade stretávame s faktickou odmenou konateľa¹⁸, ktorý si vypláca len dividendy za účelom optimalizácie daňových a odvodových výdavkov spoločnosti.¹⁹
- 2) Spoločnosť sa rozhodne **odmeňovať členov orgánov**. Odmeňovanie prebieha rôznymi formami a to napr.: podielom na zisku, fixným platom alebo vyplatením až po skončení funkcie. Sledovaným cieľom je motivácia člena orgánu na správnom riadení spoločnosti resp. výkone jeho funkcie. Treba podotknúť, že súhlas valného zhromaždenia so zmluvou o výkone funkcie (ktorá musí mať písomnú formu) je obligatórnou podmienkou pri odmeňovaní členov orgánov obchodných spoločností a nedá sa vynechať ani uzavretím zmluvy iného typu, ktorá však bude obsahovo pokrývať funkciu štatutárneho orgánu (napr. mandátna zmlu-

¹⁵ Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 15. 1. 2003, sp. zn. 21 Cdo 963/2000.

¹⁶ Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 11. 3. 2008, sp.zn. 4 Obo 16/2008.

¹⁷ SEMANČÍKOVÁ, G.: Odmeňovanie členov orgánov spoločností. Dostupné [online] <http://www.aks.sk/aktualne-informacie/219-odmenovanie-clenov-organov-spolocnosti> ; Pozri aj pozn. 12.

¹⁸ BENKO, J.: Kombinované odmeňovanie konateľa spoločnosti s ručením obmedzeným (mesačne a ročne) v roku 2013. Dostupné [online] <http://www.podnikajte.sk/start-podnikania/c/1090/category/sro/article/kombinovane-odmenovanie-konateľa-2013.xhtml>.

¹⁹ Keďže odmeňovanie štatutárnych orgánov je len fakultatívne nie je vylúčená ani situácia, kde člen orgánu spoločnosti (s.r.o.) nebude poberať žiadnu odmenu a bude mu vyplácaný len podiel na zisku ako spoločníkovi a to z dôvodu ušetrenia nákladov pre spoločnosť (takáto alternatíva je výhodná hlavne pre začínajúcu, jednoosobovú alebo malú spoločnosť), kde je možné ušetriť na priamych daniach, keďže dividendy nespádajú pod rámec dane z príjmov a príjemca dividend bude platiť len zdravotné poistenie. KOLLÁROVÁ, Z.: Podnikajte ako eseročka. Je to najlepší spôsob ako ušetriť. In *Trend*, dostupné [online] <http://podnikanie.etrend.sk/podnikanie-firemne-financie/podnikajte-ako-eseročka-je-to-najlepsi-sposob-ako-usetriť.html>.

va), takúto situáciu judikatúra vykladá ako obchádzanie zmyslu zákona („Základnou otázkou, s ktorou sa musel súd vysporiadať v rámci tohto konania, bola námietka odporcu o neplatnosti uvedenej mandátnej zmluvy z dôvodu absencie jej odsúhlasenia jediným spoločníkom. **Navrhovateľ spochybňoval tento právny názor odporcu vychádzajúc z názoru, že pokiaľ bola uzavretá mandátna zmluva, táto v zmysle znenia § 66, ods. 3 Obchodného zákonníka nepodlieha odsúhlaseniu valným zhromaždením, resp. jediným spoločníkom, pretože k takémuto odsúhlaseniu podlieha len a výhradne zmluva o výkone funkcie konateľ'a, ktorá uzavretá nebola. S týmto právny názorom navrhovateľ'a súd zásadne nesúhlasí. ...účelom uzavretia tohto zmluvného typu, ... bolo teda obísť súhlas jediného spoločníka s jej znením. Súd zdôrazňuje, že takýto účel uzavretia zmluvy vo forme mandátnej zmluvy je obchádzaním zákona a účelu ustanovenia § 66, ods. 3 Obchodného zákonníka. Zmyslom § 66, ods. 3 Obchodného zákonníka je nepochybne predchádzať konfliktným a kolíznym vzťahom medzi štatutárnym orgánom a samotnou obchodnou spoločnosťou.“).²⁰ Takýto názor je pritom v úplnom opaku s Českou právnou úpravou, v zmysle ktorej je zmluva o výkone funkcie konateľ'a v prvom rade bezodplatná, pokiaľ nie je ustanovené inak.**

Odmeňovanie členov orgánov akciových spoločností je zvyčajne kombinovaný s vyplácaním akcií. Tento typ bol však často zneužívaný (nie len) v bankovom sektore pred príchodom poslednej hospodárskej krízy, kde sa členovia orgánov akciovej spoločnosti okamžite po nadobudnutí zभावovali svojich akcií predajom a následne si tak znížili celkovú zodpovednosť na riadení spoločnosti tzn. zbavili sa podnikateľského rizika.²¹

Aplikačné problémy horeuvedenej metódy 2) s ktorými sa v praxi stretávame spočívajú snahe o obchádzanie zmyslu zákona a to tak v (ne)prospech spoločnosti ako aj štatutárneho orgánu jedná sa napr. o prípady, kde:

- je odmena štatutárneho orgánu viazaná na koncoročné uznesenie valného zhromaždenia o jeho odmena – to sa však nie je schopné zhodnúť na odmene, prípadne odmietne rokovať- v takomto prípade sa prizná členovi štatutárneho orgánu odmena podľa § 571 ObZ. („*Odvolací súd pochybil, ak len na základe citovaného ustanovenia z dôvodu, že valné zhromaždenie o odmene nerozhodlo, žalobcovi odmenu za výkon funkcie konateľ'a nepriznal. Z citovaného ustanovenia vyplýva to, že valné zhromaždenie je oprávnené rozhodnúť iba o výške odmeny, pričom je zrejmé, že základ na odmenu je*

²⁰ Rozsudok Okresného súdu Banská Bystrica zo dňa 13.12.2010, sp.zn. 61Cb/141/2010. Dostupné [online] <http://otvorenesudy.sk/decrees/246524/document>.

²¹ BORECKÁ, M.: Dopady finanční krize (2008/2009) na vývoj práva spoločností. Dostupné [online] <http://www.prf.cuni.cz/res/dwe-files/1404046083.pdf>.

daný, ktorý základ vyplýva z ust. § 571 ods. 1 Obch. zák., keďže je nepochybné, že zmluvou odmena dohodnutá nebola. Teda valné zhromaždenie spoločnosti bolo oprávnené žalobcovi priznať konkrétnu výšku odmeny, avšak zo žiadneho právneho predpisu pre valné zhromaždenie takáto povinnosť nevyplýva. **Za tohto stavu, ak valné zhromaždenie svoje právo nevyužije, a to v primeranej lehote (t.j. spravidla do jedného roku), potom výšku odmeny je potrebné určiť spôsobom stanoveným v § 571 Obch. Zák.**)²² Z uvedeného vyplýva pre štatutárny orgán spoločnosti významná právna ochrana a to – ak sa štatutárny orgán so spoločnosťou dohodne na odmene za výkon svojej funkcie nie je možné ho vyhodiť bez odmeny. Takýto názor je potvrdený aj českým Najvyšším súdom, ktorý konštatoval, že dispozitívne ustanovenia nesmú zakladať podmienky pre vyplatenie odmeny ak je výkon funkcie odplatný. Uvedené ustanovenie sa má vykladať tak, že ustanovuje len spôsob vyplatenie odmeny (mesačný, ročný etc.)²³

- alebo opačne priznávaním nadmerných odmien štatutárnych orgánov za účelom vytvárania rôznych štruktúr – napr. konateľ spoločnosti prizná samému sebe nadmernú odmenu ako advokátovi za poskytovanie právnej pomoci svojej vlastnej spoločnosti - takáto schéma vyvoláva dôsledky podľa § 135a ods. 2) ObZ. („Dovolací súd zastáva názor, že pokiaľ zmluvu o poskytovaní právnych služieb uzavrel konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným (vykonávajúci zároveň advokáciu) so „svojou“ obchodnou spoločnosťou a ak vzhľadom na konkrétne okolnosti je daný stret záujmov medzi ním a spoločnosťou (napr. pre nevýhodnosť zmluvy pre spoločnosť), ochrana práv tretích osôb ako aj dôsledky, ktoré s takouto situáciou spája zákon o advokácii, vyžadujú, aby tento stret bol riešený rovnako ako v tomto zákone. To znamená, že v prípade zmluvy o poskytovaní právnych služieb takéto konanie (stret záujmov) treba považovať za porušenie povinností konateľa pri výkone svojej pôsobnosti s následkom jeho zodpovednosti za škodu v zmysle § 135a ods. 2 Obchodného zákonníka.)²⁴

²² Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa z 28.11.2007, sp. zn. 1 Obdo V 118/2005.

²³ Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 01.06.2011, sp. zn. 29 Cdo 1647/2010 „Vyplývajú-li z ustanovení § 66 odst. 2 ve vazbě na ustanovení § 566 odst. 1 obch. zák. pro takovou situaci úplatnost výkonu funkce jednatele a výše úplaty, zakládají tato ustanovení zákonný nárok jednatele na poskytnutí takto zjištěné odměny, aniž by bylo třeba jejího schválení valnou hromadou. Opačný závěr by totiž vedl k tomu, že by valná hromada neprojednáním výše odměny anebo odmítnutím odměnu přiznat, mohla odepřít jednateři odměnu, na kterou mu vznikl ze zákona nárok.“

²⁴ Uznesenie Najvyššieho Súdu SR zo dňa 30.06.2010, sp. zn. 4 Cdo 177/2009.

3.1. Lehoty na rozhodnutie o odmene konateľa s.r.o

Zaujímavou sa zdá aj otázka lehôt týkajúcich sa rozhodnutia vo veci odmeny konateľov. Časovou podmienkou rozdelenia zisku sa zaoberal NS ČR 29 Cdo 4284/2007 z 30.09.2009 v ktorom súd zaujal názor, že valné zhromaždenie (akciovej spoločnosti), ktoré sa konalo do šiestich mesiacov od posledného dňa účtového obdobia prejednálo účtovú zavierku a na jej základe rozhodla o rozdelení zisku. Potom mimoriadne valné zhromaždenie, ktoré sa koná v tom istom roku po uplynutí šiestich mesiacov od posledného dňa účtovného obdobia nie je oprávnené na základe tej istej účtovnej zavierky rozhodnúť o inom rozdelení zisku. Z toho sa dá vyvodiť, že lehota šiestich mesiacov je poslednou lehotou na základe ktorej môžu rozhodovať o rozdelení zisku a ak je naň naviazaná odmena konateľa tak aj o nej.²⁵

U nás sa judikatúra priklonila k názoru, že takéto lehota na určenie odmeny nesmie byť dlhšia ako jeden rok.²⁶

3.2. Súbeh funkcie štatutárneho orgánu vo viacerých spoločnostiach

Vykonávanie funkcie štatutárneho orgánu jednou osobou vo viacerých spoločnostiach, vyvoláva viaceré otázky, ktoré sa týkajú správneho výkonu funkcie člena štatutárneho orgánu to najmä s ohľadom na

- Náležitú starostlivosť²⁷ podľa § 135a ObZ (konateľ), § 194 ods. 5 ObZ (člen predstavenstva); keďže nie je jasné či možno plnohodnotne vykonávať funkciu štatutárneho orgánu vo viacerých spoločnostiach a či si následne zasluhuje za takýto výkon aj odmenu. V prípade, pokiaľ člen predstavenstva nemá potrebné odborné znalosti, konanie s náležitou starostlivosťou zahŕňa aj povinnosť rozpoznať, že je potrebná odborná pomoc špeciálne kvalifikovaného subjektu a takúto pomoc zabezpečiť.
- Zákaz konkurencie je výslovnou reakciou na takúto situáciu. Jedná sa pritom o povinnosť lojality voči spoločnosti – tzn. chránenia záujmov spoločnosti aj na vlastný úkor.²⁸ Štatutárny orgán má napr. výslovný zákaz podnikat' ako v rovnakom odbore ako spoločnosť, v ktorej vykonáva túto

²⁵ TOMANÍKOVÁ, M.: *Způsoby a možnosti odměňování v s.r.o.* Bakalárska práca, str. 16, Soukromá vysoká škola ekonomická Znojmo s.r.o., Ekonomika a management, Znojmo 2011. Dostupné [online] http://theses.cz/id/z7jiti/Martina_Tomanikova_bakalarska_prace.pdf.

²⁶ Rozsudok Najvyššieho Súdu SR zo dňa 28.11.2007, sp. zn. 1 Obdo V 118/2005.

²⁷ Pozri uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 27.03.2008, sp. zn.: 5 Tdo 1412/2007; Pozri aj uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 03.05.2007, sp. zn. 5 Tdo 433/2007

²⁸ SMALÍK, M.: Niekoľko úvah k povinnosti lojality konateľa spoločnosti s ručením obmedzeným. Projjustice.sk. Dostupné [online] <http://www.projjustice.sk/obchodne-pravo/niekolko-uvah-k-povinnosti-lojality-konatelya-spolocnosti-s-rucenim-obmedzenym>.

funkciu (získanie oprávnenia podnikat' v rovnakom odbore počas výkonu funkcie štatutárneho orgánu však nie je vylúčené). Nie je však porušením zákazu konkurencie, ak spoločník v spoločnosti s ručením obmedzeným získal živnostenské oprávnenie na činnosť totožnú s predmetom činnosti spoločnosti, pokiaľ túto činnosť skutočne nevykonáva. Porušenie zákazu konkurencie je až skutočný výkon obchodnej činnosti, ktorá je predmetom činnosti spoločnosti.”²⁹

Z pohľadu odmeňovania štatutárneho orgánu aj po skončení funkcie sa zdá byť zaujímavým porovnanie zákazu konkurencie v zmysle Obchodného zákonníka s „konkurenčnou doložkou“ v zmysle zákonníka práce a to hlavne z dôvodu, že ustanovenie o zákaze konkurencie má v ObZ dispozitívny charakter³⁰ (a možno ho napr. rozšíriť aj na spoločníkov s.r.o.).

Z literatúry sa pritom dá vyčítať, že konkurenčná doložka v zmysle obchodného zákonníka nemá časové ale len vecné obmedzenie (nebude platiť po skončení funkcie štatutárneho orgánu) a nevyplývajú z nej teda obdobné nároky na odmeňovanie, pokiaľ nie je zákaz obdobnej činnosti aj po jej skončení výslovne dojednaný.³¹

4. Motivácia orgánov spoločnosti na správnom výkone svojej funkcie

Motivácia správneho výkonu funkcie sa javí v súkromnom sektore veľmi aktuálnou, aj z dôvodu verejnej mienky, ktorá odmieta odmeny konateľov aj v prípade ich zlyhania. Takými otázkami sa zaoberal napr. aj „*Discussion paper. Proposed reforms to UK executive remuneration*”³² Zaujímavými návrhmi pri odmeňovacích stratégiách sa zda byť:

- Odmena pomocou neprevoditeľných podielov (akcií), resp ich limitovanie
- Aj po ukončení funkcie limitovať prevoditeľnosť akcií len po častiach a v dlhých časových úsekoch;

²⁹ Rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn.: 4 Obo 101/99.

³⁰ HUSÁR, J.: Účinnosť sankcií za porušenie zákazu konkurencie v obchodných spoločnostiach. In SEHNÁLEK, D., VALDHANS, J., DÁVID, R., KYNCL, L. (eds.). *Dny práva – 2009 – Days of Law: the Conference Proceedings, 1. edition*. Brno : Masaryk University, 2009, ISBN 978-80-210-4990-1; str. 3. Dostupné [online] <http://www.law.muni.cz/sborniky/dny-prava-2009/files/prispevky/omezenost-sankci/Husar-Jan-1274.pdf>.

³¹ GRABAN, A.: Konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným. II.diel. Univerzita P.J.Šafárika Košice, str. 14. Dostupné [online] http://www.graban.sk/sites/default/files/pr%C3%ADlohy/konatel_2.pdf.

³² Proposed reforms to UK Executive remuneration. HERMES EQUITY OWNERSHIP SERVICES: Discussion paper, str. 5. Dostupné [online] <http://www.hermes-investment.com/Portals/8/Pay-discussion-document-2012.pdf>.

- Zjednodušenie výpočtových schém (zložitosť odmeňovania sa líši od spoločnosti ku spoločnosti a väčšinou je proporcionálne veľkosťou daného subjektu, preto sa táto požiadavka v zásade malých spoločností netýka), ktoré by mali vychádzať z platového mediánu spoločnosti (sociálny aspekt).³³
- Vytvorenie silnej dozornej rady, ktorej odmeny nesmú byť zviazané s výsledkami spoločnosti v záujme zachovania objektivity, rovnako tak nesmie odmena spočívať benefikovaní nadmerného zaťažovania štatutárnych orgánov (štúdie ukazujú, že tieto odmeny by nemali byť výhradne finančného charakteru, keďže nevedú k dostatočnej motivácii správneho výkonu práce)
- Zvýšená úloha odmeňovacích komisií

Po hlbších úvahách nad týmito požiadavkami však častokrát pri ich implementácii dospejeme k súčasnému stavu úprav odmeňovacích schém.

---

³³ BIS: Executive remuneration, discussion paper, str. 10, bod 18. Sept. 2011. Dostupné [online] https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/31660/11-1287-executive-remuneration-discussion-paper.pdf.

Voľba a odvolávanie členov orgánov obchodných spoločností

Ondrej Havír

Úvod

Definíciu obchodnej spoločnosti v našom obchodnom zákonníku nenájde. V zmysle § 56 ods. 1 obchodného zákonníka obchodnou spoločnosťou je právnická osoba, založená za účelom podnikania. Na jednej strane je takmer nemožné a neúčelné vymedzovať pojem obchodnej spoločnosti, na strane druhej takéto nevymedzenie môže otvárať mnoho otázok. Obchodné spoločnosti je možné na právno-teoretickom základe rozčleniť na osobné obchodné spoločnosti- verejná obchodná spoločnosť a komanditná spoločnosť a kapitálové obchodné spoločnosti, kde začleňujeme spoločnosť s ručením obmedzeným a akciovú spoločnosť.¹

Popri tomto delení je však možné načrtnúť spoločné znaky pre všetky obchodné spoločnosti:

- Primárne zakladanie spoločnosti za podnikateľským účelom
- Právna subjektivita obchodných spoločností, nie ich orgánov
- Princíp registrácie do obchodného registra
- Zmluvný základ obchodných spoločností
- Ide o účelové zoskupenie osôb

Slovenský obchodný zákonník teda delí obchodné spoločnosti na verejnú obchodnú spoločnosť, komanditnú spoločnosť, spoločnosť s ručením obmedzeným a akciovú spoločnosť.

Spoločnosti môžu alebo musia mať svoje orgány, čo určuje zákon resp. spoločenská zmluva, na čo nadväzuje menovanie a odvolávanie jednotlivých členov orgánov.

V tejto odbornej práci, ktorej jadro tvorí voľba a odvolávanie členov orgánov obchodných spoločností sa budem venovať orgánom osobnej obchodnej spoločnosti, konkrétne verejnej obchodnej spoločnosti, a kapitálovej spoločnosti ktorou je spoločnosť s ručením obmedzeným.

1. Verejná obchodná spoločnosť

Verejnou obchodnou spoločnosťou sa rozumie spoločnosť, v ktorej podnikajú aspoň dve osoby pod spoločným obchodným menom pričom za záväzky

---

¹ SURA, M. In STRAPÁČ, P. a kol.: *Orgány obchodných spoločností a družstva s judikatúrou*. Bratislava: EUROUNION, spol s r.o., 2013, str. 21.

ručia spoločne a nerozdielne všetkým svojim majetkom. Zákon nevymedzuje obligatórnu požiadavku orgánov v tejto spoločnosti. Štatutárnym orgánom verejnej obchodnej spoločnosti je podľa § 85 každý zo spoločníkov, pokiaľ spoločenská zmluva neurčuje niečo iné. Pokiaľ ide o kapitálové spoločnosti, štatutárnym orgánom môže byť aj tretia osoba, teda osoba mimo spoločníkov avšak vždy to musí byť fyzická osoba. Pri verejnej obchodnej spoločnosti štatutárnym orgánom môžu byť iba spoločníci. V Česku prebehla diskusia na tému konateľ ako osoba mimo spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti, treba však poznamenať, že aj nový český obchodný zákonník v §106 spomína ako štatutárny orgán všetkých spoločníkov, iba niektorých zo spoločníkov alebo iba jedného spoločníka.²

Otázka nastáva čo v prípade, ak spoločenská zmluva určí, že štatutárnym orgánom je iba niektorý spoločník, resp. niektorí spoločníci. V tejto situácii je možné hovoriť o odobratí určitých kompetencií spoločníkom, ktorí nebudú konať za spoločnosť, pričom tie isté kompetencie ostatnú zvyšným spoločníkom, resp. iba jednému spoločníkovi, ktorý bude môcť konať za spoločnosť aj v mene spoločníkov, ktorí sa vzdali spomínaných kompetencií. Takéto určenie kompetencií by však podľa môjho názoru malo byť presne vymedzené v spoločenskej zmluve.

V prípade, že je vedením spoločnosti poverený jeden spoločník, je povinný na požiadanie informovať ostatných spoločníkov o všetkých záležitostiach spoločnosti, ako to hovorí § 81 ods. 4 obchodného zákonníka.

Ak hovoríme o obchodnom vedení jedného prípadne viacerých spoločníkov, nie však všetkých naraz je možné zamýšľať sa nad vytvorením dozornej rady, podľa vzoru kapitálových spoločností, ktorá by vykonávala dozor nad vedením spoločnosti. Dozorná rada by následne informovala ostatných spoločníkov o obchodných krokoch spoločníkov, ktorí vedú spoločnosť. Zastávam názor, že do tejto dozornej rady by boli volení aspoň traja spoločníci zo všetkých spoločníkov (valné zhromaždenie pri s.r.o.) avšak spoločenská zmluva by v zásade mohla určiť aj iné.

Problematika voľby spoločníka – konateľa spomedzi všetkých spoločníkov je rozoberaná aj v rozsudku Najvyššieho súdu 2 Obdo 71/2012. Predmetný rozsudok riešil žalobu navrhovateľky podľa § 200a OSP, ktorého účelom je dosiahnuť zhodu medzi zapísaným a reálnym stavom v obchodnom registri. Navrhovateľka ako zakladajúca spoločníčka spolu s ďalšími tromi spoločníkmi bola v spoločenskej zmluve v pozícii štatutárneho orgánu. Po určitom čase však schválením spoločníkov odvolali navrhovateľku z pozície štatutár-

---

² Zákon č. 90/2012 Sb. Zákon o obchodných spoločnostiach a družstvách (zákon o obchodných korporáciách).

neho orgánu, pričom na jej miesto zvolili iného spoločníka. Registrový súd vykonal výmaz z obchodného registra čo navrhovateľka napadla svojou žalobou, v ktorej ako hlavný dôvod uviedla rozhodnutie súdu na základe neúplného skutkového základu.

Úlohou registrového súdu je vykonať zápis, zmenu alebo výmaz z obchodného registra na základe doručených listín, ktoré schválili v konkrétnom prípade spoločníci. Súd nemá právomoc posudzovať platnosť alebo neplatnosť rozhodnutia spoločníkov, čo potvrdil odvolací a neskôr aj Najvyšší súd.

Odňatie možnosti konať pred súdom podľa navrhovateľky spočíva aj v tom, že odvolací súd potvrdením prvostupňového rozhodnutia odmietol jedínú formu ochrany navrhovateľky pred nezákonným zápisom v obchodnom registri ohľadne spoločnosti v. o. s., ktorú jej priznáva platná právna úprava, nakoľko v prípade verejnej obchodnej spoločnosti, ako osobnej spoločnosti, nedáva Obchodný zákonník dotknutému spoločníkovi aktívnu vecnú legitímáciu na napadnutie rozhodnutia väčšiny spoločníkov, prijatého na údajnom zhromaždení spoločníkov. Spoločenská zmluva spoločnosti ani Obchodný zákonník neustanovuje pre Spoločnosť ako verejnú obchodnú spoločnosť orgány ako valné zhromaždenie, resp. dozornú radu, ako pri kapitálových spoločnostiach typu spoločností s ručením obmedzeným a akciovej spoločností. Zároveň na tento prípad nie je možné aplikovať ani žalobu o určení neplatnosti právneho úkonu ako takého, a to z dôvodu, že Obchodný zákonník takémuto rozhodnutiu spoločníkov, ktoré nespĺňa podmienku, uvedenú v § 79 Obchodného zákonníka, nepriznáva žiadne právne následky, teda najmä vznik, zmenu alebo zánik právnych vzťahov. Teda, ak uvedené rozhodnutie nemá povahu právneho úkonu, s ktorým by Obchodný zákonník spájal vznik, zmenu a zánik konkrétnych práv a povinností, tak nemôže byť určené v občianskom súdnom konaní ako neplatné na základe žaloby podľa ustanovenia § 80 písm. c) O. s. p.³

Ak sa zamýšľame nad možnosťou odvolania spoločníka z funkcie štatutárneho orgánu, jednou z možností je porušenie interných dohôd medzi spoločníkmi. Ostatní spoločníci by mohli na spoločnom zasadnutí odvolať spoločníka- štatutárny orgán. Samozrejme platí, že spoločníka, ktorý koná za spoločnosť možno odvolať z tejto funkcie aj bez jeho porušenia spoločenskej zmluvy alebo interných dohôd. Stačí na to iba dohoda spoločníkov podľa ustanovení spoločenskej zmluvy.

---

³ K tomu pozri rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 29.1.2013, sp. zn. 2 Obdo 71/2012.

2. Spoločnosť s ručením obmedzeným

Spoločnosť s ručením obmedzeným zaradujeme do skupiny kapitálových spoločností z dôvodu, že na jej založenie je potrebný vklad spoločníkov do spoločnosti a teda vytvorenie základného imania. Je to najčastejšie zakladaná spoločnosť na Slovensku. Zo skutočnosti, že spoločnosť s ručením obmedzeným predstavuje právnickú osobu vyplýva, že spoločnosť s ručením obmedzeným disponuje vlastnou právnou subjektivitou, ktorá je odlišná od právnej subjektivity jej členov.⁴

Z obchodného zákonníka vyplýva, že orgány spoločnosti s ručením obmedzeným tento zákon delí na obligatórne a fakultatívne. Medzi obligatórne orgány, čiže tie ktoré spoločnosť musí zriadiť zaradujeme valné zhromaždenie a konateľov. Fakultatívnym orgánom, ktoré spoločnosť môže ale nemusí zriadiť je dozorná rada. Zákon však nevyklučuje aj zriadenie ďalších fakultatívnych orgánov pod rôznym názvom, čo musí byť zakotvené v spoločenskej zmluve.

2.1. Valné zhromaždenie

Valné zhromaždenie je v § 125 obchodného zákonníka označené ako najvyšší orgán spoločnosti. Problematike menovanie a odvolávania členov valného zhromaždenia sa nie je možné venovať nakoľko ho tvoria všetci spoločníci. Nie je možné odvolať niektorého zo spoločníkov z valného zhromaždenia nakoľko toto „členstvo“ je trvalé a končí iba odstúpením spoločníka zo spoločnosti.

Obchodný zákonník však v § 126 hovorí, že spoločník sa zúčastňuje na rokovaní valného zhromaždenia osobne alebo v zastúpení splnomocnencom na základe písomného plnomocenstva.

Istú formu voľby a odvolávania vo valnom zhromaždení možno vidieť v § 127a ods. 1, ktorý dáva možnosť zvoliť si predsedu valného zhromaždenia a zapisovateľa zodpovedného za vyhotovenie zápisnice zo zasadania valného zhromaždenia. Do zvolenia predsedu vykonáva funkciu predsedu konateľ alebo iná osoba ním poverená. Zákon však neukladá čas, do ktorého je valné zhromaždenie povinné zvoliť si predsedu a zapisovateľa.

2.2. Konatelia

Konateľ, ako ďalší obligatórny orgán môžeme označiť za jeden z najkontroverzejších orgánov. Spoločnosť s ručením obmedzeným pri svo-

⁴ CISARÍKOVÁ STOPKOVÁ, L. In STRAPÁČ, P. a kol.: *Orgány obchodných spoločností a družstva s judikatúrou*. Bratislava: EUROUNION, spol s r.o., 2013, str. 94.

jom zakladaní a vzniku musí obligatórne určiť, kto bude konateľom resp. konateľmi spoločnosti, pričom si môžu vybrať z dvoch variantov.

Prvým variantom bude určenie si konateľa z „vnútorných radov“ spoločnosti, teda konateľom budú všetci spoločníci, časť spoločníkov alebo iba jeden spoločník.

Druhým variantom bude zvolenie si za konateľa tretiu osobu, ktorá nie je spoločníkom. Nesmieme však zabudnúť na ustanovenie § 133 ods. 2 Obchodného zákonníka, teda že konateľom môže byť iba fyzická osoba. Bádať teda základný rozdiel medzi spoločnosťou s ručením obmedzeným a verejnou obchodnou spoločnosťou, v ktorej konat' za spoločnosť môžu výlučne spoločníci.

Vymenovanie, odvolanie a odmeňovanie konateľov je vo výhradnej právomoci valného zhromaždenia spoločnosti s ručením obmedzeným. S istým rozporom v zákone sa môžeme stretnúť v §133, ktorý hovorí o vymenovaní konateľov s.r.o. a v § 187, kde sa už spomína voľba predstavenstva akciovej spoločnosti. Pojmy voľba a vymenovanie môžu navonok pôsobiť dojemom, že ide o rozličný proces, avšak ide len o gramatický problém spôsobený normotvorcom.

Ako už bolo vyššie uvedené, konateľom spoločnosti môže byť len fyzická osoba. Musí to byť osoba, ktorá dovŕšila vek 18 rokov a je potrebné aby bola plne spôsobilá na právne úkony. Zákon ako podmienku neustanovuje aby konateľ bol občanom SR dokonca ani to, či je alebo nie je spoločníkom v spoločnosti. Konateľ spoločnosti musí byť v zmysle § 6 zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) bezúhonný. Za bezúhonného sa nepovažuje ten, kto bol právoplatne odsúdený za trestný čin hospodársky, trestný čin proti majetku alebo iný trestný čin spáchaný úmyselne, ktorého skutková podstata súvisí s predmetom podnikania, ak sa naňho nehľadí, akoby nebol odsúdený. Ak by konateľom nebol občan SR, registrový súd preverí, či táto fyzická osoba má povolenie na pobyt v Slovenskej republike. Povolenie sa nevyžaduje, ak ide o občana členského štátu Európskej únie.

§ 127 ods. 4 určuje v ktorých prípadoch je potrebná dvojtretinová väčšina všetkých hlasov spoločníkov na rozhodnutie valného zhromaždenia, prípad voľby, odvolania a odmeňovania konateľov tam však nenájdeme. Je preto účelné vychádzať z toho, že stačí väčšina hlasov spoločníkov pri dodržaní schopnosti uznášania sa valného zhromaždenia, teda aspoň pri polovici všetkých hlasov. Samozrejme Spoločenská zmluva môže určiť aj iný pomer potrebných hlasov.

Rozhodnutie o voľbe konateľa má formu uznesenia, ktoré je potrebné vyhotoviť v písomnej forme. Po zvolení konateľa do funkcie je potrebné vyhotoviť

Listinu o ustanovení konateľa do funkcie, ktorej náležitosťami sú meno a priezvisko konateľa, bydlisko, rodné číslo, deň vzniku funkcie konateľa a vyhlásenie konateľa, že uvedenú funkciu prijíma. Túto listinu je potrebné notársky overiť.

Odvolaie prvého konateľa ako i vymenovanie nového konateľa nie je zmenou spoločenskej zmluvy, pretože údaje o osobách prvých konateľov tvoria podstatnú náležitosť spoločenskej zmluvy a je potrebné, aby aj po odvolaní týchto konateľov úplne znenie spoločenskej zmluvy vždy obsahovalo informáciu o tom, ktoré osoby boli prvými konateľmi spoločnosti.⁵Táto náležitosť vyplýva z Rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Obo 359/97 zo dňa 04.03.1998.

Zánik funkcie konateľa je možný na základe právnej skutočnosti alebo právnej udalosti. Rozlišujeme tiež zánik funkcie ako jednostranný alebo dvojjstranný právny úkon.

Odvolaie konateľa je rovnako ako jeho vymenovanie v právomoci valného zhromaždenia s.r.o. v ustanovení § 125 ods. f. Zákon neudáva ako podmienku odvolania uvedenie dôvodu. Rovnako ako pri voľbe konateľa sa prikláňam k názoru, že stačí väčšinový súhlas valného zhromaždenia, ktorým sa rozhodne o jeho odvolaní, pokiaľ neustanoví inak spoločenská zmluva. Odvolanie je účinné okamihom prijatia uznesenia valného zhromaždenia o odvolaní konateľa z funkcie. Nastáva tu otázka, či odvolanému konateľovi pripadá nárok na odstupné? Zastávam názor, že nakoľko funkcia konateľa nie je zamestnaneckým pomerom, nevzťahuje sa naňho zákonník práce, z čoho vyplýva, že konateľ nárok mať nebude. Taktiež obchodný zákonník neobsahuje ustanovenie o odstupnom konateľa. Myslím si, že rozumné by bolo uviesť v Spoločenskej zmluve alebo Stanovách ustanovenie, ktoré by jasne tento problém vyriešilo buď priznaním odstupného konateľovi alebo jeho vylúčením.

K výkonu funkcie nikoho nemožno nútiť, teda každý konateľ má právo sa tejto funkcie vzdať. Pôjde o jednostranný právny úkon, ktorý nebude vyžadovať akceptáciu druhej strany. Nakoľko tento úkon bude rušiť určité práva a povinnosti, vyžaduje sa jeho písomná forma. V prípade ak sa konateľ vzdá svojej funkcie, toto nadobudne platnosť prvým zasadnutím valného zhromaždenia. Ak by sa však konateľ chcel vzdať svojej funkcie okamžite, postačí že sa jej vzdá priamo na zasadaní valného zhromaždenia.⁶

⁵ ĎURANA, M. In STRAPÁČ, P. a kol.: *Orgány obchodných spoločností a družstva s judikatúrou*. Bratislava: EUROUNION, spol s r.o., 2013, str. 179.

⁶ ĎURANA, M. In STRAPÁČ, P. a kol.: *Orgány obchodných spoločností a družstva s judikatúrou*. Bratislava: EUROUNION, spol s r.o., 2013, str. 178.

Funkcia konateľa zaniká najmä smrťou konateľa alebo vyhlásením súdu za mŕtveho. Funkcia však môže zaniknúť aj vtedy, ak konateľ stratí zákonom ustanovené predpoklady na výkon tejto funkcie. Pôjde o prípady obmedzenia alebo straty spôsobilosti na právne úkony. K tomuto zániku nedochádza automaticky ale až po nevyhnutnom uznesení valného zhromaždenia.

Po zániku funkcie jediného konateľa má spoločnosť povinnosť vymenovať nového konateľa do 3 mesiacov, inak vzniká dôvod na zrušenie spoločnosti súdom.

Návrh na zápis zmeny konateľa do obchodného registra podáva už novozvolený konateľ spoločnosti.

Zaujímavou témou je odlišenie funkcie konateľa od prokuristu. Prokúru vymedzuje § 14 Obchodného zákonníka, kde uvádza, že prokúrou splnomocňuje podnikateľ prokuristu na všetky právne úkony, ku ktorým dochádza pri prevádzke podniku, aj keď sa na ne inak vyžaduje osobitné plnomocenstvo. Zákon ďalej vymedzuje, že prokuristom môže byť rovnako ako pri osobe konateľa iba fyzická osoba. Dlhodobo bol problém rozlíšiť tieto dve funkcie čo dokázal český Vrchní soud v Prahe, ktorý rozhodol: „Konateľ je štatutárny orgán, konajúci v mene spoločnosti s ručením obmedzeným, zatiaľ čo prokurista je zástupcom spoločnosti konajúcim za spoločnosť (v rámci úkonov týkajúcich sa podniku). U konateľa s.r.o. sa do obchodného registra zapisuje spôsob, akým koná v mene spoločnosti, zatiaľ čo u prokuristu sa zapisuje spôsob jeho podpisovania za spoločnosť (spôsob, akým vykonáva svoj podpis), a len ak je prokuristov viac, zapisuje sa určenie, či ide o prokúru samostatnú alebo spoločnú. Za spôsob podpisovania teda nemožno považovať údaj o tom, že podpisuje spoločne so štatutárnym orgánom.“⁷

Prokuristu volí valné zhromaždenie, pokiaľ nie je v spoločenskej zmluve uvedené, že je na to oprávnený aj konateľ. V takomto prípade by mohol konateľ aj bez súhlasu valného zhromaždenia ustanoviť do funkcie prokuristu, ktorý by kvázi vykonával funkciu ako konateľ. Prokurista však zo zákona nemôže scudzovať nehnuteľnosti, toto obmedzenie však je možné vylúčiť v spoločenskej zmluve.

Pokiaľ ide o odvolanie, prokuristu odvoláva valné zhromaždenie, inak konateľ ak ustanovil prokuristu do funkcie samostatne zo splnomocnenia daného mu spoločenskou zmluvou. Rovnako ako pri funkcii konateľa prokurista sa kedykoľvek môže vzdať funkcie, ďalej funkcia zanikne smrťou prokuristu alebo vyhlásením súdu o obmedzení alebo odňatí spôsobilosti na právne úkony.

---

⁷ Rozhodnutie Vrchného súdu v Prahe zo dňa 28.2.2000, sp. zn. 7 Cmo 55/99.

Nemenej dôležitou otázkou je odmeňovanie konateľov. Keďže nejde o výkon závislej zárobkovej činnosti podľa zákonníka práce, môže nastať otázka spôsobu konateľovho odmeňovania. Jedným zo základných práv konateľa je najmä právo na odmenu, ktoré vyplýva z § 66 v spojení s § 571 Obchodného zákonníka. Podľa neho ak výška odplaty nie je určená v zmluve, je mandant (spoločnosť) povinný zaplatiť mandatárovi (konateľ) odplatu, ktorá je obvyklá v čase uzavretia zmluvy za činnosť obdobnú činnosti, ktorú mandatár uskutočnil pri zariadení záležitosti. S konateľom je možné túto činnosť dohodnúť aj bezodplatne.

Rovnako aj Rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky 29 Odo 994/2005 zo dňa 31.01.2007 jasne rozhodlo, že ak nebola medzi spoločnosťou s ručením obmedzeným a jej konateľom uzavretá zmluva o výkone funkcie, má konateľ právo na odmenu určenú podľa ustanovenia § 571 ods. 1 obch. zákona.⁸

Dnes, v čase hospodárskej krízy sa často na verejnosti objavujú správy tzv. „zlatých padákov“. Zlatým padákom rozumieme Túto problematiku môžeme členiť v dvoch rovinách a to vo sfére súkromnej a sfére štátnej.

Pokiaľ ide o sféru súkromnú tieto odmeny môžu byť dohodnuté zmluvne, kedy pri odvolaní konateľa z funkcie sa tento zaviazá nevykonávať obdobnú činnosť akú vykonával v spoločnosti buď samostatne alebo pre inú obchodnú spoločnosť po určitú dobu, najčastejšie je to pol roka, rok. Takúto zmluvu musí dohodnúť spoločnosť (valné zhromaždenie) s konateľom, konateľ sám nemá oprávnenie ustanoviť si odmenu. Ak by konateľ vedel, že valné zhromaždenie sa ho chystá odvolať z funkcie a túto odmenu by sischválil sám bez súhlasu valného zhromaždenia, spôsobil by tým spoločnosti škodu, čo by zakladalo jeho zodpovednostný vzťah ku spoločnosti. Táto by následne mohla od neho vymáhať spôsobenú škodu žalobou na súde.

Taktiež nesmieme opomenúť dobré mravy. Otázkou dobrých mravov sa zaoberal prof. Švidroň, ktorý si položil otázku, či existujú „zlé mravy“. Ak áno, ide stále o mravy?⁹ Podľa môjho názoru existujú „zlé mravy“, a to v prípade ak niekto konal proti dobrým mravom, teda v rozpore s „mravným“, čiže správnym, dobrým konaním. Každopádne pojem dobré mravy je legálnym pojmom, zakotveným v našom právnom poriadku- občianskom zákonníku. Z toho vieme vyvodit', že konateľ, ktorý by schválil „zlatý padák“, konal by tak proti dobrým mravom.

⁸ Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 31.01.2007, sp. zn. 29 Odo 994/2005.

⁹ ŠVIDROŇ, J.: Právna zodpovednosť za porušenie dobrých mravov. *Právny obzor*, 2013, č. 1, s. 3 – 23.

Pre verejnosť citlivejšou témou je udeľovanie zlatých padákov pre osoby, ktoré vykonávajú funkcie v spoločnostiach s majetkovou účasťou štátu. Známe sú zlaté padáky vo forme odstúpeného pre bývalého šéfa Železničnej spoločnosti Slovensko vo výške 170 000 eur alebo pre bývalú šéfkou Slovenskej pošty vo výške 178 000 eur, ako aj vo forme mimoriadnych odmien napríklad pre bývalého šéfa štátneho podniku Lesy vo výške 40 000 eur. Ide o dlhodobý neriešený problém. V súčasnosti síce existuje návrh pravidiel výberu, riadenia a odmeňovania zástupcov štátu v orgánoch spoločností s majetkovou účasťou štátu schválený v podobe uznesenia vlády SR č. 270 z 20. apríla 2011, ktorý však vzhľadom na svoju formu nemá charakter všeobecne záväzného prameňa práva (ide len o tzv. interný normatívny akt). Prípady zlatých padákov v obchodných spoločnostiach vo vlastníctve štátu je príkladom, ako môže dochádzať k zneužívaniu inštitútov súkromného práva na neehospodárne nakladanie s verejnými prostriedkami a toho, že v súčasnom právnom poriadku stále chýbajú mechanizmy, ktoré by zabránili plynutiu majetku vo vlastníctve štátu.

2.3. Dozorná rada

Dozorná rada je jedným z fakultatívnych orgánov spoločnosti s ručením obmedzeným. Hanes uvádza, že fakultatívny charakter tohto orgánu odlišuje našu zákonnú úpravu od úpravy platnej v Rakúsku či Nemecku, pretože v týchto krajinách je dozorná rada fakultatívna, prípadne obligatórna, ak má spoločnosť v Nemecku viac ako 500 zamestnancov a v Rakúsku viac ako 50 spoločníkov.¹⁰ Podľa Ovečkovej kreovať dozornú radu má zmysel, pokiaľ spoločníci nemajú schopnosť plne obsadiť kontrolu v spoločnosti.¹¹

Obchodný zákon ju vyjadruje iba v hrubých rysoch v § 137- §140 OBZ. Jej hlavnou náplňou je najmä dohliadať nad činnosťou konateľov, nahliadať do obchodných a účtovných kníh, preskúmať účtovné závierky, podávať správy valnému zhromaždeniu. Z uvedeného teda vyplýva, že dozorná rada plní najmä kontrolnú funkciu. Členov dozornej rady volí valné zhromaždenie ako to vyplýva z § 139, avšak nie je v ňom vymedzené odvolávanie. Logicky však môžeme vyvodiť, že pokiaľ valné zhromaždenie je oprávnené voliť členov dozornej rady prislúcha mu aj oprávnenie ich odvolať.

Otázka môže nastať, či by mohla byť zvolená za člena dozornej rady právnická osoba, nakoľko v časti zákona o dozornej rade to nie je uvedené. Na strane

¹⁰ HANES, D.: *Spoločnosť s ručením obmedzeným v novej právnej úprave*. Bratislava: IURA EDITION, spol. s r.o., 2002, str. 267.

¹¹ MAJERIKOVÁ, M. In OVEČKOVÁ, O. a kol.: *Obchodný zákonník. Komentár*. Bratislava: IURA EDITION, spol. s r.o., 2008, str. 563.

jednej v tom prípade vychádzam z § 110 ods. 1 písm. f), ktorý vyjadruje ako náležitosť spoločenskej zmluvy uvedenie mien, priezvisk a rodných čísel členov dozornej rady. Z toho by sa dalo vyvodiť, že členom dozornej rady môže byť iba fyzická osoba, ako aj zahraničná fyzická osoba.

Na strane druhej český obchodný zákonník neobsahuje takéto ustanovenie, iba v § 201 spomína, že členom dozornej rady nemôže byť konateľ spoločnosti, ani iná osoba oprávnená konať za spoločnosť zapísaná v obchodnom registri. Vzniká tu otázka, ako by sa náš právny poriadok vysporiadal s prípadom, ak by do dozornej rady s.r.o. bola dosadená právnická osoba. Myslím si, že takýto prípad by bol možný. V spoločenskej zmluve by sa namiesto rodného čísla uviedlo IČO právnickej osoby a samotný dozor by vykonával konateľ, resp. konatelia tejto právnickej osoby.

Zo zákona vyplýva, že dozorná rada musí mať minimálne troch členov pričom ním nesmie byť ktorýkoľvek z konateľov. Ďalšie práva a povinnosti dozornej rady môžu byť ustanovené v Spoločenskej zmluve.

Záver

Voľba a odvolávanie členov orgánov obchodných spoločností je téma s pomerne širokým záberom a rôznymi možnosťami zamerania sa na túto problematiku. V tejto práci som sa zameril na verejnú obchodnú spoločnosť ako osobnú spoločnosť a spoločnosť s ručením obmedzeným ako kapitálovú spoločnosť. Orgány obchodných spoločností je časť obchodného práva, o ktorej sa môžu viesť mnohé debaty a vznikajú rôzne spleti názorov, čo som sa snažil preukázať v tomto príspevku.

Orgány obchodných spoločností a pracovné právo

Daša Horková

Úvod

Obchodné právo a pracovné právo - oboje odvetvia patriace do práva súkromného, na prvý pohľad autonómne, nesúvisiace a napriek tomu nachádzame inštitút, ktorý ich prepája a vyžaduje si aplikáciu a výklad v ich vzájomnej súvislosti. Týmto inštitútom sú orgány obchodných spoločností.

Platný a účinný z. č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník (ďalej len "ObZ") v súčasnosti rozoznáva štyri druhy obchodných spoločností - verejnú obchodnú a komanditnú spoločnosť, ako osobné spoločnosti, a spoločnosť s ručením obmedzeným a akciovú spoločnosť, ako spoločnosti kapitálové. Nakoľko je spoločnosť s ručením obmedzeným mnohokrát označovaná pojmom hybridná spoločnosť s prvkami ako osobnými, tak aj kapitálovými, a je najvyužívanejšou formou obchodnej spoločnosti už od svojho vzniku, obmedzí sa tento príspevok práve na orgány spoločnosti s ručením obmedzeným.

1. Všeobecne o orgánoch s.r.o.

Pokiaľ ide o orgány obchodných spoločností, tieto sa podieľajú na správe a riadení spoločnosti. Z dikcie ObZ je zrejmé, že spoločnosť s ručením obmedzeným musí mať valné zhromaždenie ako najvyšší orgán spoločnosti, štatutárny orgán, ktorým je jeden alebo viac konateľov a môže zriadiť dozornú radu ako orgán kontroly. V súlade s čl. 2 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané, a ktorý je premietnutý aj do obchodného práva, môže mať spoločnosť s ručením obmedzeným aj iné než v zákone uvedené orgány. Stále však treba mať na pamäti, že aj v prípade zriadenia fakultatívnych orgánov tieto nesmú byť vybavené takými kompetenciami, ktoré by zasahovali do kompetencií zákonom zverených obligatórne zriadeným orgánom.

2. Štatutárny orgán s.r.o.

Konatelia rozhodujú o obchodnom vedení spoločnosti t. j. dovnútra spoločnosti a teda možno povedať, že sú výkonným orgánom spoločnosti (vnútorná funkcia). Tieto osoby zároveň konajú v mene spoločnosti navonok, voči tretím osobám (vonkajšia funkcia). ObZ vylučuje možnosť výkonu tejto funkcie právnickou osobou, keď v ustanovení § 133 ods. 2 výslovne uvádza, že konateľom môže byť len fyzická osoba.

2.1. Výkon funkcie konateľa spoločnosti

Pokiaľ hovoríme o úprave režimu, v ktorom má konateľ vykonávať svoju funkciu, ide v podstate o dohodu medzi dvomi subjektmi. Pôjde o obchodnú spoločnosť na jednej strane a fyzickú osobu - konateľa na strane druhej o tom, za akých podmienok táto fyzická osoba bude vykonávať uvedenú funkciu. Samotný obchodno-právny vzťah medzi subjektmi vzniká už okamihom zvolenia resp. menovania. Ide o vzťah, ktorý má povahu obchodného záväzkového vzťahu a bude sa riadiť ustanovením § 261 ods. 3 písm. a) ObZ. Dominantným znakom tohto vzťahu je obsahová stránka vzťahu a nie povaha subjektu vzťahu preto je zrejmé, že v tomto prípade pôjde o absolútny obchod. Práva a povinnosti subjektov tohto vzťahu je možné upraviť hneď niekoľkými spôsobmi.

2.2. Zmluva o výkone funkcie

Túto innominátnu zmluvu uzatvorenú medzi spoločnosťou a členom štatutárneho orgánu predpokladá ustanovenie § 66 ods. 3 ObZ. Je možné ju uzatvoriť po ustanovení štatutára do funkcie, rovnako ako sa nevyklučuje jej uzavretie vopred s tým, že účinnosť nadobudne ustanovenia do funkcie. Keďže táto zmluva nie je upravená ako samostatný pomenovaný zmluvný typ v Obchodnom zákonníku, uzatvára sa podľa § 269 ods. 2 ObZ. Samotné ustanovenie § 66 ods. 3 ObZ na ňu kladie len minimálne formálne nároky (písomná forma a schválenie valným zhromaždením spoločnosti). Nakoľko sa aj v obchodnom práve uplatňuje dispozitívna zásada, zmluvné strany si v tejto zmluve môžu dojednať vzájomné práva a povinnosti odchyľne od úpravy mandátnej zmluvy v obchodnom zákonníku avšak zmluvné strany musia pamätať na kogentné ustanovenia obchodného zákonníka o postavení členov štatutárnych orgánov a na všeobecné ustanovenia týkajúce sa obchodných spoločností vychádzajúc zo zaradenia § 66 v systematike ObZ.¹ Nesmú pri tom opomenúť ani kogentné ustanovenie § 263 ObZ týkajúce sa obchodných záväzkových vzťahov. Odchýlna úprava právneho vzťahu založeného zmluvou o výkone funkcie bude mať prednosť pred zákonnou úpravou mandátnej zmluvy. Problematickou sa môže zdať otázka povinnosti spoločnosti uzatvoriť takúto zmluvu s konateľom. Obchodný zákonník nevyhnutne nepredpokladá jej uzatvorenie, skôr spoločníkom ponecháva možnosť práve touto zmluvou upravovať obsah vzťahu medzi spoločnosťou a jej štatutárnym orgánom inak ako to predpokladá mandátna zmluva. K tejto forme úpravy sa žiada uviesť, že takýto druh zmluvy býva v praxi často označovaný ako ma-

¹ RADA, I., DOBEŠ, M. In RADA, I. a kol.: *Jednatelé s.r.o., Představenstvo a.s.*. Praha: LINDE, 2004. s. 35. ISBN 80-86131-55-6.

nažérska zmluva. Ide o chybné pomenovanie a to aj napriek tomu, že manažérska zmluva sa spravidla uzatvára s vedúcimi zamestnancami, ktorými konatelia ako štatutárne orgány rozhodne nie sú.

2.3. Mandátna zmluva

Je to zmluva, ktorá predstavuje ďalší spôsob úpravy vzťahu - obchodná spoločnosť a konateľ. V tomto prípade už hovoríme o zmluve pomenovanej a výslovne upravenej obchodným zákonníkom. Požiadavky na ňu sú podľa môjho názoru menej než minimálne, keďže táto nevyžaduje ani písomnú formu ani schválenie valným zhromaždením. Osobitosťou tejto zmluvy bude, že ju uzatvára konateľ spoločnosti ako fyzická osoba na strane jednej a ako štatutárny orgán spoločnosti na strane druhej.

2.4. Absencia zmluvy

Tretou možnosťou, na ktorú úprava nášho obchodného zákonníka našťastie pamätá je situácia, keď s konateľom nie je uzavretá ani zmluva o výkone funkcie ani mandátna zmluva. V zmysle § 66 ods. 3 ObZ sa na vzťah konateľa so spoločnosťou mutatis mutandis uplatnia ustanovenia o mandátnej zmluve, čo potvrdil aj Najvyšší súd Slovenskej republiky v odôvodnení svojho Rozsudku sp. zn. 3 Obo 33/2007 zo dňa 13.03.2008 nasledovne: *“Vzťah medzi spoločnosťou a konateľom pri výkone funkcie je absolútnym obchodným vzťahom podriadeným režimu Obchodného zákonníka a v zmysle § 66 ods. 3 Obchodného zákonníka sa primerane naň môžu aplikovať ustanovenia o mandátnej zmluve.”*

Po vymenovaní a stručnej analýze všetkých horeuvedených režimov sa okamžite vynára otázka, či naozaj možno zmluvy posudzovať, a následne “zaškatulovať” len podľa ich názvu. Rozlišovanie jednotlivých zmluvných typov je dozaista dôležité z hľadiska systematiky obchodného zákonníka, avšak stále treba mať na zreteli, že nie názov, ale obsah je pre zaradenie tej-ktorej konkrétnej zmluvy pod niektorý z uvedených typov zmlúv určujúci. Aký následok má táto skutočnosť pre úpravu vzťahu medzi spoločnosťou a jej konateľom? Zmluvnými stranami pomenovaná zmluva ako mandátna zmluva uzatvorená v zmysle ustanovenia § 566 a nasl. ObZ bude podľa svojho obsahu v skutočnosti zmluvou o výkone funkcie.

Na otázku prečo do budúca považujem za potrebné venovať sa detailnejšie zmluvnej úprave tohto vzťahu, sa pokúsim odpovedať v nasledujúcich riadkoch. Ako už bolo povedané pre platné uzatvorenie zmluvy o výkone funkcie sa vyžaduje jej schválenie valným zhromaždením príslušnej s.r.o. Každé valné zhromaždenie je tvorené spoločníkmi, ktorých hlavným cieľom je, aby spo-

ločnosť dosahovala zisk. Popri iných nákladoch, ktoré sú spojené s fungovaním spoločnosti tu sú aj náklady, ktoré tvoria práve odmenu pre konateľa. Zmluvou o výkone funkcie sa preto spoločníci dokážu vyhnúť situácii, keď sa konateľ dostane do pozície, kedy si odmenu bude schvaľovať sám (tak ako je tomu pri uzatváraní mandátnej zmluvy). Čo sa však stane v prípade, ktorý som načrtla vyššie, ak by zmluva pomenovaná ako mandátna bola svojim obsahom zmluvou o výkone funkcie? Aký mechanizmus uzatvárania sa zvolí a kto ju bude schvaľovať? Odpovede na tieto otázky si už vyžadujú poznanie problematiky do najmenších detailov, čo z hľadiska rozsahu a účelu práce nie je možné do nej samotnej zakomponovať.

3. Pracovný pomer & závislá práca

Pracovný pomer - pojem, ktorý slovenský zákonník práce síce používa, ale ho nedefinuje. Rozumieme pod ním jeden zo základných pracovnoprávných vzťahov, ktorý sa zakladá pracovnou zmluvou medzi zamestnávateľom a zamestnancom, ktorým môže byť len fyzická osoba². Inak povedané, ide o individuálny pracovnoprávny vzťah, ktorého obsahom je výkon závislej práce fyzických osôb pre právnické alebo fyzické osoby.³

Práve vymedzenie pojmu závislá práca má význam nielen pre pracovné právo, ale zohráva dôležitú úlohu a má závažné právne dôsledky pre prax aj v oblasti obchodného práva⁴. Inak tomu nebude ani v tomto príspevku, kde sa pokúsím tento pojem analyzovať na základe doposiaľ dostupnej judikatúry.

3.1. Pracovný pomer a štatutárny orgán

Z vyššie uvedeného možno vyvodit' záver, že vzťah medzi konateľom a spoločnosťou upravený ktoroukoľvek zo spomenutých zmlúv bude vždy obchodno-právnym vzťahom. Z tohto je zrejmé, že konateľ pri výkone svojej funkcie nie je zamestnancom podľa zákonníka práce a konateľské oprávnenia nevykonáva na základe pracovnej zmluvy, ktorá by zakladala pracovný pomer medzi ním a spoločnosťou.

² § 11 Zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce.

³ § 1 ods. 1 Zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce.

Odporúčanie MOP č. 198 z roku 2006 - nezáväzná: súhrn pracovnou zmluvou založených pr. vzťahov medzi zamestnávateľom a zamestnancom; najčastejší právny vzťah výkonu závislej práce.

⁴ BARANCOVÁ, H.: Pojem závislá práca – pojem zamestnanec a pojem pracovný pomer [online] Brno: Masarykova univerzita, 2012. [cit. 2014-12-02]. Dostupné na internete: <https://www.law.muni.cz/sborniky/pracpravo2012/files/010.html>. ISBN 978-80-210-6084-5.

3.2. Pracovný pomer - prečo nie?

Tvrdenie, že tento vzťah nebude pracovnoprávny podporuje aj česká judikatúra, ktorá poukazuje na to, že vzťah medzi spoločnosťou a jej štatutárnym orgánom (resp. členom štatutárneho orgánu) sa neriadi Zákonníkom práce, ako to vyplýva z rozsudku Vrchního soudu v Prahe: *„Činnost štatutárního orgánu (popřípadě jeho člena – jde li o kolektivní orgán) obchodní společnosti s ručením omezeným nevykonává fyzická osoba v pracovním poměru, a to ani v případě, že není společníkem. Právní předpisy ani povaha společnosti s ručením omezeným nebrání tomu, aby jiné činnosti pro tuto obchodní společnost vykonávaly fyzické osoby na základe pracovních-právních vztahu, pokud náplň pracovního poměru (nebo jiného pracovních-právních vztahu) není výkon činnosti štatutárního orgánu.“*⁵

Argumentov, prečo konateľ nie je zamestnancom môže byť niekoľko a nasledujúce riadky sa ich pokúsia čitateľovi priblížiť.

3.2.1. Druh práce

Výkon samotnej funkcie štatutárneho orgánu podľa ustálenej judikatúry českých a rovnako našich vnútroštátnych súdov nie je druhom práce v zmysle Zákonníka práce.⁶ S týmto názorom sa stotožnil a v tomto duchu rozhodol aj Najvyšší súd Slovenskej republiky Uznesením sp. zn. 4 M Cdo 6/2009 zo dňa 16.12.2010 keď vyslovil, že: *“činnost štatutárního orgánu spoločnosti s ručením obmedzeným nevykonáva fyzická osoba v pracovnom pomere, a to ani v prípade, že nie je spoločníkom, pretože výkon funkcie štatutárního orgánu spoločnosti nie je druhom práce v zmysle ustanovenia § 29 ods. 1 písm. a/ Zák. práce a vznik a zánik tohto právneho vzťahu nie je upravený pracovnoprávnymi predpismi a riadi sa obsahom spoločenskej zmluvy.”* Týmto rozhodnutím bola do rozhodovacej činnosti slovenských súdov prevzaná právne veta vyslovená Vrchním soudem v Prahe v už spomínanom rozsudku z roku 1993.

Ako bolo vyššie uvedené pracovný pomer je pracovnoprávny vzťah, ktorý sa zakladá pracovnou zmluvou. Zákonník práce taxatívne pomenúva essentialia negotii tejto zmluvy, pričom na prvé miesto kladie práve druh práce, na ktorý sa zamestnanec prijíma a jeho stručnú charakteristiku. Z tohto možno dôvodiť, že ak výkon konateľských oprávnení nie je druhom práce a pracovná zmluva vyžaduje tento prvok, bez tohto nemožno platne uzatvoriť pracovnú

⁵ Rozhodnutie Vrchního soudu v Prahe sp. zn. 6 Cdo 108/1992 zo dňa 21.04.1993, publ. v Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 13/1995.

⁶ BARINKOVÁ, M., DOLOBÁČ, M.: Pracovnoprávne postavenie a zodpovednosť manažérov In: *Dane a účtovníctvo*. ISSN 1336-426X, 2009, roč. VI., č. 1, s. 106-107.

zmluvu, a medzi subjektmi následne ani nemôže dôjsť k vzniku pracovno-právneho vzťahu.

Tento názor však nie je jediným, ktorý rezonuje vo vedeckých kruhoch, ako príklad uvádzam odlišný postoj vyjadrený profesorom Eliášom: „*Ak ObZ zmluvu o výkone funkcie pojmovovo nevymedzuje, neustanovuje jej obligatórne obsahové náležitosti, prečo sa brániť myšlienke, že by to mohla byť aj pracovná zmluva, pokiaľ to strany chcú? Ved' by sme aj potom mohli bez ťažkostí dospieť k výkladu, že ani v takom prípade nie sú suspendované zvláštne ustanovenia ObZ, podľa ktorých napr. je písomná forma podmienkou platnosti zmluvy, že sa vyžaduje jej schválenie spoločníkmi alebo valným zhromaždením, že len s ich súhlasom možno členovi orgánu poskytnúť plnenie nad rámec zákona alebo vnútorných predpisov, že povinnosť člena orgánu nahradiť škodu nemožno vylúčiť a v určitých prípadoch ani obmedziť, že člena orgánu môže príslušný orgán obchodnej spoločnosti z funkcie odvolať atď.*“⁷ S ohľadom na doterajšiu českú a slovenskú judikatúru, takýto postoj dnes v našom právnom poriadku neobstojí.

3.2.2. Závislá práca

Ďalšie úskalie tejto problematiky vidím v definícii a vo výklade pojmu závislá práca resp. výkon závislej práce zamestnancom pre zamestnávateľa. Závislú prácu Zákonník práce s účinnosťou od 01.01.2013 vymedzuje pomocou šiestich zákonných indikátorov, ktoré musia byť splnené kumulatívne.⁸ Najdôležitejším, sa podľa mňa, z pohľadu problematiky konateľov javí znak podriadenosti zamestnanca voči zamestnávateľovi. Je teda možné považovať konateľa za zamestnanca, ktorý vykonáva pre zamestnávateľa závislú činnosť v režime subordinácie? Odpoveď na túto otázku sa veľmi okrajovo a nepriamo objavuje v judikatúre Súdneho dvora Európskej únie.

Rozmenené na drobné, pre pojem zamestnanec je dôležitý indikátor organizačnej a osobnej závislosti osoby vykonávajúcej prácu.⁹ V právnej veci Meus-

⁷ ELIÁŠ, K.: Variabilita života a právnická schémata (K souběhu pracovního poměru s členství ve statutárním orgánu obchodní korporace). In *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 10, s. 227.

⁸ BARANCOVÁ, H.: Pojem závislá práca – pojem zamestnanec a pojem pracovný pomer[online] Brno: Masarykova univerzita, 2012. [cit. 2014-12-02]. Dostupné na internete: <https://www.law.muni.cz/sborniky/pracpravo2012/files/010.html>. ISBN 978-80-210-6084-5.

⁹ Rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-66/85 Deborah Lawrie-Blum proti Land Baden-Württemberg zo dňa 03.07.1986.

sen¹⁰ Súdny dvor EÚ obdobne pri výklade pojmu zamestnanec akcentuje znak osobnej závislosti, ktorá chýba napr. pri statuse obchodného vedúceho. Pokiaľ ide o povinnosť zamestnanca k osobnej podriadenosti voči zamestnávateľovi, je to oprávnenie zamestnávateľa dávať pokyny k výkonu práce a kontrolovať výkon práce, prípadne ukladať sankcie pri nedodržaní týchto pokynov. V prípade, že hovoríme o organizačnej podriadenosti zamestnávateľovi, táto spočíva v jeho oprávnení dávať pokyny zamestnancovi, pričom sa rozlišuje medzi osobnými pokynmi a odbornými pokynmi. Osobné pokyny zamestnávateľa sa vzťahujú k správaniu sa zamestnanca, k jeho pracovnému času a k pracovnému miestu. Odborné pokyny zo strany zamestnávateľa sa vzťahujú k spôsobu výkonu práce zamestnanca.¹¹ Z doposiaľ uvedeného by sa dalo vyvodiť, že konateľ nebude zamestnancom, nakoľko tento predstavuje výkonný orgán, ktorý spoločnosť riadi a zastupuje.

3.3. Súdny dvor EÚ & Dita Danosa

Nový, pre našu vnútroštátnu právnu prax prekvapujúci pohľad na túto problematiku (avšak stále len nepriamo) prinieslo rozhodnutie Súdneho dvora EÚ vo veci C-232/09 Dita Danosa proti LKB Līzings SIA zo dňa 11.11.2010. Pani Danosa bola v spoločnosti LKB jedinou konateľkou a podala proti spoločnosti LKB žalobu odôvodnenú faktickou existenciou pracovnoprávneho vzťahu a porušením lotyšského zákonníka práce, ktorý zakazuje prepustenie tehotných pracovníčok.

V tomto spore lotyšský vnútroštátny súd položil Súdnemu dvoru dve prejudiciálne otázky, z ktorých je pre tento príspevok podstatná iba prvá otázka v nasledujúcom znení: „*Má sa člen riadiaceho orgánu kapitálovej spoločnosti považovať za „pracovníka“ v zmysle práva Spoločenstva?*” Právom Spoločenstva sa v tomto konkrétnom spore mala na myslí smernica Rady 92/85/EHS z 19. októbra 1992 o zavedení opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci tehotných pracovníčok a pracovníčok krátko po pôrode alebo dojčiacich pracovníčok.

Ešte než sa dostaneme k samotnej analýze toho, čo lotyšskému vnútroštátnemu súdu odpovedal Súdny dvor EÚ je potrebné pripomenúť jednu skutočnosť. Pojmy zamestnanec a pracovník sa síce obsahovo zhodujú, avšak v slovenskom právnom systéme zákonodarca používa pojem zamestnanec, kým

¹⁰ Rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-337/97 C.P.M. Meeusen proti Hoofddirectie van de Informatie Beheer Groep zo dňa 08.06.1999.

¹¹ BARANCOVÁ, H.: Pojem závislá práca – pojem zamestnanec a pojem pracovný pomer [online] Brno: Masarykova univerzita, 2012. [cit. 2014-12-02]. Dostupné na internete: <https://www.law.muni.cz/sborniky/pracpravo2012/files/010.html>. ISBN 978-80-210-6084-5.

právo Európskej únie pojem pracovník. Právo EÚ obsah a rozsah tohto pojmu nachádza cez početnú judikatúru Súdneho dvora EÚ na rozdiel od zákonníka práce, ktorý poskytuje jeho legálnu definíciu vo svojom ustanovení § 11.

V bode 39 svojho rozhodnutia sa Súdny dvor venoval práve výkladu pojmu pracovník s ohľadom na uvedenú smernicu. Zdôraznil, že tento pojem musí byť zadaný podľa objektívnych kritérií, ktoré sú pre pracovnoprávny vzťah charakteristické a tento pojem nemôže byť vykladaný rôzne odvíjajúc sa od rôznych úprav členských štátov. Za hlavnú vlastnosť tohto vzťahu označil okolnosť, že určitá osoba vykonáva po určitú dobu v prospech inej osoby a pod jej vedením činnosti, za ktoré poberá odmenu.

V nasledujúcich bodoch sa Súdny dvor snažil vysvetliť, prečo vnútroštátne právo nemôže mať dosah na postavenie „pracovníka“ v zmysle práva Únie. Vo všeobecnosti to odôvodnil tým, že ak osoba spĺňa podmienky, ktoré právo Únie predpokladá pre status osoby pracovníka potom povaha právneho vzťahu, ktorý túto osobu spája s druhou stranou pracovnoprávneho vzťahu nie je relevantná. V konkrétnom prípade, ktorý sa týkal pani Danosa potom Súdny dvor uviedol nasledovné: *“kvalifikácia vzťahu medzi kapitálovou spoločnosťou a jej konateľmi na základe lotyšského práva alebo okolnosť, že takáto spoločnosť a uvedení konatelia neuzavreli pracovnú zmluvu, nemôžu na rozdiel od tvrdenia LKB určovať kvalifikáciu tohto vzťahu na účely uplatnenia smernice 92/85”*.¹²

Ako k tomuto tvrdeniu Súdny dvor dospel, a prečo pani Danosa podľa neho vykonávala závislú prácu? Odpoveď mu dali skutkové okolnosti, z ktorých bolo nepochybné, že pani Danosa vykonávala pravidelne a za odmenu činnosť v prospech LKB, pričom plnila úlohy jediného konateľa, ktoré jej vyplývali zo stanov spoločnosti, ako aj z rokovacieho poriadku konateľov. Problematickým sa v tomto prípade javil znak podriadenosti, keďže nebolo jasné, či podriadenosť dosiahla taký stupeň intenzity, aký pre pojem pracovník vyžadovala doterajšia judikatúra Súdneho dvora vyjadrujúca sa k pojmu pracovník v širšom zmysle, teda v práve Únie vo všeobecnosti a v užšom zmysle, len čo sa týka smernice 92/85.

Odpoveď na otázku, či existuje vzťah podriadenosti v užšom zmysle, musí byť skúmaná a preverená v každom konkrétnom prípade podľa všetkých prvkov a okolností, ktoré charakterizujú vzťahy medzi stranami.

Súdny dvor následne vylúčil možnosť apriórneho odmietania vzťahu podriadenosti len z toho dôvodu, že sa osoba nachádza v pozícii konateľa kapitálovej spoločnosti. Opätovne tiež zdôraznil, že je potrebné preskúmať podmien-

¹² Rozhodnutie Súdneho dvora EÚ vo veci C-232/09 Dita Danosa proti LKB Līzings SIA zo dňa 11.11.2010, bod 42.

ky, za ktorých bol konateľ prijímaný, povahu úloh, ktoré mu boli zverené, rámec, v ktorom ich vykonáva, rozsah jeho právomocí a kontrolu, ktorej je v spoločnosti podriadený, ako aj okolnosti, za ktorých môže byť odvolaný.¹³ Súdny dvor sa vysporiadal aj so skutočnosťou, že pani Danosa mala pri výkone svojich úloh určitý priestor na voľnú úvahu, avšak za riadenie spoločnosti sa zodpovedala, konkrétne dozornej rade a bola povinná s touto spolupracovať.

V závere tohto zaujímavého rozhodnutia Súdny dvor upozornil na to, že aj keď nemožno vylúčiť, že členovia riadiaceho orgánu spoločnosti, ako sú konatelia, nespádajú vzhľadom na osobitnú povahu úloh, ktoré im boli zverené, ako aj rámec, v ktorom ich plnia a spôsob ich plnenia, do pôsobnosti pojmu pracovník, tak ako to vyžaduje vykladaná smernica 92/85, nemožno neprihliadať na to, že takýto konateľ vykonávajúci za odmenu činnosť v prospech spoločnosti, ktorá ho vymenovala a ktorej je pevnou súčasťou, konajúci pod vedením alebo kontrolou iného orgánu tejto spoločnosti, pričom môže byť kedykoľvek a bez obmedzenia odvolaný, *prima facie* spĺňa podmienky na to, aby bol označený za pracovníka v zmysle doterajšej judikatúry Súdneho dvora.¹⁴

Súdny dvor EÚ po zvážení všetkých skutočností, ako aj návrhov generálneho advokáta dospel k záveru, že štatutárny orgán - konateľ, ktorý pracoval v podmienkach ako pani Danosanevykonáva všetky svoje úlohy nezávisle, pretože je za svoje konanie zodpovedný samostatnému nezávislému orgánu a rozhodnutia, ktoré učiní o vedení spoločnosti, musí formulovať na základe očakávaní dozornej rady a spoločníkov. Tento konateľ svojim postavením vykazuje znaky pracovníka a preto v tomto konkrétnom prípade Súdny dvor vyslovil možnosť nazerať na konateľku kapitálovej spoločnosti ako na pracovníčku v zmysle práva EÚ. Súdny dvor nedáva rozhodnutie vo veci samej, ale súdom poskytuje výklad práva EÚ, a preto pýtajúcemu sa vnútroštátnemu súdu prináleží overiť skutkové okolnosti potrebné na posúdenie, či o takýto prípad ide vo veci, v ktorej rozhoduje.

Aj napriek tom, že toto rozhodnutie má už niekoľko rokov, my sme sa v rozhodovacej praxi našich súdov doposiaľ nemali možnosť stretnúť s takýmto názorom. Pre úplnosť tejto myšlienky týkajúcej sa konateľa/pracovníka uvádzam, že toto rozhodnutie sa venuje len výkladu pojmu pracovník resp. závislá práca a nie samotnému pojmu pracovný pomer, a preto naďalej platí, že konateľ u nás nemôže svoju funkciu vykonávať v pracovnom pomere.

---

¹³ Rozhodnutie Súdneho dvora EÚ vo veci C-232/09 Dita Danosa proti LKB Līzings SIA zo dňa 11.11.2010, bod 47.

¹⁴ Rozhodnutie Súdneho dvora EÚ vo veci C-232/09 Dita Danosa proti LKB Līzings SIA zo dňa 11.11.2010, bod 51.

3.4. Súbeh funkcií

Aby sme mohli posúdiť a rozobrať túto problematiku bude nutné pokúsiť sa zadefinovať samotný pojem súbeh funkcií. Pôjde o situáciu, kedy tá istá osoba vykonáva funkciu člena štatutárneho orgánu, v našom prípade konateľa, a zároveň je v takom pracovnom pomere, na základe ktorého táto bude vykonávať taký druh činností, ktoré zasahujú do kompetencií, ktoré jej prináleží vykonávať už z titulu štatutárneho orgánu.

3.4.1. Súbeh - kedy áno?

Tu bude potrebné ozrejmiť, že naša právna úprava nikdy nevyučovala, aby mala tá istá osoba uzavretý pracovnoprávny vzťah a zároveň vykonávala funkciu konateľa, pravdaže za predpokladu, že dohodnutým druhom práce v pracovnej zmluve, ktorou sa zakladá pracovný pomer nie je výkon konateľských oprávnení, ale naopak pôjde prevažne o prácu nekvalifikovanú, resp. odborného charakteru. Výkon práce v ňom musí napĺňať znaky závislej práce.

V tomto smere zákonník práce obsahuje určitú "brzdu" v podobe ustanovenia § 7 ods. 3 podľa ktorého: *"So zamestnancom, ktorý je aj štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu, dohodne podmienky podľa § 43 ods. 1 v pracovnej zmluve orgán alebo právnická osoba, ktorá ho ako štatutárny orgán ustanovila"*

Túto brzdu doposiaľ podporila aj slovenská judikatúra, ktorá uvádza nasledujúce skutočnosti:

"Súd prvého stupňa zistil, že žalovaný bol štatutárnym orgánom žalobcu a zároveň bol medzi nimi založený aj pracovný pomer, ktorého náplňou bola iná pracovná činnosť než je výkon funkcie štatutára." Žalovaný bol súbežne v obchodnoprávnom i pracovnoprávnom vzťahu vo vzťahu k žalobcovi.

"Jedným z účastníkov pracovnoprávneho vzťahu je vždy zamestnávateľ. V teoreticko-právnej rovine sa pojmom „zamestnávateľ“ rozumie osoba, ktorá je objednávateľom pracovného výkonu. V tejto pozícii je oprávnená požadovať výkon pracovnej činnosti a túto organizovať a riadiť v súlade so zákonom alebo podľa neho kolektívnou zmluvou, ustanovenými podmienkami a v ich intenciách s podmienkami dohodnutými v pracovnej zmluve alebo v dohodách o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru. Podstatné náležitosti pracovnej zmluvy zamestnanca, ktorý je štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu, uvedené v § 43 ods. 1 (druh práce, na ktorý sa zamestnanec prijíma a jeho stručná charakteristika, miesto výkonu práce, deň nástupu do práce a mzdové podmienky, ak nie sú dohodnuté v kolektívnej zmluve) do-

hodne ten orgán alebo právnická osoba, ktorá ho ako štatutárny orgán ustanovuje. Napriek tomu, že ustanovenie § 7 ods. 3 to výslovne neustanovuje, nepochybne možno hovoriť o povinnosti zamestnávateľa tieto náležitosti dohodnúť.”

“Pretože v mene právnickej osoby koná jej štatutárny orgán, ktorý má komplexnú spôsobilosť na právne úkony, ustanovenie § 7 ods. 3 Zákonníka práce zakotvilo, kto s ním v tomto prípade dohodne podstatné náležitosti jeho pracovnej zmluvy. Kto je konkrétne štatutárnym orgánom právnickej osoby, určuje zmluva o jej zriadení, zakladacia listina alebo zákon.

Žalovaný bol do funkcie konateľa spoločnosti XY s.r.o., so sídlom v Prešove menovaný valným zhromaždením tejto spoločnosti, ktorého jediným spoločníkom je AB, zastúpené primátorom. V takej situácii pracovné podmienky definované ustanovením § 43 ods. 1 Zákonníka práce, malo vo vzťahu k žalovanému určovať AB ako jediný spoločník žalobcu vykonávajúci pôsobnosť valného zhromaždenia tejto spoločnosti.”¹⁵

3.4.2. Súbeh - kedy nie?

Čo však považujem za naozaj problematické a v praxi sa často vykytujúce je súbeh funkcie konateľa a pracovnej zmluvy na pozície generálnych, či výkonných riaditeľov, inými slovami povedané na pozície vedúcich zamestnancov z pohľadu pracovného práva. Táto osoba vystupuje v dvojjedinom postavení voči spoločnosti a jej právny vzťah voči tejto spoločnosti musí byť posudzovaný nielen podľa obchodného zákonníka ale aj podľa zákonníka práce. Obtiažnym tu bude určiť, kedy táto osoba koná ako člen štatutárneho orgánu a kedy ako vedúci zamestnanec. Pokiaľ rozdeľujeme funkcie konateľa na tie, ktoré vykonáva navonok, a na tie dovnútra, v oboch prípadoch možno badať kolíziu obsahového vymedzenia týchto funkcií s obsahovým vymedzením práv a povinností vedúcich zamestnancov. Napriek tomu, že vedúci zamestnanci nemajú komplexnú úpravu len v jedno m ustanovení zákonníka práce, je možné ich povinnosti vyčítať z viacerých ustanovení.

Pre tento príspevok je relevantným najmä ustanovenie § 9 ods. 3 ZP, ktoré hovorí, že títo zamestnanci sú oprávnení určovať a ukladať podriadeným zamestnancom pracovné úlohy, organizovať, riadiť a kontrolovať ich prácu a dávať im na tento účel záväzné pokyny. Už na prvý pohľad sa tieto oprávnenia prekrývajú s právom na obchodné riadenie spoločnosti, ktoré priznáva ObZ konateľom v ustanovení § 134. Aj v tejto oblasti je možné nájsť názory autorov, ktorý takýto súbeh nevyklúčujú, súčasne však poukazujú na význam vnútorných predpisov spoločnosti, ktoré majú jednoznačne vymedziť, ktoré činnosti možno považovať za obchodné vedenie spoločnosti a čo sa už pova-

¹⁵ Rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 2 Co 103/2011 zo dňa 30.01.2013.

žuje za činnosť vykonávanú vedúcim zamestnancom. Na túto problematiku vo svojom článku poukazuje Čech: „*není snadné definovat, kde končí hranice obchodního vedení, resp. nepřenositelného základu tohoto vedení, [tedy i náplň funkce (člena) statutárního orgánu] a kde již začíná prostor pro případný souběžný pracovněprávní poměr, když imanentní součástí obou činností je výkon řídicí působnosti.*“¹⁶

Logicky potom, druhou oblasťou, kde dochádza ku kolízii bude vystupovanie za spoločnosť navonok. Na jednej strane štatutárny orgán - konateľ, ktorého konanie v mene spoločnosti je predpokladané jednak ustanoveniami Občianskeho zákonníka (Prvá časť, Druhý oddiel, Právnické osoby), konkrétne ustanovenie § 20 ods. 1 samozrejme v spojení s ustanovením § 13 ods. 1 ObZ. Druhú stranu mince tvoria práve vedúci zamestnanci (riaditelia, manažéri), ktorých konanie takisto upravujú tieto dva základné kódexy slovenského súkromného práva. Občiansky zákonník tak robí vo svojom § 20 ods. 2 a ObZ im túto možnosť dáva v ustanovení § 15 ods. 1.¹⁷

Napriek vyššie uvedenému, podľa nášho obchodného zákonníka sú právne úkony štatutárneho orgánu spoločnosti (jeho člena) konaním samotnej spoločnosti. Právne úkony zamestnanca však nemožno považovať za priame a bezprostredné konanie spoločnosti, ale tu hovoríme o zastúpení a to o priamom zákonnom zastúpení. Zákonné zastúpenie prichádza v prípade obchodnej spoločnosti do úvahy vtedy, ak táto právnická osoba nechce alebo nemôže konať sama (pri PO to nemôže byť pre nedostatok právnej spôsobilosti). Ak si vezmeme osobu, ktorá je zároveň konateľom aj zamestnancom, a táto koná za spoločnosť ako zamestnanec tu neprichádza do úvahy nemožnosť spoločnosti konať priamo a teda podmienka na zastúpenie tu nie je splnená. V prípade, že dôjde k takejto situácii prikláňam sa k názoru, že pokiaľ posudzujeme konanie takejto osoby je nutné dať prednosť konaniu priamemu pred zákonným zastúpením.

4. Zodpovednosť

Čo sa týka súbehu práve pri výkone vonkajšej funkcie konateľa, tu nastáva nebezpečenstvo predovšetkým z pohľadu zodpovednosti. Konateľ zneužije svoje postavenie člena štatutárneho orgánu a bude tvrdiť, že konal v postavení zamestnanca a nie člena štatutárneho orgánu.¹⁸

¹⁶ ČECH, P.: Statutární orgán, zaměstnanec, nebo od každého trochu? In *Právní rádce*, 2009, č. 2 s. 23.

¹⁷ Rozhodnutie Vrchného súdu v Prahe sp. zn. 7 Cmo 369/2009 zo dňa 12.05.2010.

¹⁸ RADA, I. a kol.: *Jednatel s.r.o, Představenstvo a.s.* Praha: LINDE, 2004. s. 45. ISBN 80-86131-55-6.

Ak v pozícii štatutára vykonáva činnosť na základe zmluvy o výkone funkcie (bez ohľadu na to, či je zmluva aj takto pomenovaná), zodpovedá spoločnosti za škodu v intenciách obchodného zákonníka. Pri porovnaní rozsahu zodpovednosti štatutárneho orgánu (kde je prítomná zmluva o výkone funkcie) a zamestnanca (vykonávajúceho prácu na základe pracovnej zmluvy) nie je zodpovednosť za škodu u štatutára limitovaná.¹⁹ Konatelia spoločnosti s ručením obmedzeným sa svojej zodpovednosti za škodu podľa predpisov obchodného práva môžu zbaviť v prvom rade preukázaním, že postupovali pri výkone svojej pôsobnosti s odbornou starostlivosťou a v dobrej viere, že konali v záujme spoločnosti (ustanovenie § 135a ods. 3 a ustanovenie § 194 ods. 5 ObZ). Hovoríme tu teda o zodpovednosti objektívnej, kde je na konateľoch, aby preukázali dôvody podmieňujúce ich liberáciu.

Na druhej strane zamestnanec podľa ustanovenia § 179 ZP zodpovedá za škodu subjektívne, to znamená, že je na zamestnávateľovi, aby mu dokázal zavinenie (výnimku tvoria §§ 182 až 185 ZP kde sa nachádzajú osobitné prípady zodpovednosti zamestnanca za škodu s prezumpciou viny).

Rozdielna úprava pri zodpovednosti za škodu sa vzťahuje nielen na jej samotnú povahu, ale aj na rozsah, v ktorej za ňu budú tieto osoby zodpovedať. Kým konatelia, ktorí porušili svoje povinnosti sú v zmysle § 135a ods. 2 ObZ povinní nahradiť celú škodu, ktorú tým spoločnosti spôsobili, pracovnoprávna zodpovednosť zamestnanca – vedúceho zamestnanca (aj konateľa, ktorý popri výkone funkcie na základe obchodnoprávnej zmluvy vykonáva závislú prácu v pozícii vedúceho zamestnanca na základe pracovnej zmluvy), je limitovaná.

Zodpovednosť zamestnanca uhradiť celú škodu je na mieste iba v prípade, že škodu spôsobil úmyselne, inak platí ustanovenie § 186 ods. 2 ZP, ktoré hovorí: *“náhrada škody spôsobená z nedbanlivosti, ktorú zamestnávateľ požaduje od zamestnanca, nesmie u jednotlivého zamestnanca (zákon tu nerozlišuje medzi rádovým a vedúcim zamestnancom) presiahnuť sumu rovnajúcu sa štvornásobku jeho priemerného mesačného zárobku pred porušením povinnosti, ktorým spôsobil škodu”*. Toto obmedzenie neplatí, ak ide o osobitnú zodpovednosť zamestnanca za schodok na zverených hodnotách a za stratu zverených predmetov alebo ak bola škoda spôsobená pod vplyvom alkoholu alebo po požití omamných látok alebo psychotropných látok.

Na záver a na ilustráciu názorovej diverzity uvádzam aj niekoľko názorov z českej literatúry, ktoré sa k otázke zodpovednosti člena štatutárneho orgánu vyjadrili v nie tak dávnej minulosti, a to konkrétne T. Dvořák: *“De lege feren-*

¹⁹ BARINKOVÁ, M. - DOLOBÁČ, M.: Pracovnoprávne postavenie a zodpovednosť manažérov. In: *Dane a účtovníctvo*. ISSN 1336-426X, 2009, roč. VI., č. 1, s. 106-107.

da by bylo vhodné pro případ, že člen statutárního orgánu bude zároveň i osobou v pracovním vztahu k téže korporaci, zakotvit, že se jeho odpovědnost vždy řídí ustanoveními obchodního zákonníku bez ohledu na to, zda jednal jako člen statutárního orgánu nebo jako zaměstnanec.”²⁰ Čiastočným riešením by bolo podľa tohto autora aj zakotvenie vyvrátiteľnej právnej domnienky, podľa ktorej sa bude mať za to, že osoba v dvojjednom postavení koná ako štatutárny orgán resp. ako jeho člen.

J. Bejček uvádza, že v záujme ochrany samotnej spoločnosti ako aj jej obchodných partnerov by v situáciách, keď sa konateľ/vedúci zamestnanec podpíše bez uvedenie svojej funkcie resp. uvedie funkciu s nižšou zodpovednosťou treba postupovať nasledovne: *“V úvahu by v takových a podobných prípadoch měla být brána (v zájmu ochrany dobré víry) ta funkce, s níž je spojena vyšší odpovědnost či ručení jednajícího, i když v dodatku podpisu není uvedena nebo je tam uvedena funkce s nižší odpovědnosti, pokud je druhá strana v dobré víře o tom, že onen jednající zastáva u téhož podnikatele i funkci s vyšší odpovědnosti (ručením)”*²¹

Záver

Je zrejmé, že tento príspevok nemohol obsiahnuť celú rozoberanú problematiku. Mojmím cieľom bolo načrtnúť rôzne názorové tendencie a tieto následne nechať na diskusiu, ktorá je z môjho pohľadu viac než dôležitá pre oblasti práva ako je táto, u ktorých právna úprava nie je celkom jasná, jednoznačná, či úplná. Samotný príspevok je systematicky rozčlenený do štyroch väčších častí tak, aby pokryli jednak obchodnoprávne inštitúty, ako aj inštitúty pracovného práva nevyhnutne s nimi spojené. Slovenská republika a jej súdna prax nie je opusteným ostrovom v mori, a preto sa ani tento príspevok neobmedzuje len na hodnotenie vnútroštátnej úpravy. Jeho obsah reflektuje skutočnosť, že sme členským štátom Eúropskej únie rovnako ako fakt, že naša judikatúra je dlhodobo ovplyvnená a rada sa inšpiruje susednou českou rozhodovacou činnosťou tamojších súdov. Rovnako ako v živote, aj pri písaní tohto príspevku sa pri hľadaní odpovedí vynáralo stále viac a viac otázok. Aj to je jedným z dôvodov, prečo si myslím, že je nevyhnutné, aby sa zákonodarca do budúcnosti venoval tejto problematike častejšie a viac aj napriek tomu, že na prvý pohľad pôsobí jednoznačne a mnohokrát si myslíme, že s ňou v praxi predsa nemôžu byť problémy.

²⁰ DVOŘÁK, T.: Povaha právního vztahu členu orgánu k obchodním společnostem a družstvam. In *Právní rozhledy*, 2000. č. 2, str. 60.

²¹ BEJČEK, J.: O střetu zájmu podnikatele a jejich manažeru. In *Právní rozhledy*, 2004, č. 13, str. 496.

Vytváranie fakultatívnych orgánov v obchodných spoločnostiach

Martin Kochan

Úvod

Tak ako každá fyzická osoba, tak aj právnická osoba, hoci je umelým subjektom vytvoreným pred zákonom, musí prejavovať svoju vôľu navonok. Tento výkon uskutočňuje prostredníctvom fyzických osôb, ktoré pôsobia v jednotlivých orgánoch obchodnej spoločnosti. Tak ako pôsobenie navonok, aj pôsobenie dovnútra spoločnosti, resp. jej **vnútorná organizácia je pre riadne fungovanie obchodnej spoločnosti veľmi dôležitá**. To nás nepriamo vprívádza k deleniu obchodných spoločnosti na tie so zložitou vnútornou štruktúrou (spravidla pôjde o veľké spoločnosti) a na tie, ktorým pre riadne fungovanie postačuje jednoduchá organizačná štruktúra (spravidla malé obchodné spoločnosti, napr. jednoosobové s.r.o.). Práve správne organizačné riadenie spoločnosti zabezpečuje jej konkurenčnú schopnosť a v konečnom dôsledku aj existenciu.

Jednotlivé obchodné spoločnosti vytvárajú na svoje riadenie (navonok/dovnútra) orgány. Množstvo a kompetencie orgánov bude závisieť od veľkosti a zložitosti danej obchodnej spoločnosti, pričom sa v zmysle vyššie uvedeného delenia spravidla jedná o prvú skupinu obchodných spoločností.

Cieľom tejto práce je poskytnúť náčrt týkajúci sa vytvárania fakultatívnych orgánov, zároveň sa práca venuje viacerým vzťahom, ktoré v súvislosti so zriadením takéhoto orgánu vznikajú. Svoje tvrdenia aplikujem na spoločnosť s ručením obmedzeným. Je potrebné uviesť, že **daná problematika je právnou obcou málo diskutovaná, až opomenutá**, aj z toho dôvodu je značná časť práce tvorená mojimi vlastnými právnymi názormi (vychádzajúcimi najmä z analógie), zároveň uvádzam, že rozsah príspevku je v určitom limitujúci voči jeho komplexnosti.

1. Fakultatívny orgán spoločnosti s ručením obmedzeným

Obchodný zákonník¹ upravuje druhy a počet jednotlivých orgánov samostatne pri každej forme obchodnej spoločnosti. Právna teória delí tieto orgány na obligatórne a fakultatívne. Podstatnou črtou obligatórných orgánov je, že spoločnosť ich povinne vytvára pri založení spoločnosti. Naopak zriadenie fakultatívnych je plnej moci obchodnej spoločnosti. Toto oprávnenie vyplýva zo súkromnoprávnej povahy obchodných spoločností, kedy sa neuplatňuje *numerus clausus*, inak povedané „čo právo nezakazuje je dovolené“. V tomto

---

¹ Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník (ďalej len „Obchodný zákonník“, „ObZ“).

prípade je možné túto zásadu brať v najširšom možnom rozsahu, keďže Obchodný zákonník takéto orgány neupravuje², avšak je potrebné podotknúť, že ich vytvorenie predpokladá. Ustanovenie § 173 ods. 1 písm. f) ObZ: „*Stanovy musia obsahovať: počet členov predstavenstva, dozornej rady alebo iných orgánov, ako aj vymedzenie ich pôsobnosti a spôsob rozhodovania,*“.

Pri posudzovaní toho, čo je dôležité na vymedzenie fakultatívneho orgánu, sa inšpirujem vymedzením obligatórnych orgánov. Obligátorne orgány sú identifikovateľné nasledujúcimi znakmi: **zriadenie na základe zákona**, ktorý dostatočným spôsobom upravuje ich pôsobnosť, určité **pomenovanie**, vymedzený **spôsob kreovania**, vzájomné **rozdelenie právomoci**, **úprava vzťahov s ostatnými subjektmi v rámci spoločnosti**, spôsob **rozhodovania**, **začlenenie do systému orgánov**, **vymedzenie práv a povinností jednotlivých členov**, **regulácia vzájomných vzťahov medzi členmi orgánov a subjektami vo vnútri spoločnosti** a pod. Práve tieto vlastnosti bude potrebné definovať aj pri zriaďovaní fakultatívneho orgánu.

Ešte pred pristúpením k definícii fakultatívneho orgánu, považujem za potrebné venovať pozornosť dozornej rade spoločnosti s ručením obmedzeným, ktorú spoločnosť nezriaďuje obligátorne, ale toto oprávnenie zveruje Obchodný zákonník spoločníkom spoločnosti. Dozornú radu je možné zriadiť tak počas existencie spoločnosti, ako aj ku dňu vzniku spoločnosti. V prvom aj druhom prípade sú informácie o jej zriadení obsahom spoločenskej zmluvy (§ 137 ObZ). V prípade vzniku dozornej rady ku dňu vzniku spoločnosti je potrebné, aby boli obsahom spoločenskej zmluvy mená, bydliská a rodné čísla prvých členov dozornej spoločnosti. Ak dôjde k ich odvolaniu s funkcie počas existencie spoločnosti, nie je potrebná zmena spoločenskej zmluvy. „Každá zmena pri kreovaní člena dozornej rady sa premietne zápisom zmeny do obchodného registra. Avšak pri zmene počtu členov dozornej rady je potrebná zmena spoločenskej zmluvy.“³ Účinné je taktiež ustanovenie **odkladacej podmienky zriadenia dozornej rady**, napr. viazanie vzniku na určitý počet zamestnancov, alebo výšku obchodného imania. Vtedy je nevyhnutné, aby boli mená členov dozornej rady ustanovené priamo v spoločenskej zmluve, nakoľko dozorná rada bude zriadená až po splnení uvedených podmienok.⁴

Forma vzťahu medzi členom dozornej rady a obchodnou spoločnosťou nie je vopred daná. Negatívne vymedzuje predmetný vzťah Patakyová:

² Výnimkou je ustanovenie § 137 ObZ: „Dozorná rada sa zriaďuje, ak tak určuje spoločenská zmluva.“

³ Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 4. marca 1988, sp. zn. 2 Obo 359/97.

⁴ FEKETE, I.: *Obchodná spoločnosť s ručením obmedzeným, komplexná príručka*. Bratislava: EPOS, 2004. ISBN 80-8057-584-3. s. 517.

„Člen dozorného orgánu spoločnosti nevykonáva závislú prácu⁵, ktorá je charakteristická pre zamestnancov spoločnosti.“⁶ Zdieľam uvedený názor, snád pre konkretizáciu dodávam, že daný vzťah je súkromnoprávnej povahy, kde rovnosť zmluvných strán je jednou zo základných princípov. Pri hľadaní riešenia sa môžeme oprieť o dispozitívne ustanovenie § 66 ods. 3 ObZ, v zmysle **ktorého absencia zmluvy o výkone funkcie spôsobuje subsumáciu vzťahu pod ustanovenia o mandátnej zmluve**. Hlavných rozdielom je odplatnosť a odborná starostlivosť mandátára pri výkone funkcie. Pri voľbe zmluvy o výkone funkcie je úprava uvedené náležitosti na vôli strán (avšak netreba zabúdať na § 139 ods. 4 v prepojení s § 135a ObZ). Podstatným ustanovením pre predmetný vzťah je § 261 ods. 6 ObZ, definujúci ho ako **absolútny obchod** (výlučná subsumácia pod obchodnoprávnu úpravu).

Právna úprava dozornej rady, v zmysle ObZ, ma veľký inšpiratívny význam pri vytváraní fakultatívnych orgánov. Napriek tomu ju nie možné považovať za fakultatívny orgán v pravom slova zmysle. Hlavným argumentom podporujúcim dané tvrdenie je podklad právnej regulácie zriadenia (Obchodný zákonník), pričom práve jej absenciu je možné považovať za jednu zo základných vlastností.

Pri hľadaní korektnej definície fakultatívneho orgánu, si je nutné uvedomiť, **že ho nemôžeme stotožniť s pracovným oddelením spoločnosti**, ktoré sústreďuje zamestnancov venujúcich sa určitému typu práce, pričom na čele tohto oddelenia je vedúci zamestnanec. Som toho názoru, že fakultatívny orgán je potrebné stožňovať s orgánom typu dozorná rada, najmä čo sa týka jeho právomocí, spôsobe kreaovania a vzťahu zo samotnou spoločnosťou. Pre lepšiu ilustráciu a správne pochopenie uvádzame vyfabulovaný úrivok:

5. Výrobná sekcia

5.1 Základnou úlohou výrobnéj sekcie je najmä zabezpečenie objednávaní vstupných materiálov pre výrobu, zabezpečenie kontinuálneho priebehu výroby a kontrola kvality výroby. Výrobná sekcia sa primárne a aktívne podieľa na tvorbe hospodárskeho výsledku spoločnosti a tvorbe jej príjmov.

5.2 Výrobnú sekciu spoločnosti riadi a za jej riadnu činnosť zodpovedá riaditeľ výrobnéj sekcie. Kľúčovou úlohou tejto sekcie je najmä vývoj a výroba nových produktov spoločnosti, zdokonaľovanie výroby osvedčených produktov v snahe zväčšiť konkurencieschopnosť spoločnosti na tuzemskom a zahraničnom relevantnom trhu a zvýšiť jej podiel na trhu.

⁵ § 1 ods. 2 Zákonníka práce: „Závislá práca je práca vykonávaná vo vzťahu nadriadenosti zamestnávateľa a podriadenosti zamestnanca, osobne zamestnancom pre zamestnávateľa, podľa pokynov zamestnávateľa, v jeho mene, v pracovnom čase určenom zamestnávateľom, za mzdu alebo odmenu.“

⁶ BLAHA, M. In PATAKYOVÁ, M. a kol.: *Obchodný zákonník. Komentár. 4 vydanie*. Bratislava: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-89603-12-1, s. 579.

5.3 Riaditeľ výrobnjej sekcie je oprávnený rozhodovať a podpisovať za spoločnosť listiny a dokumenty týkajúce sa činnosti výrobnjej sekcie, najmä:

- a) objednávania materiálov pre výrobu,
  - b) zabezpečovania subdodávok pre výrobu,
  - c) zabezpečovania vypracovania projektov výroby,
  - d) zabezpečovania kvality výroby,
  - e) vypracovania technologických projektov,
  - f) riadenia výroby,
  - g) optimalizácie výrobných kapacít,
  - h) spolupráce s externými organizáciami pri efektívnom riadení výroby.
- 5.4 Riaditeľ výrobnjej sekcie je povinný predkladať na každom zasadaní predstavenstva správu o plnení úloh výrobnjej sekcie.

Výrobná sekcia je ukážkovým príkladom pracovného oddelenia. Riaditeľa výrobnjej sekcie je možné stotožňovať s vedúcim zamestnancom, ktorý je v pracovnoprávnom vzťahu so spoločnosťou. Úprava daného vzťahu prostredníctvom zmluvy o výkonnej funkcii/mandátnej zmluvy nepripadá v úvahu. Riaditeľ výrobnjej sekcie koná navonok vči tretím osobám na základe zákonného poverenia (§ 15ods. 1 ObZ).

Za osobitný orgán môžeme považovať prokúru, ktorej zriadenie je síce na vôli spoločnosti, avšak podstatou prokúry je splnomocnenie fyzickej osoby, ktorá je mimo štruktúr spoločnosti. Z toho dôvodu sa tento inštitút skôr približuje ku konaniu na základe zmluvy o obchodnom zastúpení.

Najjednoduchšie je možné vymedziť fakultatívny orgán ako orgán, ktorý nemá povinnosť obchodná spoločnosť zriadiť. Ďalším pojmovým znakom sa venujem v rámci jednotlivých kapitol.

2. Zriaďovanie fakultatívnych orgánov

Zriadenie fakultatívneho orgánu je úkon, ktorý má konštitutívne účinky a jeho následkom je vznik samotného orgánu. Fakultatívny orgán reprezentujú jeho jednotliví členovia, napriek tomu ich nie je možné s orgánom stotožňovať. Reálne môže vzniknúť situácia, kedy nie sú jeho členovia menovaní (plnenie funkcií orgánu je v tomto prípade samostatnou otázkou). Takýto stav (odosobnenie členov od určitého orgánu) predpokladá aj ObZ v § 66 ods. 1: *„Ak sa osoba, ktorá je jediným štatutárnym orgánom, členom štatutárneho orgánu alebo členom dozornej rady spoločnosti (ďalej len „člen orgánu spoločnosti“), vzdá funkcie, je odvolaná alebo jej výkon zanikne smrťou ale sa skončí inak, musí príslušný orgán spoločnosti do troch mesiacov ustanoviť namiesto nej nového člena orgánu spoločnosti.“*

Za zriadenie orgánu môžeme označiť úkony, ktorý prijal kompetentný orgán a ich účinkom je vznik právneho základu (spoločenská zmluva), ktorý má konštitutívne účinky. **Vznik orgánu** je právna skutočnosť, od ktorej určený orgán začína existovať. **Zriadenie a vznik orgánu** sú v zásade s časového

hľadiska totožná právna skutočnosť, a to najmä v prípade zriadenia orgánu po vzniku spoločnosti. Avšak aj tu dochádza k situáciám, kedy tomu tak nebude. Viazanie vzniku orgánu na odkladacie podmienky (uvedené vyššie), alebo zriadenie orgánu na základe spoločenskej zmluvy, ktorou sa zakladá spoločnosť, má za následok vznik orgánu až po uplynutí určitej doby. V prvom prípade ide o splnenie odkladacej podmienky a v druhom prípade o zápis do obchodného registra. Rozlišovanie medzi zriadením a vznikom orgánu ma význam vo vzťahu ku záväzkom voči jednotlivým členom fakultatívneho orgánu.

Pri otázke spôsobu zriadenia orgánu prichádza v úhavu niekoľko variant, avšak **vždy je právomoc konštituovania v rukách spoločníkov, resp. valného zhromaždenia spoločnosti** (§ 173 ods. 1 písm. f)). Z toho vyplýva možnosť zriadenia buď formou spoločenskej zmluvy, rozhodnutím valného zhromaždenia alebo stanovami.

Forma spoločenskej zmluvy zaručuje stálosť orgánu. To poskytuje výhodu členom orgánu formou určitej garancie (spoločenskú zmluvu je možné meniť len so súhlasom všetkých spoločníkov, § 141 ods. 1 ObZ). Avšak rigidnosť je opakom flexibility, ktorú spoločnosť pre uspenie v rámci konkurencie určite potrebuje. Preto bude logickou voľbou pre spoločnosť iná forma, ktorá jej zaručí vyššiu pružnosť a v konečnom dôsledku aj úsporu financií (najjednoduchším spôsobom ako ukončiť záväzok s členom orgánu je zrušenie takéhoto orgánu). Zmena spoločenskej zmluvy je taktiež finančne náročnejšia ako ostatné alternatívy.

Ďalším zo spôsobov zriadenia fakultatívneho orgánu je **uznesenie valného zhromaždenia**. Tento spôsob môžeme označiť za najflexibilnejší, keďže na prijatie uznesenia postačuje viac ako 25 % hlasov spoločníkov. Tento spôsob je vhodnou voľbou najmä pre menšie spoločnosti, kde je kontrola vo vysokej miere zabezpečovaná aktívnym prístupom spoločníkov.

Poslednou možnosťou sú **stanovy** spoločnosti, ktoré vzhľadom na flexibilitu predstavujú akýsi stred. V zmysle § 127 ods. 4 prvá veta ObZ, je na prijatie a zmenu stanov potrebná aspoň dvojtretinová väčšina všetkých hlasov všetkých hlasov spoločníkov. Zriaďovanie fakultatívnych orgánov formou stanov, hodnotím ako najlepší spôsob. Forma prijímania stanov a ich zmien zaručuje dostatočnú mieru pružnosti a garancii zároveň. Zároveň proces prijímania je spojený s vysokou mierou legitimacy.

V súlade s uvedeným v predošlom odseku poskytujem návrh časti stanov, ktoré zriaďujú finančný výbor. Výsek obsahuje viaceré odporúčania a pojmové znaky fakultatívneho orgánu, pritom napomáha pochopeniu podstaty takéhoto orgánu.

6. Finančný výbor

6.1 Volkswagen Slovakia s.r.o., ako spoločnosť hospodáriaca s veľkými objemami finančným prostriedkov, ktorá zabezpečuje svoj technologický náskok stálym investovaním do najnovších technológií, zriaďuje **finančný výbor**.

6.2 Hlavnou úlohou členou finančného výboru je prieskum finančného trhu a zastupovanie spoločnosti pri rokovaní a podpise zmluvy o poskytnutie finančných prostriedkov (o úvere) pre spoločnosť od tretích osôb.

6.3 Finančný výbor má 8 členov. 3 členov volí a menuje dozorná rada a 5 volí a menuje valné zhromaždenie spoločnosti. Spôsob voľby a menovania ustanoví valné zhromaždenie uznesením. Dĺžka výkonu funkcie nie je časovo ohraničená. Člena finančného výboru je možné odvolať na základe peukázaného porušenia povinností. Členov finančného oddelenia odvoláva dozorná rada.

6.4 Na čele finančného výboru je finančný riaditeľ, ktorý riadi a zodpovedá za činnosť finančného výboru. Jediné finančný riaditeľ je oprávnený v zmysle bodu 6.2 podpisovať zmluvu v mene spoločnosti, na základe ktorej spoločnosť obdrží finančne prostriedky. Na takýto súhlas je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých členov finančného výboru

6.5 V súlade s bodom 6.2 je člen finančného výboru oprávnený zastupovať spoločnosť pri rokovaní. V súlade s bodom 6.4 sa zúčastňuje rokovania a hlasovania finančného výboru.

6.6 Konateľ spoločnosti uzatvorí s členom finančného zmluvu o výkone funkcie, ktorá nadobúda účinnosť po menovaní osoby za člena finančného výboru. Zmluva o výkone funkcie je odplátna. Podstatnými náležitosťami zmluvy sú výška odmeny a presný rozpis pracovných úloh. Zmluva o výkone funkcie musí byť v súlade so stanovami spoločnosti. Zmluva o výkone funkcie zaniká dňom zániku finančného výboru

6.7 Člen finančného výboru je povinný vykonávať svoju funkciu s odbornou starostlivosťou. V prípade zodpovednosti sa náležite uplatní § 135a a § 373 a nasl. Obchodného zákonníka. Výkon funkcie člena finančného výboru je podrobený kontrolnej pôsobnosti dozornej rady spoločnosti.

6.8 Vzťahy medzi členom finančného výboru a Volkswagen Slovakia s.r.o. neupravené týmito stanovami, alebo zmluvou o výkone funkcie sa spravujú ustanoveniami Obchodného zákonníka.

Za úvahu stojí **zhodnotenie možnosti udelenia právnomoci zriadenia fakultatívneho orgánu štatutárnemu orgánu spoločnosti** (v rámci obchodného vedenia spoločnosti). Tu je potrebné zvážiť **najmä spôsob, akým by k takémuto zriadeniu došlo**. Je si potrebné uvedomiť, že **fakultatívny orgán nemá právnu subjektivitu**, čiže forma záväzku (zmluvy) nemôže byť aplikovaná. Jedinou možnosťou je prijatie „vnútorných usmernení (inštrukcií)“, ktoré by obsahovali ustanovenia o zriadení „nového“ orgánu. Takúto možnosť považujem za neprijateľnú. Vychádzajúc s **analógie** (§ 137 ObZ), Obchodný zákonník takúto možnosť vždy zveruje spoločníkom (ako je uvedené vyššie). Tákáto podmienka zákona je logická, pričom takýmto spôsobom sa jednak zaručuje kontrola spoločníkov nad spoločnosťou a jednak sa predchádza vzniku kompetenčných sporov, resp. definovaniu štatutárneho orgánu ako fakticky najvyššieho orgánu spoločnosti.

Na záver upozorňujem, že pri tvorbe právneho predpisu, ktorým sa zriaďuje fakultatívny orgán, je potrebné venovať dostatočnú pozornosť kompetenč-

ným kogentým ustanoveniam, ktoré upravujú oprávnenia obligatórných orgánov.

3. Členovia fakultatívnych orgánov

Podstaným znakom každého orgánu sú jeho členovia. Členovia orgánu reprezentujú orgán navonok (častokrát bývajú s ním stotožnený) a preberajú zodpovednosť za činnosť orgánu (buď kolektívne alebo individuálne), keďže oni túto činnosť vykonávajú.

Právna úprava Obchodného zákonníka umožňuje byť členom, ním regulovaných orgánov, výlučne fyzickým osobám. To neplatí v prípade fakultatívnych orgánov, kde prichádza do úvahy menovanie právnickej osoby. Pritom nie je potrebné viazať takúto možnosť výlučne na obchodnú spoločnosť. **Členom fakultatívneho orgánu orgánu obchodnej spoločnosti môže byť každá právnická osoba s právnou subjektivitou a spôsobilosťou na právne úkony.** Tu prichádza do úvahy taktiež obec alebo dokonca Slovenská republika, taktiež treba počítať so zahraničnou právnickou osobou. Jedinou požiadavkou je aby daná právnická osoba existovania, čiže potrebný je jej zápis do Obchodného registra, samotné založenie spoločnosti nebude postačovať. Spoločnosť, ktorá bola založená nemá veľakrát doriešenú vnútornú štruktúru, resp. prijaté vnútroorganizačné akty, ktoré môžu odlišne upravovať podmienky a spôsob výkonu, čo nemusela menujúca spoločnosť predpokladať, zároveň nie každá založená právnická osoba je úspešne zapísaná do obchodného registra.

V mene právnickej osoby bude v orgáne navonok vystupovať najmä štatutárny orgán, avšak je možnosť poverenia aj inej osoby. V prípade ak predpis, ktorý daný orgán zriadil, obsahuje požiadavky na jej členov, bude logické požadovať splnenie týchto požiadaviek aj od samotného zástupcu spoločnosti. Základným predpokladom na výkon predmetnej funkcie bude plná spôsobilosť na právne úkony.

Právnická osoba, ktorá bola menovaná za člena fakultatívneho orgánu, preberá všetky práva a povinnosti, ktoré zriaďujúci predpis obsahuje. Je možné očakávať, že podobne ako u ostatných orgánov, bude upravený zákaz konkurencie, informačnej povinnosti voči kontrolným orgánom a pod. Odlišne od právnej úpravy ostatných orgánov, je potrebné chápať otázku zastúpenia. Inými slovami, nie je tu požiadavka na osobný výkon funkcie. Avšak netreba zabúdať na možnú zodpovednosť, ktorá by sa v danom prípade nedelegovala na inú osobu. Inou by bola situácia, kedy by právnická osoba zmenila osobu, ktorá je poverená výkonom funkcie člena orgánu v mene právnickej osoby.

Absencia právnej úpravy umožňuje značný odklon od úpravy obligatórnych orgánov, avšak vysoká miera „prevzatia“ naopak zaručí menšie riziko inkompatibility s kogentnými ustanoveniami Obchodného zákonníka.

Možnosť ustanovenia právnickej osoby za člena štatutárneho orgánu, je vo veľkej miere zavedená rozsiahlou novelizáciou obchodného práva v Českej republike. Zákon o obchodných korporáciách⁷ všeobecne stanovuje, že právnická osoba môže byť členom voleného orgánu akejkoľvek kapitálovej spoločnosti, pokiaľ to nevylučuje. Medzi takéto prípady patrí funkcia predsedu predstavenstva akciovej spoločnosti (§ 461 ods. 2 ZOK). Českú právnú úpravu spomínam ako zdroj, ktorý je vhodný pre inšpiráciu pri tvorbe stanov. K tejto problematike sa podrobnejšie vyjadruje Dědič a Lasák.⁸⁹

3.1. Právny režim vzťahu medzi členom fakultatívneho orgánu a obchodnou spoločnosťou

Pri kvalifikácii vzťahu medzi fakultatívnym orgánom a obchodnou spoločnosťou je sa potrebné zaoberať dvomi čiastkovými otázkami. Prvou je subsumácia pod určité právne odvetvie a druhou je forma úpravy konkrétneho vzťahu. Obidve otázky sú navzájom prepojené.

Použitím analógie, prichádzame k jasnému záveru, a to definovanie vzťahu ako **absolútny obchod** (§ 261 ods. 5 ObZ). Druhou možnosťou je podrobenie právneho vzťahu pod iné právne odvetvie (**občianskoprávne/pracovnoprávne**). Domnievam sa, že odpoveď musíme hľadať v konkrétnom záväzku, aspoň čo sa pracovnoprávnej úpravy týka, poprípade v predpise, ktorý fakultatívny orgán zriadil. Nevidím závažný problém v prípade aplikácie Občianskeho zákonníka, avšak v prípade Zákonníka práce je potrebné vychádzať z pojmu závislej práce a jej kompatibility s výkonom funkcie člena orgánu.

S určitosťou nemôžeme vylúčiť **relatívne obchody**, keďže výkon funkcie člena orgánu sa môže týkať podnikateľskej činnosti toho člena orgánu. Podobne postupujeme pri absolútnych obchodoch, kedy sa takáto požiadavka zdá logická, keďže § 261 ods. 6 písm. a) ObZ menuje všetky orgány spoločnosti, ktorých zriaďovanie a fungovanie reguluje. Z hľadiska právnej istoty odporúčame uzatvorenie osobitnej zmluvy v zmysle § 262 ods. 1 ObZ, ktorá jasne ustanoví alebo odmietne obchodnoprávnú úpravu.

⁷ Zákon č. 90/2012 Sb. Zákon o obchodných společnostech a družstvech (zákon o obchodných korporáciách) (ďalej „ZOK“).

⁸ DĚDIČ, J., LASÁK, J.: Právnická osoba jako člen orgánu obchodní korporace – vybrané otázky (1. část). In *Obchodněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2013. roč. 5, č. 11-12/2013.

⁹ DĚDIČ, J., LASÁK, J.: Právnická osoba jako člen orgánu obchodní korporace – vybrané otázky (2. část). In *Obchodněprávní revue*. Praha: C. H. Beck, 2014. roč. 6, č. 1/2014.

V súvislosti s otázkou typu zmluvy, ktorou sa daný záväzok riadi, je možné zohľadňovať mandátnu zmluvu, zmluvu o výkone funkcie, innominátnu zmluvu a pracovnú zmluvu. Je takiež potrebné uviesť, že zmluva ako akcesorický záväzok zanikne zánikom výkonu funkcie člena fakultatívneho orgánu. Podobne je treba vykladať začiatok účinnosti zmluvy.

Ako je uvedené vyššie, voľbu **pracovnej zmluvy** nám vylučuje voľba právneho odvetvia. Zároveň odporúčam konkrétny výkon funkcie podrobiť konfrontácií s definíciou závislej práce. Konkrétne požiadavka osobného výkonu a vykonávanie práce v pracovnom čase, je ťažko stotožnitelná. Vo väčšine prípadov budú členovia orgánu vykonávať svoje povinnosti nárazovo a podstatné budú závery. Obdobne nastáva problém pri osobnom výkone právnickou osobou. Aj na základe týchto dôvodov a použitím analógie (výkon člena štatutárneho orgánu/dozornej rady) sa odporúčam vyhnúť úprave predmetného vzťahu pracovnou zmluvou.

Mandátna zmluva, je v tomto prípade výhodná pre obe strany, keďže sa jedná o odplatný záväzok a zároveň je tu požiadavka na odbornú starostlivosť pri výkone funkcie. Zároveň mandátna zmluva, ako typová zmluva, pamätá svojou dispozitívnou úpravou na situácie, ktoré môžu byť v zmluve opomenuté. Aj z týchto dôvodov považujem tento typ zmluvy za najlepšiu voľbu pre obe strany.

Zmluva o výkone funkcie a innominátna zmluva sú si dosť podobné. Avšak je potrebné pamätať na to, že innominátna zmluva nie je typovou zmluvou, „teda **neprichádza v úvahu akákoľvek aplikácia dispozitívnych noriem Obchodného zákonníka**, pokiaľ by neexistovala v samotnej zmluve. Innominátna zmluva nedisponuje žiadnymi dispozitívnymi normami, ktoré by bolo možné použiť pri absencii inej dohody strán.“¹⁰

Záver

Fakultatívny orgán *sui generis* môžeme definovať ako orgán, ktorý spoločnosť nie je povinná zriadiť, pričom vzťah medzi jeho členmi a obchodnou spoločnosťou je možné pripodobniť vzťahu¹¹ medzi členom dozornej rady a obchodnou spoločnosťou. Fakultatívny orgán je zriadený výlučne na mimozmluvnom základe, ktorý je upravený spoločenskou zmluvou, stanovami

¹⁰ BEJČEK, J.: *Obchodní závazky, 1. vydání*. Brno: Masarykova Univerzita, 1993. ISBN 81-7160-188-1. s. 234.

¹¹ „Člen dozorného orgánu spoločnosti nevykonáva závislú prácu, ktorá je charakteristická pre zamestnancov spoločnosti.“ BLAHA, M. In PATAKYOVÁ, M. a kol.: *Obchodný zákonník. Komentár. 4 vydanie*. Bratislava: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-89603-12-1, s. 579.

alebo unesením valného zhromaždenia, pričom právomoc konštitovania orgánu je vždy v rukách spoločníkov.

S fungovaním fakultatívneho orgánu je spájana činnosť ich členov. Členmi orgánu môžu byť **okrem fyzickým osôb aj právnické osoby**, čo otvára viaceré otázky na osobný výkon a podmienky výkonu. Ich právny vzťah so spoločnosťou je potrebné zmluvne upraviť, kedy v úvahu prichádzajú viaceré možnosti (zmluva o výkone funkcie, mandátna zmluva, innominátna zmluva), pričom možnosť uzavretia pracovnej zmluvy je nanajvýš sporná.

Vytvárať takéto orgány budú pravdepodobne výlučne veľké spoločnosti s vysokým obchodným imaním, keďže sa bude jednať o odplatný vzťah a pri úzko odborne špecializovaných subjektov, resp. veľkých poradných spoločnostiach to budú tomu odpovedajúce odmeny. Ukážkovým príkladom môže byť „**strategický výbor**“, ktorý schvaľuje plány ďalšieho pôsobenia spoločnosti, keby jej členmi sú: advokátska kancelária, daňový poradca, reklamná agentúra a agentúra uskutočňujúca prieskum verejnej mienky

Orgány v rámci skupiny obchodných spoločností

Ladislav Kováč

Úvod

Cieľom príspevku je preskúmať špecifické postavenie orgánov v rámci skupiny obchodných spoločností, resp. koncernu. Sústredím sa najmä na otázky týkajúce sa jednotnej politiky, riadenia, záujmov koncernu s ich následným presadzovaním v rámci orgánov koncernu, (ne)záväznosti pokynov ovládajúcich osôb k orgánom ovládaných osôb. Následne budem skúmať zodpovednosť orgánov za (ne)splnenie pokynov a s tým súvisiacu problematiku náhrady škody. Považujem takisto za potrebné v úvode priblížiť problematiku skupiny obchodných spoločností v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky. Keďže však v „našich“ podmienkach nejde o problematiku, ktorá by bola v rámci legislatívy, teórie alebo judikatúry rozpracovaná vo väčšom množstve obrátim svoju pozornosť aj na český a v krátkosti aj na nemecký právny poriadok.

1. Všeobecná charakteristika problematiky skupiny obchodných spoločností (koncernu)

Skupina obchodných spoločností je v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky upravená v § 66a zákona č. 513/1991 Obchodný zákonník (ďalej aj „ObZ“), ktoré pojednáva (hoci veľmi stručne, v porovnaní s úpravou českého obchodného zákonníku pred rekodifikáciou) o postavení ovládajúcej¹ a ovládanej osobe². Ustanovenia o ovládajúcej a ovládanej osobe boli do ObZ zavedené novelou 127/1999, čím boli položené základy koncernového práva³ v podmienkach slovenskej právnej úpravy. Pravidlá správania sa

¹ Podľa ustanovenia §66a ods. 1 ObZ je ovládajúcou osoba „akákoľvek fyzická alebo akákoľvek právnická osoba, ktorá má v obchodnej spoločnosti alebo družstve väčšinový podiel na hlasovacích právach preto, lebo (a) má podiel na spoločnosti, prípadne na družstve alebo akcie, s ktorými je spojená väčšina hlasovacích práv, alebo (b) na základe dohody s inými oprávnenými osobami môže vykonávať väčšinu hlasovacích práv bez ohľadu na platnosť alebo neplatnosť takejto dohody.“ Ustanovenie §186a ObZ zakazuje len také dohody o hlasovaní, ktoré uzaviera akcionár s akciovou spoločnosťou, s jej orgánom alebo s členom jej orgánu, nie však dohody uzavreté medzi akcionármi navzájom.

² Podľa ustanovenia §66a ods. 1 ObZ môže byť ovládanou osobou „akákoľvek obchodná spoločnosť (aj družstvo), v ktorej má ovládajúca osoba väčšinový podiel na hlasovacích právach“.

³ Koncernovým právom sa rozumie osobitná právna úprava vzťahujúca sa na zoskupenie právne samostatných obchodných spoločností podliehajúcich spoločnému riadeniu, čím sa vytvára ekonomická jednota koncernu. Spoločné riadenie obchodných spoločností

ovládanej a ovládajúcej osoby možno čiastkovo nájsť ako vo všeobecných ustanoveniach (napr. §59a ods. 3) a v osobitných ustanoveniach o jednotlivých formách obchodných spoločností.⁴ Funkciou obchodnoprávnej úpravy vzťahu ovládania v slovenskom ObZ je právna regulácia správania ovládanej a ovládajúcej osoby a ochrana osôb, ktoré majú na podnikaní ovládanej osoby menšinový podiel, pred nežiaducimi účinkami ovládania. Účelom koncernového práva tak je chrániť oprávnené záujmy osôb, ktoré môžu byť ohrozené alebo dotknuté vzťahmi medzi členmi podnikateľských zoskupení, resp. koncernu.⁵ Je potrebné takisto rozlíšiť, či ide o priame alebo nepriame ovládanie. Priamym ovládaním sa rozumie situácia, kedy má ovládajúca osoba väčšinový podiel na hlasovacích právach v samej ovládanej osobe. Na druhej strane nepriame, resp. sprostredkované ovládanie chápeme ako stav, keď ovládajúca osoba prostredníctvom ovládania určitej spoločnosti ovláda aj ďalšie obchodné spoločnosti, a to tie, ktoré sú ovládané ňou ovládanou spoločnosťou. (tzv. dcérske spoločnosti ovládanej spoločnosti).

Na ustanovenie o ovládajúcej a ovládanej osobe nadväzuje úprava konania v zhode (§66b ObZ), ktoré má úzku súvislosť s rozoberanou problematikou. Jedná sa o konanie smerujúce k dosiahnutiu rovnakého cieľa uskutočnené medzi (okrem iných subjektov) ovládajúcou osobou a ovládanou osobou alebo medzi osobami ovládanými priamo alebo sprostredkované rovnakou ovládajúcou osobou. Právne následky konania v zhode však ObZ priamo neupravuje. Súvisí s ním však ustanovenie § 186a, z ktorého možno vyvodiť, že vzájomná dohoda akcionárov akciovej spoločnosti o zhodnom výkone hlasovacích práv v zmysle §66b písm. b) je prípustná, keďže zákaz uzavierať dohody o výkone hlasovacích práv upravený v § 186a sa na takéto dohody nevzťahuje. Právne následky konania v zhode upravujú najmä právne predpisy v oblasti finančného trhu (napr. zákon o cenných papieroch).⁶

---

tvoriacich súčasť koncernu sa opiera o spoločnú kontrolu týchto spoločností. Bližšie pozri: OVEČKOVÁ, O.: *Obchodný zákonník – Komentár*. Bratislava: IURA EDITION. 2012.

⁴ Napr. §120 ods.3 a 4, 161f ods. 2 až 4, 196a ods.2 alebo §208 ods. 4 ObZ. Vzťah ovládania obsahujú aj ďalšie predpisy slovenského právneho poriadku. Ide napr. o z. č. 136/2001 o ochrane hospodárskej súťaže - §9 ods.1,4, zákon 566/2001 o cenných papieroch - spája niektoré práva a povinnosti právnických a fyzických osôb s nadobudnutím kontroly nad určitým subjektom (napr. § 8, § 71l, § 87 ods. 8, § 114 a 115)

⁵ Rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky, 29 Cdo 3661/2010.

⁶ KOLAŘÍKOVÁ, M. In ŽITŇANSKÁ, L. - OVEČKOVÁ, O.: *Obchodné právo. Obchodné spoločnosti. 2. doplnené a prepracované vydanie*. Bratislava: IURA EDITION. 2009. s. 152-158.

2. Skupina obchodných spoločností v českom právnom poriadku

V podmienkach právneho poriadku Českej republiky je skupina obchodných spoločností upravená v ustanoveniach § 71 a nasl. zákona 90/2012 obchodných spoločnostech a družstvech (ďalej aj ako „zákon o obchodných korporáciách“ alebo „ZOK“). Zákon predpokladá tri stupne podnikateľských zoskupení: (1) ovplyvnenie, (2) ovládanie a (3) koncern. Vplyvnou osobou podľa ZOK môže byť právnická osoba aj fyzická osoba. Vplyvnou osobou môže byť aj nadácia (podľa § 307 ods. 1 NOZ), ak prevzala vedenie obchodnej spoločnosti. Ovplyvnenou osobou môže byť len obchodná spoločnosť.

1. Ovplyvnenie – ide konkrétne konanie/ chovanie, ktorým sa prinúti obchodná spoločnosť alebo iná osoba k určitému konaniu. Ustanovenie § 71 ods. 1 ZOK je premietnutím pravidla „korporační lojality“. Spoločník obchodnej spoločnosti musí dodržiavať jej vnútorný poriadok a musí sa chovať čestne. Aj tu je potrebné rozlišovať, či sa jedná o priamy alebo nepriamy vplyv. V prvom rade je potrebné uviesť, že musí ísť o vplyv skutočný. Priamy vplyv sa uskutočňuje napríklad priamym podielom na hlasovacích právach, priamou účasťou na rozhodujúcich procesoch v rámci rôznych druhov podielov. Nepriamy vplyv sa uskutočňuje prostredníctvom dcérskych spoločností, dohodami o hlasovacích právach, skrytou správou cudzích podielov cez „fiduciárni“ zaistovací prevod práva a pod. Pod §71 ods. 1 možno podriaďiť aj „shadow“ alebo „de facto“ vedúce obchodné spoločnosti, t.j. osoby, ktoré vykonávajú faktický priamy vplyv na riadení spoločnosti, bez toho aby boli členmi orgánu tejto spoločnosti. Rozhodujúci a významný vplyv je kvalitatívne vyjadrenie vplyvu a to tak, že daný vplyv má rozhodujúci význam vo vzťahu k chovaniu obchodnej spoločnosti. Ide však vždy o konkrétny vplyv a preto sa každý prípad posudzuje ad hoc.

2. Ovládanie možno považovať za kvalifikovaný stupeň ovplyvnenia. Ovládanie na predpokladá opakované uplatňovanie vplyvu, čím sa približuje koncernu. Ani to, že ide o viackrát uplatňovaný vplyv nemusí ešte znamenať, že sa jedná o ovládanie. Platí tak pravidlo už spomenuté pri ovplyvnení o individuálnom posudzovaní každého prípadu. Pojmy ovládajúca a ovládaná osoba možno interpretovať obdobne ako v prípade ovplyvnenia. Rovnako to platí aj v prípade posudzovania rozhodujúceho vplyvu. Zákon ustanovuje aj označenie pre ovládanú osobu a ovládajúcu osobu, v prípade ak majú formu obchodných spoločností, t.j. v prípade ovládajúcej osoby ide o materskú spoločnosť a v prípade ovládanej osoby ide o dcérsku spoločnosť.

3. Koncern sa v zmysle ZOK chápe ako ekonomická jednotka, ktorá má pevnejší stupeň vnútornej štruktúry než iné podnikateľské zoskupenia. Účelom ustanovenia §79 ZOK je vytvoriť pravidlá pre funkčnú existenciu koncernu, kde sú riadené osoby podriadené súdržnej a nie náhodnej politike

s jednotným hospodárskym účelom, a kde sú prípadné vnútorné výhody a nevýhody upravené v rámci celého koncernu tak, aby nedošlo k úpadku členov koncernu. Aj koncern (ako obchodná spoločnosť) sa viaže na obligačnú podstatu a je jedno či k jeho vzniku došlo zmluvou alebo jednostranným konaním riadiacej osoby. Je možno uviesť, že zmluvná podstata obchodnej spoločnosti, ktorá však má právnu subjektivitu, je zmluvnej podstate koncernu podobná v tom, že obe sú obligačné štruktúry, ktoré vyžadujú jasnú formuláciu pravidiel pre ich riadnu správu a tiež pravidlá pre ochranu slabších strán a veriteľov. Zákon tak pri existencii koncernu v zásade nenarušuje podstatu zúčastnených osôb, ale len modifikuje pravidlá náhrady škody a udeľovania pokynov týkajúcich sa obchodného vedenia. Podľa zákonného ustanovenia sa osoby musia podriadiť jednotnému riadeniu, ktorým sa rozumie vplyv riadiacej osoby na činnosť riadenej osoby sledujúci za účelom dlhodobého presadzovania koncernových záujmov v rámci jednotnej politiky koncernu koordináciu a koncepčné riadenie aspoň jednej z významných zložiek alebo činností v rámci podnikania koncernu. Je tu tak daná možnosť riadiacej osoby sledovať a presadzovať koncernovú politiku, avšak konkrétny spôsob podrobenia už nie je zákonom špecifikovaný (napr. zmluvou o ovládaní alebo iné obdobné konanie). Koncern je tak chápaný ako výsledok určitého konania, ktoré predpokladá jednotné riadenie a vnútorné usporiadanie riešenia výhod a nevýhod. Môže tak vzniknúť zaradením dcérskej spoločnosti do koncernu, ovládnutím hlasovacích práv, zmluvou, faktickým vplyvom na rozhodovanie orgánov riadenej osoby, konaním v zhode a pod. Podrobenie môže uskutočniť priamo riadiaca osoba alebo tak môže byť realizované inou osobou v prospech riadiacej osoby alebo iného člena koncernu (nepriamy vplyv – podľa ust. §71 ods. 4 ZOK).⁷

3. Vplyv a jeho presadzovanie

Každý pokus usmerniť chovanie ovládanej, resp. riadenej osoby musí byť podrobený testu, pri ktorom sa skúma jednak povaha zásahu, následky, so zreteľom na to, či smeruje do výlučnej sféry rozhodovania štatutárneho orgánu, či ho presahuje a zároveň aj ako na spôsobenú škodu bude reagovať ovládajúca osoba. Presadzovaním vplyvu v obchodných spoločnostiach sa rozumie také chovanie, ktorým sa snaží ovplyvňujúca osoba efektívne docieľiť, aby ovplyvňovaná osoba prijala určité opatrenie alebo uzavrela zmluvu.

⁷ Existuje tak možnosť aby koncern tvorili jedna riadiaca osoba a len jedna osoba riadená. Diskutabilná je takisto otázka viacerých riadiacich osôb, podľa Havla je táto možnosť prípustná, keďže nie je zákonom zakázaná a preto sa na §78 ods. 1 použijú pravidlá o solidárnom dlžníkovi. Bližšie pozri bližšie ŠTENGLOVÁ, I. a kol.: *Zákon o obchodných korporáciách. Komentár. 1. vydání*. Praha: C.H.Beck, 2013, s. 189-190.

Jedná sa tak o aktívne konanie ovládajúcej osoby, pričom intenzita presadzovania môže byť rôzna (jednoduché oznámenia, dôraznejšie výzvy v písomnej forme obsahujúce podrobnú argumentáciu až po opatrenia, ktoré zaviažu orgány ovládanej spoločnosti, najmä jej predstavenstvo alebo iný štatutárny orgán.⁸

4. Jednotné riadenie v rámci koncernu

4.1. Koncernový záujem, jeho presadzovanie a jednotná politika koncernu

Súdržnosť koncernu je daná existenciou koncernového záujmu. Koncernový záujem vytvára rámec, v ktorom sa môže pohybovať jednotná politika skupiny obchodných spoločností.⁹ Je teda možné uviesť záver, ktorý potvrdzuje aj Havel¹⁰, že politika je vo všeobecnej rovine užšou kategóriou ako záujem. Jedným z pojmových predpokladov koncernového záujmu je jeho dlhodobosť, teda že sa nejedná o jeho náhodné a nekonzistentné presadzovanie. Dlhodobé záujmy môže predpokladať rôzne možné politiky s tým, že uvedené politiky budú smerovať k jednému cieľu a budú realizované koordinovane a koncepčne. Podstatou koncernového záujmu tak nie je náhodné udeľovanie pokynov riadiacej osoby, ani jednoduchým súhrnom záujmov členov koncernu a dokonca nemožno hovoriť ani o záujme riadiacej osoby a to ani keby bola jediným spoločníkom riadených obchodných spoločností. Jedná sa totiž o vedomú koordináciu jednotlivých krokov koncernu, ktorá je odvodená od dôvodov, ktoré vedú k vytvoreniu koncernu. Môže ním byť väčšia hospodárska stabilita celku v porovnaní so samostatným podnikaním nezávislej obchodnej spoločnosti, posilnenie konkurencieschopnosti, rozloženie rizík spojených s realizáciou veľkých projektov a pod. Vedomá koordinácia krokov nemusí byť uskutočňovaná v rámci celkového podnikania alebo inej celkovej činnosti členov koncernu, stačí, ak sa týka materiálne významnej zložky podnikania. Významnou zložkou podnikania alebo činnosti v rámci podnikania koncernu tak môže byť aj činnosť alebo podnikanie, ktoré sú v konkrétnom poli pôsobnosti riadenej osoby ekonomicky bezvýznamné, ale sú významné pre fungovanie celého koncernu.

Zákon o obchodných korporáciách zavádza nielen pojem jednotného záujmu a riadenia koncernu, ale aj jednotné podnikanie, čo znamená, že na úrovni

⁸ ČECH, P. – ČERNÁ, S.: Ke způsobům prosazování rozhodujícího vlivu v ovládané akciové společnosti, jeho podmínkám a důsledkům. In: *Obchodněprávní revue*. 2009, č.1, s. 10.

⁹ ČERNÁ, S.: O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újm. In: *Obchodněprávní revue*. 2014, č.2, s.34.

¹⁰ HAVEL, B. In ŠTENGLOVÁ, I. a kol.: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání*. Praha: C.H.Beck, 2013, s. 190.

jednotlivých členov koncernu môže dôjsť k ústupu činností niektorého z jeho členov z dôvodu dosiahnutia jednotnej hospodárskej činnosti, i.e. podnikania.¹¹ Pokiaľ však riadiaca osoba uskutoční vplyv na niektorú z obchodných spoločností, ktorá však nebude mať charakter jednotného riadenia, bude sa posudzovať daný vplyv podľa ustanovení o ovplyvnení v súlade s ustanovením § 71 ZOK a následne tak nebude možné využiť ani zbavenie povinnosti nahradiť ujmu podľa ustanovenia § 72 ZOK.¹² Ustanovenia §79 ods. 3 ďalej stanovuje ešte dodatočnú povinnosť a to uverejnenie existencie koncernu na svojich internetových stránkach. Táto povinnosť sleduje ochranu členov koncernu a zároveň aj tretích osôb.

4.2. Jednotná politika a koordinácia

Prostriedkom, ktorým sa dosahujú koncernové záujmy, je jednotná politika koncernu. Jednotná politika musí byť čitateľná a preto by stratégiu jednotnej koncernovej politiky mali schváliť vrcholové orgány obchodných spoločností. V prípade kapitálových obchodných spoločností sa jedná o valné zhromaždenia. Zápisnicu z konania valného zhromaždenia, na ktorej sa schválila jednotná politika, môže následne slúžiť ako hlavný dôkaz existencie jasne formulovanej politiky koncernu. Samotný pojem jednotné riadenie je chápané rôzne vo viacerých štátoch. V Rakúsku a Švajčiarsku sa zastáva názor, že jednotné riadenie je koordinácia všetkých základných oblastí podnikania členov koncernu bez ohľadu na ich právnu samostatnosť. Za základ koordinácia sa považuje predovšetkým financovanie. Konkrétne sa jedná jednak o to (1) aký prínos poskytnú jednotliví členovia koncernu, (2) akými prostriedkami môžu disponovať a (3) akým spôsobom ich získajú. Následne je tak odôvodnená aj existencia jednotného účtovníctva koncernu. Širšie poňatie v Nemecku uznáva koncern a jeho jednotné riadenie z pohľadu jednotného finančného plánovania, ale postačuje však aj plánovanie hoci len jednej z centrálnej oblasti plánovania. Musí však ísť o koordináciu činností v tej ktorej oblasti plánovania, ktorá ovplyvňuje celkovú podnikateľskú činnosť jednotlivých členov. Česká úprava by sa podľa Černej mala uberať nemeckou úpravou, t.j. že koordinácia aspoň jednej významnej činnosti by mala ovplyvňovať aj ostatné aktivity koncernu, avšak český zákonodarca vyjadril len to, aby sa koordiná-

¹¹ Môže sa jednať aj o širší než len ekonomický koncernový záujem, najmä čo sa týka sociálneho charakteru koncernového záujmu, e.g. záujem na udržaní zamestnanosti v koncernu. Podľa toho teda, či sa presadzuje užšia koncepcia (len ekonomické záujmy) alebo aj širšia (t.j. aj sociálna oblasť) bude mať dôsledok na rozsah legálnych riadiacich záujmov.

¹² HAVEL, B. In ŠTENGLOVÁ, I. a kol.: *Zákon o obchodných korporáciách. Komentář. 1. vydání.* Praha: C.H.Beck, 2013, 190 – 191; ČERNÁ S.: O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. In: *Obchodněprávní revue* 2/2014, s.34.

cia a koncepcné riadenie týkali významnej zložky alebo činnosti v rámci podnikania koncernu. Môže dôjsť takisto k situácii, že viacero riadených osôb bude podrobených koncernovému riadeniu zmluvou, ale faktický vplyv koncernu bude vykonávaný len na niektorých členov. Pokiaľ sa nepreukáže existencia náležitostí pre jednotné riadenie nepôjde o koncern a následne sa tak použijú ustanovenia ZOK o ovplyvnení.¹³

5. Spôsoby ovplyvnenia

Už vyššie bolo uvedené, že existujú rôzne spôsoby ovplyvnenia ktoré sa odlišujú najmä svojou intenzitou. Ako prvé možno uviesť (1) neformálne priame ovplyvňovanie, ktorým sa rozumie predloženie určitého zámeru ovládanej spoločnosti, ktoré však nie je záväzné. Uvedený vplyv má skôr informatívny charakter, hoci aj tu by bolo možné intenzitu pôsobenia zvýšiť, pokiaľ by predložená žiadosť obsahovala podrobnú argumentáciu a naznačila by prípadné následky odmietnutia. Ďalej existuje aj možnosť (2) ovplyvňovanie prostredníctvom tretích osôb, t.j. mimo organizačnej štruktúry spoločnosti. Ovplyvnenie by bolo dané ak napr. existuje tretia osoba, ktorá má podiel na hlasovacích právach alebo ide o subjekt, ktorý má silné ekonomické väzby na spoločnosť. Spôsobom ovplyvnenia je aj (3) obmena personálneho zloženia orgánov, najmä štatutárneho orgánu, ktorý by sa musel prejaviť prostredníctvom váhy svojich hlasov vo valnom zhromaždení ovládanej osoby.¹⁴ Už aj hrozba odvolania členov orgánov ovládanej spoločnosti je možnosťou pôsobenia, ktorou by sa posilnila ochota uvedených členov rešpektovať inštrukcie ovládajúcej osoby. Nesmie však dôjsť k tomu, že obmena bude vykonaná výlučne z tohto dôvodu, keďže by to bolo možné následne posudzovať ako zneužitie väčšiny hlasov v spoločnosti. Ovládajúca osoba môže na valnom zhromaždení ovládanej osoby takisto presadiť, aby za členov predstavenstva boli zvolení členovia orgánov ovládajúcej osoby (tzv. duálne mandáty).¹⁵ Najzávažnejším spôsobom ovplyvnenia je z môjho pohľadu (4) možnosť udeľovania pokynov. Česká právna úprava pred rekodifikáciou upravovala pokyny, ako inštrukcie, ktoré boli záväzné pre adresáta. Zároveň upravovala, že pre predstavenstvo mohlo udeľovať pokyny len valné zhromaždenie., ktoré sa

¹³ HAVEL, B. In ŠTENGLOVÁ, I. a kol.: *Zákon o obchodných korporáciách. Komentár. 1. vydání.* Praha: C.H.Beck, 2013, s. 191.

¹⁴ Ako samostatný prostriedok presadenie vplyvu bol uznaný Najvyšším súdom ČR. Pozri bližšie uznesenie Najvyššieho súd ČR zo dňa 29. júna 2005, sp. zn. 29 Odo 442/2004.

¹⁵ Ustanovenie § 196 ods. 1 písm. d) ObZ stanovuje, že „pokiaľ zo stanov nevyplývajú ďalšie obmedzenia, člen predstavenstva nesmie vykonávať činnosť ako štatutárny orgán alebo člen štatutárneho alebo iného orgánu inej právnickej osoby s podobným predmetom podnikania, **ibaže** ide o spoločnosť, na ktorej podnikaní sa zúčastňuje spoločnosť, ktorej štatutárneho orgánu je členom.

však nemalo týkať obchodného vedenia.¹⁶ Zároveň existovala aj možnosť dozornej rady udeľovať „negatívne“ pokyny, keďže dozorná rada mohla len zakázať určité konanie. Záväzné pokyny bolo možné dávať aj na základe zmluvy o ovládaní, pričom tie sa mohli týkať aj obchodného vedenia. Právo udeľovať záväzné pokyny mimo valného zhromaždenia bolo možné len v rámci zmluvného koncernu, keďže v rámci koncernu faktického sa nejednalo o pokyny, ktoré by mali záväznú povahu.¹⁷

6. Pokyny týkajúce sa obchodného vedenia riadených osôb

Ustanovenie § 81 ZOK zavádza možnosť udeľovania pokynov týkajúcich sa obchodného vedenia orgánmi riadiacich osôb voči orgánom osôb riadených. Pokyn je chápaný ako jednostranné konanie, ktorý obsahuje návod, ako sa zachovať v otázke obchodného vedenia. Forma pokynu podľa ZOK nie je určená, preto môže ísť ako o písomný, tak aj neformálny prejav. Musí však z neho byť zrejmé, kto je jeho adresátom a musí z neho tiež vyplývať k akému konkrétnemu konaniu tento pokyn smeruje. Pokyn sa preto bude posudzovať z hľadiska obsahu. Podľa českej úpravy by malo ísť o pokyn, ktorý smeruje štatutárnemu orgánu spoločnosti, keďže len ten má oprávnenie na obchodné vedenie (konateľ v prípade s.r.o. a predstavenstvo, resp. riaditeľ akciovej spoločnosti), i.e. ide o adresáta pokynu. Orgán riadiacej osoby je označený zákonom ako subjekt, ktorý je oprávnený udeľovať pokyny. Podľa Černej by však správnejšie malo ísť o samotnú riadiacu osobu, ktorá udeľuje pokyny v zastúpení daného orgánu, keďže riadiaca osoba a nie jej orgán je nositeľkou povinnosti nahradiť alebo vyrovnať ujmu vyplývajúcu z negatívneho dopadu ovplyvnenia. Za riadiacu osobu môže pri udeľovaní pokynov vystupovať nielen štatutárny orgán, ale aj iný orgán, ktorý má oprávnenie na zastupovanie, pokiaľ má udeľovanie pokynov pre riadenú osobu vo svojej kompetencii. Ustanovenie § 81 ZOK sa vzťahuje najmä na kapitálové spoločnosti, u ktorých zákon výslovne formuluje zákaz, aby ktokoľvek zasahoval do ich obchodného vedenia. Význam tohto ustanovenia pre kapitálové spoločnosti tak spočíva v stanovení podmienok, za ktorých riadiaca osoba môže ovplyvniť formou návodu k určitému chovaniu v oblasti vedenia štatutárneho orgánu riadenej osoby s možnosťou využitia úhrady prípadnej ujmy vnútro - koncernovú solidaritu.

Je takisto otázkou, či sa jedná o záväzné pokyny. Ustanovenie ods. 2 potvrdzuje len možnosť orgánu riadenej osoby rešpektovať koncernový riadiaci vplyv, bez toho aby to malo sankčné dôsledky. Záväznosť riadiacich pokynov

¹⁶ Ustanovenie § 194 ods. 4 českého ObZ.

¹⁷ ČECH, P. – ČERNÁ, S.: Ke způsobům prosazování rozhodujícího vlivu v ovládané akciové společnosti, jeho podmínkám a důsledkům. In: *Obchodněprávní revue*. 2009, č.1, s. 13 a nasl.

pozná nemecké koncernové právo, ale len v rámci zmluvného koncernu a za splnenia ďalších obligatórnych podmienok. Do rekonštrukcie bola takisto v českej úprave záväznosť pokynov len pre prípad zmluvného koncernu s povinnou náhradou prípadnej ročnej straty. Uviesť možno takisto fakt, že hoci na jednej strane pri udeľovaní pokynov ide o možnosť, na druhej strane nevykonávanie vplyvu prostredníctvom pokynov môže spôsobiť stratu „kvality“ uvedeného zoskupenia spoločností ako koncernu. Ako uvádza Černá, koncern nie je zoskupením, ktorý vzniká navždy, ale koncernová kvalita vzťahov medzi jeho členmi musí byť zo strany riadiacej osoby neustále „obhajovaná“. V prípade straty takejto „kvality“ by sa následne na dané zoskupenie vzťahovali ustanovenie ovládania, resp. ovplyvnenia.¹⁸ Z pohľadu riadenej osoby je na jednej strane z českej právnej úpravy zrejmé, že v prípade, že orgán riadiacej osoby neudelí pokyn nemá ho orgán riadenej osoby ani právo od riadiacej osoby vyžadovať. Koná tak naďalej v rámci záujmov riadenej osoby a podľa vlastného uváženia. Štatutárne orgány riadenej osoby aj naďalej prijímajú rozhodnutia v rámci svojej bežnej podnikateľskej činnosti. Riadiaca osoba má tak právo len udeľovať návod ako rozhodnúť, nemôže však rozhodnúť sama namiesto štatutárneho orgánu riadenej osoby, resp. osôb poverených obchodným vedením. Pokyny nie sú v predmetnom ustanovení ZOK rozdelené na tie ktoré sú prospešné pre konkrétnu riadenú osobu, avšak z účelu ods. 2 vyplýva, že zákonodarca sa snažil o stanovenie pravidiel v prípade pokynov, ktoré nie sú pre riadenú osobu výhodné a môže tak vzniknúť ujma. Ovplyvnenie v prospech ovládanej osoby nie je potrebné osobitne normatívne upravovať, keďže povinnosť štatutárneho orgánu riadenej osoby rešpektovať vplyv, ktorý je v záujme ovplyvňovanej osoby, vyplýva z všeobecnej povinnosti vykonávať funkciu so starostlivosťou riadneho hospodára (obsahom je aj povinnosť konať všetko čo je v prospech obchodnej spoločnosti).¹⁹

6.1. Starostlivosť riadneho hospodára a porušenie pokynu

Člen orgánu obchodnej spoločnosti, ktorá sa radí do koncernu, nie je zbavený zodpovednosti vykonávať svoju funkciu so starostlivosťou riadneho hospodára. Nemôže teda rešpektovať akýkoľvek nevýhodný pokyn riadiacej osoby,

---

¹⁸ V dôsledku toho je preto odôvodnená aj existencia správy o vzťahoch podľa ustanovenia § 82 (hoci tá nemusí stále odrážať aktuálny stav, keďže sa publikuje raz ročne) ako aj priebežné informovanie prostredníctvom koncernovej deklarácie na internetových stránkach, z ktorých je zrejмый ako vznik tak aj zánik jednotného riadenia obchodnej spoločnosti.

¹⁹ ČERNÁ, S.: O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmy. In: *Obchodněprávní revue*, 2014, č.2, s. 35 – 37.

ale len taký, ktorý spĺňa zákonom vymedzené podmienky. V prípade koncernu pokyn musí smerovať výhradne do oblasti obchodného vedenia riadenej obchodnej spoločnosti, musí sa jednať o záujem riadiacej osoby a musí byť daný aj následný predpoklad nahradenia ujmy, ktorá prípadne vznikne splnením pokynu. Pokyn by mal byť takisto vydaný s cieľom uskutočňovať koncernový záujem. Preto, ak nie je pokyn čitateľný, je potrebné, aby ho riadiaca osoba ozrejmila. Podľa Černej sú vylúčené nielen tie pokyny, ktoré odporujú zákonu alebo dobrým mravom, ale aj tie, ktoré odporujú stanovám riadenej spoločnosti. Podmienkou liberácie člena orgánu riadenej osoby zo zodpovednosti za možnú škodu spôsobenú splnením pokynu je aj to, že mohla rozumne predpokladať, že ujma bude uhradená, resp. zahladená. Nie je totiž automatické, že v rámci koncernu bude každá ujma nahradená. Znamená to aktívnu rolu orgánu riadenej osoby, ktorý musí posúdiť pokyn aj z hľadiska toho, či tu existuje rozumný predpoklad zahľadania ujmy ako aj to, o akú ujmu pôjde (majetkovú alebo nemajetkovú). Černá ďalej uvádza, že pokiaľ danú ujmu a jej výšku nemožno ani len rámcovo predpokladať, člen orgánu riadenej osoby má pokyn zo strany riadiacej osoby odmietnuť, pokiaľ nechce niesť zodpovednosť za dôsledky splnenia daného pokynu. Tento názor odvodňuje tým, že ani rámcovo nepredvídateľný rozsah ujmy neumožňuje „rozumne predpokladať“, že budú splnené podmienky podľa § 72 ZOK. Černá určuje aj ďalšie možnosti, kedy je možné pokyn odmietnuť a to (a) ak ujmu nie je možné vyrovnáť primeraným protiplnením alebo (b) preto, že existujú preukázateľné dôvody, že riadiaca ani iná osoba nebudú schopné ujmu vyrovnáť. Ďalej možno vyvodiť skutočnosť, že pokyn možno odmietnuť len vtedy pokiaľ ide o budúcu ujmu, teda že skutočnosť, pre ktorú môže ujma vzniknúť ešte nenastala. Zároveň musí ísť o pokyn, ktorý sa týka významnejšieho zásahu do podnikateľskej činnosti. Pokiaľ je ujma aspoň rámcovo predvídateľná, pravdepodobnosť vyrovnania možno vyvodiť aj z doterajšieho fungovania koncernu a spôsobov akým boli predchádzajúce pokyny v rámci koncernu a z nich vyplývajúca ujma vyrovnané. Ďalšou z podmienok, ktorú musí člen orgánu riadenej osoby posúdiť je to, či bude ujma vyrovnaná v primeranej dobe.²⁰

Pre posúdenie konania orgánu riadenej spoločnosti a jej členov tak bude podstatné zistiť, či pri rozhodovaní o splnení pokynov boli alebo mali byť podstatné skutočnosti známe (v dobe keď člen orgánu riadenej osoby bol konfrontovaný s pokynom riadiacej osoby) a len tie budú relevantné pre posúdenie, či orgán alebo člen orgánu riadenej osoby konal so starostlivosťou riadneho hospodára. Znamená to, že záver, či člen orgánu riadenej osoby

---

²⁰ ČERNÁ, S.: O koncernu, koncernovom řízení a vyrovnání újmy. In: *Obchodněprávní revue* 2014, č.2, s.39.

porušil povinnosť starostlivosti riadneho hospodára, nezávisí na tom, či ujma bola následne v primeranej dobe nahradená, ale či sa jej nahradenie dalo v dobe, keď člen orgánu riadenej osoby pokyn posudzoval, rozumne predpokladať. Dôkazné bremeno o tom, či boli splnené liberačné dôvody nesie člen orgánu riadenej osoby. Pokiaľ tak nie sú splnené podmienky podľa § 72 ods. 1 ZOK, neuplatní sa špeciálny koncernový režim zahladenia ujmy. Potom tak bude nasledovať povinnosť riadiacej osoby nahradiť túto ujmu podľa § 71 ods. 1 ZOK, a to solidárne s členom orgánu, ktorý jej pokyn nasledoval a to aj napriek faktu, že sa nedalo rozume predpokladať splnenie zákonných podmienok.

7. Zbavenie sa povinnosti nahradiť škodu riadiacou osobou

Zákon o obchodných korporáciách vyčleňuje koncern ako osobitnú formu skupiny spoločností a priznáva mu osobitné postavenie v podobe nahradenia ujmy, ktorá vznikne v rámci koncernu. Zákon tak umožňuje aby bola ujmy najprv vyrovnaná v rámci vnútorných vzťahov koncernu a zásah „z vonku“ prichádza na rad až v prípade, že vnútorné vzťahy nie sú v rámci koncernu riešené a ujma nie je nahradená. Zákon takisto v zmysle ustanovenia § 71 a § 72 vylučuje za určitých podmienok nielen povinnosť náhrady ujmy, ale takisto aj prípadné ručenie veriteľom a náhradu ujmy spoločníkom. Zbavenie sa povinnosti nahradiť ujmu je možné v prípade, že riadiaca osoba preukáže, že ujma vznikla v záujme riadiacej osoby, s ktorou tvorí koncern a bola alebo bude v rámci koncernu aj vyrovnaná. Riadiaca osoba môže svoju povinnosť k priamemu nahradeniu ujmy nahradiť inou formou vyrovnania len vtedy, pokiaľ preukáže, že ujma vznikla v záujme riadiacej alebo inej osoby, s ktorou tvorí koncern. Záujem tu uvedený možno pripodobniť/stotožniť s koncernovým záujmom už popísaným v práci vyššie. Čo sa však týka ujmy, ktorá vznikne, nemusí ísť len o ujmu koncernu ako celku ale postačuje, aby ujma vznikla v záujme jedného z účastníkov koncernu a nemusí ísť ani konkrétne o toho, kto sa zúčastnil daného konania, z ktorého vznikla povinnosť k náhrade ujmy.

8. Spôsoby náhrady škody v rámci koncernu

V podmienkach českej právnej úpravy je otázne či pri vyrovnaní škody stačí len poukázať na všeobecné výhody združenia v koncerne alebo by sa to malo previesť prostredníctvom konkrétneho vyrovnania spôsobenej škody. Podľa Černej je česká úprava koncipovaná značne široko a preto vyrovnanie škody možno chápať v rámci dvoch prístupov. Jednak prístup, ktorý chápe vyrovnanie škody ako smerovanie k udržaniu rovnováhy v koncernovom riadení, a jednak prístup smerujúci ku skutočnému vyrovnaniu konkrétnej škody. Ani

jeden z prístupov podľa nej nie je ideálny, keďže voľnejší prístup sa môže javiť ako problematický najmä voči veriteľom a ich ochrane, rovnako tak vedie k tomu, že pri vyrovnaní škody sa používajú pomerne neurčité pojmy (udržanie rovnováhy koncernového riadenia, dosahovanie združených výhod, preváženie výhod nad nevýhodami), podľa ktorých by sa malo postupovať, čo nie je najvhodnejšie najmä pre súdy, ktoré musia na základe daných pojmov rozhodovať. Druhý prístup proti plnenie chápe ako v zásade ekvivalent ujmy spôsobenej riadenej osobe koncernovým vplyvom. Tento prístup je podľa nej koncernovo ústretový, t.j. dáva sa možnosť legálne prelomiť priority záujmu riadenej osoby.²¹

Ustanovenie § 72 ZOK ustanovuje nahradenie škody v primeranej dobe, v rámci koncernu tak nemusí byť škoda musí byť uhradená do konca účtovného obdobia alebo v inej primeranej dohodnutej dobe. Primeranú dobu náhrady škody je potrebné posudzovať podľa okolností konkrétneho prípadu a to najmä z hľadiska rozsahu danej škody. Márnym uplynutím primeranej doby prechádza náhrady spôsobenej škody do režimu podľa § 71 ZOK. Riadiaca osoba sa nestáva zo zákona ručiteľom za splnenie dlhov, ktoré riadená osoba nemôže v dôsledku splnenie riadiaceho pokynu úplne alebo čiastočne splniť (neplatí to však v prípade úpadku). Výhodou pre koncern je takisto aj to, že v prípade, že sa riadená osoba dostane do omeškania s plnením svojich splatných záväzkov. Pre riadenú osobu tak nastúpia právne dôsledky platiace pre omeškanie, pre riadiacu osobu však nenastane zákonné ručenie za dlh riadenej osoby a jeho príslušenstva, pokiaľ riadiaca osoba škodu, ktorá vznikla riadenej osobe vyrovná v primeranej dobe. Výhodou pre koncern bude takisto aj väčší výber spôsobov kompenzácie škody pre riadenú osobu. Vynára sa aj otázka možnosti riadiacej osoby prostredníctvom svojho vplyvu uložiť inej riadenej osobe uhradenie danej škody. Hoci povinnou osobou k nahradeniu škody je riadiaca osoba, bezprostredným poskytovateľom danej náhrady môže byť ktorýkoľvek člen koncernu. Následne tak môže dôjsť k reťazeniu náhrady škôd medzi jednotlivými členmi koncernu. Podľa Černej je možné nahradiť škodu riadenej osobe možno aj prostredníctvom plnenia, ktoré obdrží od osoby, ktorá nie je členom koncernu.

ZOK umožňuje pri výbere spôsobov náhrady škody širokú škálu možností. Podľa zákona sa koncernovou náhradou škody rozumie buď primerané proti plnenie alebo iná preukázateľná výhoda plynúca z členstva v koncernu. Primerané proti plnenie môže mať podobu napríklad poskytnutie výhodnejšieho úveru na reštrukturalizáciu (napríklad v podobe nižších úrokov) poškodennej riadenej osobe od inej riadenej osoby v rámci koncernu, prevzatie

²¹ ČERNÁ, S.: O koncernu, koncernovom řízení a vyrovnání újmy. In: *Obchodněprávní revue* 2014, č.2, s. 41.

ručenia alebo iného zaistenia dlhu, alebo aj odpustenie dlhu. Protiplnenie tak musí byť pre poškodenú riadenú osobu hospodársky účelné a rovnako tak nemôže ísť o zvýhodnenie, ktoré získala riadená osoba v minulosti.²²

9. Ručenie vplyvnej a ovládajúcej osoby za porušenie povinnosti odvracať úpadok

Zákon o obchodných korporáciách zakladá v ustanovení § 76 ods. 3 obdobné použitie ustanovenia §68 ZOK na vplyvnú a ovládajúcu osobu. Predmetné ustanovenie zákona upravuje sankčné ručenie členov či bývalých členov štatutárnych orgánov obchodných spoločností za porušenie povinnosti usilovať sa o odvrátenie hroziaceho úpadku.²³ Ide v podstate o špeciálny prípad porušenia povinnosti starostlivosti riadneho hospodára spočívajúci v porušení povinnosti odvrátiť/odvracať hroziaci úpadok.²⁴ Podmienkou je tak to, aby člen štatutárneho orgánu vyvinul pre odvrátenie úpadku zákonom kvalifikovanú aktivitu. Otázne podľa českej právnej úpravy je, či možno použiť toto ustanovenie pre prípad, že ovládajúca, resp. vplyvná osoba nekoná a teda či je možné postihovať danú jej pasivitu ako porušenie povinnosti starostlivosti riadneho hospodára. Podľa Černej tomu tak nie je, keďže ovládajúca osoba, resp. vplyvná osoba majú len možnosť a nie povinnosť ovplyvňovať konanie obchodnej spoločnosti a tak ak do spoločnosti nezasahujú, nemožno na ovládajúcu, resp. vplyvnú osobu vzťahovať §68 ZOK. Je však podľa nej potrebné zvážiť aj situáciu, kedy vplyv určitej osoby bude natoľko intenzívny, že táto osoba funguje ako *de facto* štatutárny orgán, nahradzuje ho, hoci ním formálne nie je. Len v takom prípade je možné uvažovať o prenesení aktívnej zložky povinnosti starostlivosti riadneho hospodára. Ustanovenie § 68 ZOK tak možno na vplyvnú, resp. na ovládajúcu osobu aplikovať len pokiaľ fakticky vyvíjala rovnakú mieru a povahu aktivity ako člen štatutárneho orgánu a keď obchodnú spoločnosť v rozhodné dobe fakticky viedla a tak bola v postavení obdobnom ako je člen štatutárneho orgánu. Preto osoba, ktorá bola v rozhodnej dobe *de facto* štatutárnym orgánom, neodvracala hroziaci úpadok obchodnej spoločnosti, hoci vedela, alebo mohla vedieť o hrozbe úpadku,

---

²² ČERNÁ, S.: O koncernu, koncernovém řízení a vyrovnání újmý. In: *Obchodněprávní revue*2014, č.2, s. 39 -41.

²³ Bližšie pozri: BOGUSKÝ, P.: Ručení členů statutárního orgánu za dluhy obchodní korporace pro porušení povinnosti usilovat o odvrátení jejího úpadku. In: *Obchodněprávní revue*. 2013, č. 11-12, s. 313.

²⁴ Súd môže na návrh insolvenčného správcu alebo veriteľa obch. spoločnosti rozhodnúť, že uvedený člen štatutárneho orgánu ručí za splnenie povinnosti, pokiaľ sa rozhodlo, že obchodná spoločnosť je v úpadku a člen/... mal vedieť, že obch. spol. je v hroziacom úpadku. a v rozpore so starostlivosťou riadneho hospodára nevykonával všetko čo bolo nevyhnutné na odvrátenie úpadku

by mala niest' obdobné následky tak ako keby bola skutočným členom štatutárneho orgánu obchodnej spoločnosti. U uvedených situácií sa musí jednať o ovplyvnenie, ktoré je významné, je relatívne trvalé a nejde len o jednorazový vplyv. K rovnakej situácii môže dôjsť aj v prípade „kvalifikovaného ovplyvnenia“, t.j. koncernu, kde je potrebné v súlade s českou právnou úpravou jednotné riadenie s danou koncepciou. Je tu ešte väčšia možnosť zasiahnuť svojim vplyvom a presadiť sa u riadenej osoby. Je však potrebné mať na pamäti, že nie každý riadiaci orgán je aj de facto štatutárnym orgánom. Riadená osoba bude de facto štatutárnym orgánom vtedy, pokiaľ koncernové riadenie prerastie vo faktické nahradenie výkonu pôsobnosti štatutárneho orgánu. Na druhej strane však môže ísť aj o prípad, kedy vplyvná, resp. ovládajúca osoba svojím vplyvom prinúti štatutárny orgán ovládanej osoby/ resp. jeho členov neodvrátiť hroziaci úpadok, hoci na to mal povinnosť. Ide tak o aktívne pôsobenie osoby s vplyvom a to konkrétne ku „kvalifikovanej nečinnosti“, ktorej znaky formuluje §86 os. 1 ZOK. Na toho, kto prinútil člena štatutárneho orgánu neodvracať hroziaci úpadok obchodnej spoločnosti by mal dopadať rovnaký režim ako na člena štatutárneho orgánu, ktorý sa k takejto nečinnosti nechal prinútiť, keďže skutkovo (alebo vo výsledku) majú k sebe vlastná nečinnosť a iniciácia k nečinnosti pri odvracaní úpadku s následným (ne)vykonaním danej nečinnosti dostatočne blízko.²⁵

10. Skupina spoločností v nemeckom právnom poriadku

V podmienkach Nemecka je úprava skupiny obchodných spoločností kodifikovaná v rámci úpravy akciovej spoločnosti. Úprava bola zaradená do tohto zákona v roku 1965 z dôvodu, že existovala potreba reagovať na zvýšenú koncentráciu spoločností. Otázky skupiny spoločností ako aj k tomu relevantné pojmy v rámci úpravy akciovej spoločnosti nie sú viazané len na akciovú spoločnosť, ale aj na ostatné formy spoločností s určitými výnimkami. Právna forma ovládajúcej spoločnosti je irelevantná²⁶, na druhej strane právna forma ovládanej osoby, závisí to od toho či je to akciová spoločnosť („*Aktiengesellschaft*“, alebo „*Kommanditgesellschaft auf Aktien*“), alebo je to spoločnosť s ručením obmedzeným („*Gesellschaft mit beschränkter Haftung*“) (ďalej ako „GmbH“). Ak ide o druhú možnosť, presná úprava nie je kodifikovaná a preto je potrebné sa obrátiť na judikatúru, ktorá bola odvodená práve

²⁵ ČERNÁ, S.: Ješte k ručení vlivné a ovládající osoby za porušení povinnosti odvracet úpadek. In: *Obchodněprávní revue*. 2013, č.6, s. 169 a nasl.

²⁶ Môže ísť o obchodné spoločnosti, družstvá, nadácie, združenia a pod.

z ustanovení o skupine obchodných spoločností pri akciových spoločnostiach.²⁷

10.1. Skupina spoločností

Skupina spoločností (Konzern) je najdôležitejšou kategóriou pridružených podnikov²⁸ a je subjektom, v ktorom je potrebné úzke prepojenie medzi spoločnosťami. Podľa nemeckej úpravy skupina spoločností existuje, pokiaľ jeden alebo viac ovládaných podnikov sú spojené spoločným smerovaním ovládajúceho podniku. Právna úprava akciovej spoločnosti nedefinuje explicitne pojem spoločné smerovanie. Hoci väčšinový akcionár akciovej spoločnosti môže kontrolovať valné zhromaždenie ovládanej akciovej spoločnosti, nemá právo vydávať príkazy priamo správnej rade a dozornej rade ovládanej akciovej spoločnosti. Môže tak len vykonávať spoločné smerovanie v zhode s ovládanou akciovou spoločnosťou alebo prostredníctvom nepriameho tlaku. V praxi sa spoločné vedenie uskutočňuje prostredníctvom neformálnych stretnutí a konzultácií medzi väčšinovým akcionárom a správnu radou ovládanej akciovej spoločnosti, vytváraním spoločných riadiacich orgánov formulujúcich odporúčania alebo prostredníctvom stanovovania cieľov. Často navzájom prepojené vedenia medzi výkonnou radou väčšinového akcionára a výkonnou radou ovládanej akciovej spoločnosti de facto vedú spoločné smerovanie pre oba podniky. Jednotlivé inštitúty v rámci skupiny spoločností, ako pridruženie, kontrola a existencia skupiny spoločností spôsobujú viaceré právne dôsledky. Jedným z dôsledkov kontroly sú podľa nemeckého práva okrem iného to, že sa vytvára vyvrátená domnienka, že ovládaný podnik vytvára skupinu spoločností s ovládajúcou spoločnosťou. Takisto je dôsledkom aj nezlučiteľnosť niektorých pozícií v ovládajúcich a zároveň ovládaných spoločnostiach. V prípade skupiny spoločností sa aplikujú osobitné ustanovenia týkajúce sa účtovníctva, ako aj osobitné pravidlá týkajúce sa spolurozhodovania zamestnancov v dozornej rade. Ako dôsledok tak môže vyvstať potreba vytvorenia spolurozhodujúcej dozornej rady v ovládajúcom podniku a rovnako tak aj na úrovni jednotlivých podnikov, čo znamená že je

---

²⁷ WIRTH, G. – ARNOLD, M. – MORSHÄUER, R. – GREENE, M.: Corporate Law in Germany (2nd edition). Munchen: C. H. Beck. 2010. s. 207.

²⁸ Podľa nemeckej úpravy akciovej spoločnosti v ustanovení §18 je definovaná Skupina podnikov ako (1) ovládajúci a jeden alebo viac ovládaných podnikov sú podriadený spoločnému smerovaniu ovládajúcej spoločnosti (*Unterordnungskonzern*) alebo (2) právne oddelené podniky, ktoré nie sú kontrolované ďalším podnikom, ale sú pridružené na základe spoločného smerovania (*Gleichordnungskonzern*).

možný vznik viacerých spolurozhodujúcich dozorných rád na viacerých úrovniach v rámci skupiny.²⁹

V prípade GmbH nie je problematika skupiny spoločností upravená a preto je priestor prenechaný pre judikatúru alebo analogické uplatňovanie ako u akciových spoločností s istými odchýlkami. Väčšinový spoločník v GmbH má väčší vplyv na spoločnosť ako je to v prípade akciovej spoločnosti. Má právo priamo vydávať inštrukcie výkonným riaditeľom GmbH prostredníctvom uznesenia spoločníka a tak má možnosť ovplyvňovať nielen obchodnú politiku ale aj jednotlivé transakcie. Uvedená možnosť vykonávať priamy vplyv na riadenie GmbH viedla k tomu, že množstvo skupín spoločností si na nižších úrovniach skupiny zriaďujú radšej GmbH než akciovú spoločnosť.³⁰ Skupina spoločností v rámci GmbH môže vzniknúť buď na základe zmluvy, tak ako sú definované v zákone o akciovej spoločnosti alebo ako de facto skupina spoločností GmbH. De facto skupina GmbH je vytvorená de facto kontrolnými mechanizmami, na rozdiel od kontroly prostredníctvom zmluvy o ovládaní.³¹

Záver

Spracovaním príspevku o orgánoch v rámci skupiny obchodných spoločností som sa snažil poukázať na široký okruh otázok, ktoré sa vyskytujú v súvislosti s danou problematikou. Snahou bolo poukázať na jednotlivé podstatné inštitúty v rámci českej a nemeckej právnej úpravy, z ktorej by následne mohla čerpať aj právna úprava slovenská. V súvislosti s cieľom príspevku, t.j. preskúmanie špecifického postavenia orgánov v rámci skupiny obchodných spoločností, bola riešená povaha vzťahov vznikajúcich v rámci skupiny obchodných spoločností, charakter jednotlivých spôsobov ovplyvňovania (najmä charakter pokynov), ako aj zodpovednosť a spôsoby náhrady škody ovládanej a ovládajúcej spoločnosti. Bolo by vhodné, aby sa aj v rámci slovenskej právnej úpravy zvýšila pozornosť k uvedeným otázkam, ktorá by sa prejavila aj tomu zodpovedajúcej zákonnej úprave. Verím, že aj týmto prí-

²⁹ WIRTH, G. – ARNOLD, M. – MORSHÄUER, R. – GREENE, M.: *Corporate Law in Germany* (2nd edition). Munchen: C. H. Beck. 2010. s. 208-213.

³⁰ Dôsledkom je vytvorenie de facto skupiny spoločností vytvorením jednotného manažmentu jednej alebo viacerých GmbH prostredníctvom de facto nástrojov kontroly. To sa následne ukázalo ako značne problematické. Bolo totižto potrebné chrániť a vytvárať ochranné mechanizmy v prospech spoločníkov mimo GmbH a veriteľov danej GmbH, a uplatňovať ochranné ustanovenia v prípadoch kedy väčšinový podielník poškodzujúco zasahuje do GmbH, ktorú kontroluje.

³¹ WIRTH, G. – ARNOLD, M. – MORSHÄUER, R. – GREENE, M.: *Corporate Law in Germany* (2nd edition). Munchen: C. H. Beck. 2010. s. 214-218.

spevkom prispejem k diskusii, aby tak výsledná úprava zodpovedala vysokej kvalitatívnej úrovni, ktorú si daná problematika bezpochyby zaslúži.

Konkurenčná činnosť členov obchodných spoločností

Pavol Leiner

Úvod

Konkurenčná činnosť je širokým, presne a špecificky nezadefinovaným pojmom, nachádzajúcim svoje uplatnenie v najrozmanitejších spoločenských vzťahoch. Pôsobí v zásadných odvetviach nevyhnutných pre realizáciu spoločensky nenahraditeľných hodnôt, ktoré zároveň determinujú svojbytnosť samotných účastníkov hospodárskej činnosti, respektíve podnikateľskej činnosti, ktorá okrem dosahovania zisku prispieva k seberealizácii osôb ju vykonávajúcich. Konkurencia je súperenie, súťaž, vytváranie stimulu pre rozvoj trhu a hospodárskeho prostredia. Veľmi úzko súvisí s hospodárskou súťažou a podmienkami účasti na nej, s jej pravidlami. Tieto pravidlá sa historicky vytvárali, prakticky od vzniku obchodovania. Britský merkantilisti (Britská východoindická spoločnosť) ich považovali za akýsi „kódex obchodnej cti gentlemana“, ktorú sami dodržiavali a považovali za korektnú. Povinnosť dodržiavať pravidlá súťaže je vzhľadom na svoj nenahraditeľný charakter, chránená a vynucovaná štátnou mocou. Prostriedky ochrany a regulácie môžu pôsobiť ako v rovine verejnoprávnej, tak aj súkromnoprávnej roviny. V niektorých prípadoch je potrebné podriadiť vlastné záujmy a oprávnenia nielen všeobecným pravidlám trhu a účasti na ňom, ale aj potrebám úzko špecifikovaných záujmov zoskupenia určitých, konkrétnych subjektov.

1. Pojem konkurenčnej činnosti a jej právny základ

Pojem „konkurenčná činnosť“ nie je legálne zadefinovaný v Obchodnom zákonníku ani v žiadnom inom právnom predpise, či už súkromnoprávnej povahy, alebo povahy verejno-právnej¹. Konkurencia sama o sebe predstavuje súťaženie, súperenie v určitej oblasti (súperenie dopytu a ponuky v podmienkach trhovej ekonomiky). Touto oblasťou je trhovú ekonomiku², ktorej základným stavebným pilierom je hospodárska súťaž.

Základnú právnu úpravu hospodárskej súťaže nachádzame v Ústave Slovenskej republiky, čl. 35 ods. 1 „Každý má právo na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň, ako **aj právo podnikat'** a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť“ Slovenská republika hospodársku súťaž chráni a poskytuje jej podporu³, po-

¹ ŠKRINÁR, A., NEVOLNÁ, Z.: *Obchodné právo*. Plzeň: Aleš Čeňek, 2012, str. 73.

² Ústava SR 460/1992 Zb. čl. 55 ods. 1: „Hospodárstvo Slovenskej republiky sa zakladá na **princípoch** sociálne a ekologicky orientovanej **trhovej ekonomiky**.“

³ Základ hospodárskej súťaže predstavuje voľnosť vstupu na trh a rovnosť pravidiel správania na trhu súťažiteľov. Slovenská republika sa v čl. 55 ods. 2 zaväzuje, že zabezpečí

drobnosti a spôsob výkonu takejto ochrany je prenechaný úprave osobitnými právnymi predpismi. Nakoľko ide o ústavnú normu, sa touto normou zakladá povinnosť všetkých štátnych orgánov v relevantných právnych a ekonomických vzťahoch chrániť a podporovať hospodársku súťaž, v spojení s čl. 2 ods. 2⁴ a čl. 152 ods. 4⁵ Ústavy Slovenskej republiky.

Poznáme dve roviny ochrany tzv. súťažného práva:

- Verejnoprávna rovina, tvorená najmä zákonom č. 136/2001 Z. z., o ochrane hospodárskej súťaže
- Súkromnoprávna rovina, ktorú reprezentuje úprava nekalej súťaže v Obchodnom zákonníku

Hospodárska súťaž ako taká nie je definovaná a vzhľadom na svoj charakter a rôznorodosť vzťahov a subjektov, ktoré v sebe zahŕňa by to bolo neúčelne a nepraktické⁶. Na prvý pohľad sa môže javiť, že súťažné právo pôsobí ako prostriedok na obmedzovanie a deformáciu subjektov, ktorí v rámci nej na trhu pôsobia. Nie je tomu tak, je to dynamická oblasť poskytujúca ochranu základných princípov súťaženia, a takisto aj poskytujúca posilnenie slabšej pozície spotrebiteľov v rámci trhu, teda účasti na súťaži. Pojmom súťažiteľ sa označujú všetky subjekty zúčastňujúce sa na hospodárskej súťaži bez ohľadu na to, či sú podnikateľskými subjektmi alebo nie, vytára sa tak legislatívna skratka pre relevantných účastníkov konania vzhľadom na konkrétne konanie v rámci súťaže.

Vzhľadom na vyššie vykreslenú úzku prepojenosť hospodárskej súťaže a konkurenčnej činnosti s prihliadnutím na hlavnú tému (zákaz konkurencie členov obchodných spoločností) je možné konkurenčnú činnosť členov a spoločností označiť ako „hospodársku súťaž v malom“.

2. Zákaz konkurencie a poctivý obchodný styk

Zákaz konkurencie predstavuje právom upravený zákaz pre vopred určené prípady, ktoré obmedzujú hospodársku súťaž istých osôb, majúcich zásadný vplyv na fungovanie spoločnosti. Je inštitútom, ktorého podstatou je práve

---

tieto pravidlá vstupu a účasti na hospodárskej súťaži. Nález Ústavného súdu SR Pl. ÚS 13/97 č. 5/98.

⁴ Ústava SR 460/1992 Zb. čl. 2 ods. 2: „Štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon“

⁵ Ústava SR 460/1992 Zb. čl. 152 ods. 4: „**Výklad a uplatňovanie** ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov **musí byť v súlade s touto ústavou.**“

⁶ MORAVČÍKOVÁ, A. In PATAKYOVÁ, M. a kol.: *Obchodný zákonník- komentár*. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 120.

chrániť podnikateľa pred nedovoleným konaním zo strany iných účastníkov hospodárskej súťaže. Zmyslom úpravy zákazu konkurencie je „snaha zabrániť spoločníkom a členom orgánov spoločnosti správať sa v obchodných vzťahoch špekulatívne a konať proti zásadám poctivého obchodného styku. Zákaz konkurencie plní preventívnu a tiež zabraňovaciu funkciu. Inštitút zákazu konkurencie je inštitútom súkromnoprávnym a preto je len na spoločnosti, resp. spoločníkoch, či zákaz konkurencie rozšíria nad minimálne zákonom stanovené požiadavky a tiež len od nich závisí, či budú uplatňovať právo postihnúť prípady porušenia tohto zákazu.

Poctivý obchodný styk rovnako ako pojem konkurencie a hospodárskej súťaže nie je *expressis verbis* právne zadeninovaný. Poctivý obchodný styk je podľa prof. Hajnu možné označiť ako dobré mravy hospodárskej súťaže, pričom ich nie je možné stotožňovať so všeobecným chápaním dobrých mravov podľa Občianskeho zákonníka⁷. Hajn je toho názoru, že tvoria podmnožinu morálnych noriem, teda dobrých mravov podľa OZ, ktoré sú uplatňované pri účasti na hospodárskej súťaži a konaniach s ňou spojených⁸. Vyslovený názor prof. Hajnu korešponduje s názorom judikatúry, ktorá sa pokúsila definovať poctivý obchodný styk súťaže ako pravidlá a zvyklosti dodržiavané v konkurenčnom prostredí, ktoré aj samotní súťažiteľia pokladajú za korektné⁹. Nie je možné poctivý obchodný styk vykladať jednotne a staticky, pretože „obchodovanie a komunikácia“ doslova expandujú a dynamicky sa vyvíjajú, no taktiež nestojí v rovine zvyklostí zaužívaných pre určitý odbor hospodárskej súťaže tak ako vyvinuli v judikatúre.

Samotný zákaz konkurencie môže nastať v troch formách :

- zo zákona (všeobecné ustanovenia o zákaze konkurencie a ustanovenia týkajúce sa jednotlivých obchodných spoločností)
- zo zmluvy (konkurenčné doložky)
- z jednostranného právneho úkonu (uznesenie valného zhromaždenia)¹⁰

2.1. Ex lege zákaz konkurencie v obchodných spoločnostiach

Podľa § 65 ods. 1.: „Ustanovenia o jednotlivých spoločnostiach určujú, ktoré osoby a v akom rozsahu podliehajú zákazu konkurenčného konania.“. Spoločnými pre obchodné spoločnosti (osobné a kapitálové) sú len ustanovenia

⁷ MORAVČÍKOVÁ, A. In PATAKYOVÁ, M. a kol.: *Obchodný zákonník- komentár*. Praha: C. H. Beck, 2010 str. 129.

⁸ ELIÁŠ, K., BEJČEK, J. a kol.: *Kurs obchodného práva – Soutěžní právo, 4. vyd.* Praha: C.H. Beck, 2004, str. 275.

⁹ Rozhodnutie NS SR z 29.7.1994, sp.zn 1 Obo 180/94

¹⁰ KOCINA, J.: Zákaz konkurencie a dôsledky jeho porušenia. In *Bulletin advokacie*. 2006, č. 10, str. 15.

upravujúce rozsah práv spoločnosti v prípade porušenia zákazu konkurencie povinnými osobami a lehoty na ich uplatnenie.

Pri jednotlivých právnych formách je uvedený vecný a osobný rozsah v podobe kogentného zákonného minima zákazu konkurencie pre rôzne právne formy obchodných spoločností (verejná obchodná spoločnosť, komanditná spoločnosť, spoločnosť s ručením obmedzeným a akciová spoločnosť).

Základné predpoklady zákazu konkurencie sú:

- a) vykonávanie **podobného** alebo **obdobného predmetu podnikania** členmi obchodnej spoločnosti.
- b) správanie týchto osôb je **neobvyklé, nepoctivé a nespravodlivé**, takéto správanie je v rozpore s dobrými mravmi.
- c) samotné podnikateľské oprávnenie nemá žiaden účinok na zákaz konkurencie, až jeho **reálny výkon** spôsobuje porušenie zákazu¹¹.

2.1.1. Verejná obchodná spoločnosť

„Bez dovolenia ostatných spoločníkov nesmie spoločník podnikat' v predmete podnikania spoločnosti, a to ani v prospech iných osôb. Spoločenská zmluva môže upraviť zákaz konkurencie inak.“¹²

V tomto je ustanovení je zakotvená konkurenčná klauzula a rozsah zákazu konkurencie vo verejnej obchodnej spoločnosti. Zákonom vytvorený podklad pre zákaz konkurencie je ponechaný na dispozitívne rozhodnutie spoločníkov. Vecný rozsah zákazu je tvorený predmetom podnikania spoločnosti, a to ani v prospech iných osôb. Osobný rozsah zákazu sa vzťahuje na spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti. Vďaka voľnosti danej zákonom pri úprave zákazu konkurencie môže nastať veľa rôznorodých situácií¹³:

- dôjde k rozšíreniu zákazu konkurencie aj na činnosti mimo predmet podnikania
- dôjde k tzv. úplnému oslobodeniu pre spoločníkov
- zákaz konkurencie sa bude vzťahovať len na spoločníkov poverených obchodným vedením¹⁴ alebo

¹¹ Rozsudok NS SR sp. zn. 4 Obo 101/99 publikovaný v časopise *Zo súdnej praxe*, 2000, č.1, s.12.

¹² § 84 Obchodný zákonník.

¹³ POKORNÁ, J., VEČERKOVÁ, E.: K zákazu konkurenčného jednání v obchodných spoločnostech. *Právni rozhledy*, 1997, č. 12, str. 604.

¹⁴ „Ak spoločníci v spoločenskej zmluve poveria obchodným vedením spoločnosti sčasti alebo úplne jedného alebo viacerých spoločníkov, ostatní spoločníci toto oprávnenie v tomto rozsahu strácajú. Poverený spoločník je povinný sa riadiť rozhodnutím spoločníkov

- len na spoločníkov, ktorí sú štatutárnymi orgánmi¹⁵

V prípade porušenia povinnosti povinnou osobou vznikajú spoločnosti nároky, ktoré je potrebné uplatniť v zákonom stanovenej lehote (subjektívna a objektívna). Nárokom sa venujem v ďalšej časti označenej ako dôsledky porušenia a možnosti nápravy.

2.1.2. Komanditná spoločnosť

Je osobnou spoločnosťou rovnako ako verejná obchodná spoločnosť, pričom sa v nej snúbia aj prvky osobnej spoločnosti (komplementári) a kapitálovej spoločnosti (komanditisti). Na komplementárov sa primerane vzťahujú ustanovenia o zákaze konkurencie zakotvené pre spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti spojitosti s ustanovením § 93 ods. 2 OBZ¹⁶. Na komanditistov sa zákaz konkurencie nevzťahuje, ak spoločenská zmluva neustanovuje niečo iné¹⁷. Rôznorodosť zákazov ako pri Vos.

2.1.3. Spoločnosť s ručením obmedzeným a akciová spoločnosť

Najzaužívanejší typ kapitálovej spoločnosti, pri konateľoch ako štatutárnych orgánoch sa uplatňuje kogentný zákaz konkurencie, pri spoločníkoch zákon ponecháva zákaz na voľnom uvážení spoločnosti.

*„Pokiaľ zo spoločenskej zmluvy alebo stanov nevyplývajú **d’alšie obmedzenia**, konateľ nesmie:*

- a) vo vlastnom mene alebo na vlastný účet uzavierať obchody, ktoré súvisia s podnikateľskou činnosťou spoločnosti,*
- b) sprostredkovať pre iné osoby obchody spoločnosti,*
- c) zúčastňovať sa na podnikaní inej spoločnosti ako spoločník s neobmedzeným ručením a*
- d) vykonávať činnosť ako štatutárny orgán alebo člen štatutárneho alebo iného orgánu inej právnickej osoby s podobným predmetom pod-*

---

urobeným väčšinou hlasov. Ak spoločenská zmluva neurčuje niečo iné, má každý spoločník jeden hlas.“, § 81 ods. 2 OBZ.

¹⁵ § 85 OBZ ustanovuje, že štatutárnym orgánom je každý zo spoločníkov. V prípade poverenia spoločenskou zmluvou na konanie vo všetkých záležitostiach spoločnosti len niektorými spoločníkmi, sú jej štatutárnym orgánom len títo.

¹⁶ *„Pokiaľ d’alej nie je ustanovené inak, použijú sa na komanditnú spoločnosť primerane ustanovenia tohto zákona o verejnej obchodnej spoločnosti a na právne postavenie komanditistov ustanovenia o spoločnosti s ručením obmedzeným.“*

¹⁷ KŘETÍNSKY, D.: Vecný a osobný rozsah zákazu konkurencie v obchodných spoločnostiach. *Právni rozhledy*, 1990, č. 6., str. 302-312.

nikania, ibaže ide o právnickú osobu, na ktorej podnikaní sa zúčastňuje spoločnosť, v ktorej vykonáva pôsobnosť konateľ'a."

Účelom zákazu konkurencie je zamedziť špekulatívnemu a nepoctivému konaniu relevantných osôb, ktoré by mohlo ohroziť záujmy spoločnosti. Zákonnodarca kogentne ustanovil zákaz konkurencie len pre konateľ'ov, ktorý nemôže byť zúžený, naopak len rozšírený vôľou spoločnosti. V spoločnosti s ručením obmedzeným nie je obligatórnym orgánom dozorná rada, takže zákaz sa vzťahuje na jej členov len v prípade jej zriadenia.

Ad a) Tento bod rozlišuje dva prípady zákazu konkurenčnej činnosti konateľ'a voči spoločnosti. Predpokladá sa uzavieranie obchodov vo vlastnom mene a na vlastný účet (živnostenské podnikanie) alebo konanie v mene tretej osoby na vlastný účet (komisionárska zmluva). Pôjde o obchody súvisiace s podnikateľ'skou činnosťou, teda nielen tie ktoré má zapísané daná spoločnosť ako predmet podnikania v obchodnom registri.¹⁸

Obmedzenie okruhu činností, na ktoré sa vzťahuje zákaz konkurencie len na rovnaký predmet podnikania spoločnosti sa javí ako príliš úzke a opäť s odkazom na hospodársku súťaž. Súperenie súťažiteľ'ov v hospodárskej súťaži prebieha na relevantných trhoch, ktoré sú síce nestále, ale ktoré sa vytvárajú ako priesečník troch faktorov, a to predmetu, priestoru a času. Faktor predmetu trhu zahŕňa nielen identické tovary a služby či činnosti, ale aj, ktoré sú nimi nahraditeľ'né alebo zastupiteľ'né a preto v pozícii súťažiteľ'ov na danom relevantnom trhu nie sú len tí, ktorí reálne podnikajú v rovnakom predmete podnikania, ale aj tí, ktorí podnikajú v podobných, zastupiteľ'ných či nahraditeľ'ných podnikateľ'ských činnostiach¹⁹.

Ad b) Z tohto ustanovenia vyplýva zákaz postavenia konateľ'a ako sprostredkovateľ'a obchodov pre iné osoby (napr. na základe zmluvy o sprostredkovaní alebo z titulu obchodného zástupcu pri zmluve o obchodnom zastúpení)

Pojem obchod (obchody), ktorý by mal byť ťažiskovým pojmom v ObchZ, vymedzuje OBZ v ust. § 652 len ako legislatívnu skratku výrazu "vyvíjať činnosť smerujúcu k uzatvoreniu určitého druhu zmlúv". V tomto význame treba interpretovať aj pojem obchody v ust. § 136 ods. 1, písm. b) OBZ. Určitým

¹⁸ BLAHA, M. In PATAKYOVÁ, M. a kol.: *Obchodný zákonník- komentár*. Praha: C. H. Beck, 2010. str. 420.

¹⁹ HUSÁR, J. Účinnosť sankcií za porušenie zákazu konkurencie v obchodných spoločnostiach In: *Dny práva – 2009 – Days of Law: the Conference Proceedings*, 1. edition. Brno : Masaryk University, 2009. str. 8.

druhom zmlúv, ktoré spoločnosť uzatvára, treba rozumieť zmluvy, ktoré sa týkajú, ktoré súvisia s podnikateľskou činnosťou spoločnosti²⁰.

Ad c) Pre konateľa platí zákaz zúčastňovať sa na podnikaní inej spoločnosti ako spoločník s neobmedzeným ručením. Tento zákaz však obsahovo nepatrí do inštitútu zákazu konkurencie, pretože takýto zákaz platí pre konateľa bez ohľadu na to, čo je predmetom podnikania „inej spoločnosti“, v ktorej by pôsobil ako spoločník s neobmedzeným ručením. Takáto spoločnosť by nemusela byť vzhľadom na odlišný predmet podnikania vôbec v súťažnom, konkurenčnom vzťahu so spoločnosťou, v ktorej daná osoba pôsobí ako konateľ. Tento inštitút (t. j. zákaz pre konateľa zúčastňovať sa na podnikaní inej spoločnosti ako spoločník s neobmedzeným ručením) patrí medzi obmedzenia v podnikaní, ktoré sú v zákone upravené v záujme ochrany veriteľov. Napr. podľa ust. § 56 ods. 5 OBZ môže byť fyzická alebo právnická osoba spoločníkom s neobmedzeným ručením iba v jednej spoločnosti. Aj toto ustanovenie slúži predovšetkým na ochranu veriteľov, ktorí by sa nemuseli úspešne domôcť svojej pohľadávky, ak by určitá osoba pôsobila ako spoločník s neobmedzeným ručením vo viacerých spoločnostiach.

Ad d) Podobnosť predmetu podnikania treba ponímať užšie ako súvislosť s podnikateľskou činnosťou. Na druhej strane však zákon tým, že konateľovi zakazuje pôsobiť ako štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu inej právnickej osoby s podobným predmetom podnikania, poskytuje spoločnosti reálnejšiu ochranu pred konaniami konateľov, ktorými porušujú zákaz konkurencie. Takto vymedzený zákaz konkurencie sa netýka navzájom previazaných spoločností, pre ktoré sa vžilo označenie holding či koncern a ktoré náš OBZ vymedzuje ako ovládaná a ovládajúca spoločnosť.

Na akciovú spoločnosť sa vzťahujú vyššie uvedené skutočnosti týkajúce sa zákazu konkurencie ex lege primerane (dozorná rada je obligatórne zriadeným orgánom v akciovej spoločnosti).

2.2. Konkurenčná doložka

Záujmom obchodníkov pri uskutočňovaní ich obchodných aktivít je okrem iného aj minimalizácia rizika, ktorým sa sleduje dosiahnutie vyššej pravdepodobnosti úspešného zavŕšenia obchodu. Ďalším záujmom obchodníkov je čo najrýchlejšie uskutočnenie obchodu, v čo najkratšom čase, od zámeru uskutočniť obchod až po jeho realizáciu. Obchodníci usilujú tiež o zníženie transakčných nákladov, využitím rôznych právnych inštitútov, ktoré raciona-

²⁰ MAJERIKOVÁ, M. In OVEČKOVÁ, O. a kol.: *Obchodný zákonník – komentár*. Bratislava: IURA EDITION, 2005, str. 195- 197.

lizujú (ale nezneisťujú) uzavieranie zmlúv, precizujú ich obsah bez potreby rozsiahleho a podrobného formulovania jednotlivých zmluvných dojednaní. V záujme racionalizácie a zvýšenia právnej istoty využívajú obchodníci okrem iného aj doložky.

Doložky sú charakterizované ako doplnkové ustanovenia v zmluvách upresňujúce obsah zmluvy a používané v ustálenej alebo typizovanej forme. Marek a Žváčková zaraďujú doložky medzi nepriame zmluvné dojednania,²¹ ktoré majú zásadný význam pre obsah obchodných záväzkových vzťahov. Nepriame zmluvné dojednania sú, podľa Mareka a Žváčkovej pravidlá, ktoré nie sú formulované v zmluve, ale určujú vzájomné práva a povinnosti zmluvných strán, pretože strany prejavili vôľu sa nimi riadiť. V slovenskom právnom poriadku je pojem doložka používaný napr. v Obchodnom zákonníku v ust. § 473 v spojení "cenová doložka", v ust. § 744 v spojení "menová doložka, či v ust. § 672a konkurenčná doložka

Doložky

- predstavujú inštitút zmluvného práva
- sú nepriamymi zmluvnými dojednaniaми
- sú používané v ustálenej podobe a
- plnia najmä racionalizačnú funkciu

Pojem "doložka" sa niekedy používa ako synonymum pojmu dojednanie, resp. osobitné dojednanie.²²

Právo podnikat' patrí podľa článku 26 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd medzi hospodárske práva a jeho obmedzenie môže nastať len zákonom. Nie je možné sa práva podnikat' dohodou vopred vzdať alebo ho obmedziť, ak zákon takouto možnosťou nepočíta, k obmedzeniu môže dôjsť priamo zo zákona alebo **na základe dohody** (konkurenčná doložka, klauzula).²³

Konkurenčná doložka môže byť uvedená priamo v spoločenskej zmluve v rámci dispozitívnych ustanovení ponúkaných zákonodarcom pri jednotlivých právnych formách obchodných spoločností. Alebo, je možné ju uzavrieť v zmluve o obchodnom zastúpení, zmluve o výkone funkcie, po prípade v mandátnej zmluve.²⁴

²¹ MAREK, K., ŽVÁČKOVÁ, L.: *Obchodní podmínky, obchodní zvyklosti a vykladací pravidla*, ASPI, Praha: Wolters Kluwer, 2008, str. 16.

²² HUSÁR, J. *Využitie doložiek pri formovaní obsahu obchodných zmlúv* In Dny práva – 2010 – Days of Law, 1. ed. Brno : Masaryk University, 2010, str. 2.

²³ ĎURICA, M. In PATAKYOVÁ, M. a kol.: *Obchodný zákonník- komentár 3. vyd.*, Praha : C. H. Beck, 2010, str. 197.

²⁴ MAJERIKOVÁ, M. In OVEČKOVÁ, O. a kol.: *Obchodný zákonník – komentár 3 vyd.*. Bratislava: IURA EDITION, 2012, str. 302-303.

3. Trvanie zákazu konkurencie

V nadväznosti na skutočnosti uvedené v predošlých bodoch, je nevyhnutné načrtnúť časový rámec trvania zákazu konkurencie. Pri skúmaní doby trvania zákazu konkurencie je potrebné ustáliť, odkedy sa zákaz konkurencie vzťahuje na danú osobu, teda začiatok zákazu konkurencie, a na druhej strane určiť, dokedy tento zákaz trvá. S istým zjednodušením možno povedať, že zákaz konkurencie sa na osoby, ktoré sú štatutárnym orgánom obchodnej spoločnosti alebo členom štatutárneho orgánu vzťahuje od ich ustanovenia do funkcie, napr. na konateľa spoločnosti s ručením obmedzeným sa zákaz konkurencie vzťahuje od jeho vymenovania valným zhromaždením spoločnosti.

Vymenovanie konateľa valným zhromaždením má konštitutívny účinok a daná osoba sa stáva konateľom spoločnosti už v tomto okamihu a nie až zápisom do obchodného registra. Obdobne je tomu tak aj u osôb, ktoré pôsobia ako členovia v dozorných orgánoch obchodných spoločností. Zákaz konkurencie sa na osoby pôsobiace v orgánoch spoločnosti nepochybne vzťahuje počas výkonu ich funkcie, teda až do skončenia výkonu funkcie.

Výkon funkcie konateľa spoločnosti zaniká konkrétnej fyzickej osobe v okamihu rozhodnutia valného zhromaždenia spoločnosti o jeho odvolaní z funkcie konateľa spoločnosti. Obmedzenie doby trvania zákazu konkurencie len na obdobie od začiatku vykonávania funkcie, do skončenia výkonu funkcie nemusí byť z hľadiska záujmov spoločnosti dostačujúce. Ten, kto pôsobil ako štatutárny orgán obchodnej spoločnosti alebo člen štatutárneho orgánu, disponuje predsa aj po zániku jeho pôsobenia v tejto funkcii informáciami, ktoré by mohli byť pre konkurenciu zaujímavé a teda využiteľné či zneužiteľné voči samotnej spoločnosti. Javí sa preto opodstatnené, obdobne ako je to napr. v pracovnoprávných predpisoch, predĺžiť zákaz konkurencie aj na obdobie po zániku vykonávania funkcie.

Pre predĺženie trvania zákazu konkurencie poskytuje OBZ viacero možností. Napr. v ust. § 13 OBZ možno v spoločenskej zmluve alebo dokonca v stanovách určiť aj ďalšie obmedzenia pre výkon funkcie konateľa spoločnosti.²⁵ Takýmto obmedzením by mohlo byť predĺženie zákazu konkurencie o konkrétne obdobie po skončení vykonávania funkcie. Toto časové predĺženie zákazu konkurencie však nemôže byť neprimerane dlhé, pretože by to bolo na úkor oprávnených záujmov osoby, ktorá pôsobila v danej funkcii. Primárnym dôvodom pre určenie pomerne krátkej doby trvania zákazu konkuren-

---

²⁵ HUSÁR, J.: Účinnosť sankcií za porušenie zákazu konkurencie v obchodných spoločnostiach In: Dny práva – 2009 – Days of Law, 1. ed. Brno: Masaryk University, 2009, s. 4.

cie po zániku výkonu funkcie, napr. obdobie dvoch, maximálne troch rokov, je rýchle zastarávanie informácií, ktorými disponuje osoba, ktorá pôsobila ako štatutárny orgán spoločnosti po skončení výkonu jej funkcie.

Ak takáto osoba nedisponuje aktuálnymi informáciami, ktoré by bolo možné zneužiť voči záujmom spoločnosti, niet dôvodu, aby sa na ňu naďalej vzťahoval zákaz konkurencie. Ak by spoločnosť presadila v spoločenskej zmluve, prípadne v stanovách spoločnosti dlhšie trvanie zákazu konkurencie po skončení výkonu funkcie, bolo by možné takúto situáciu posúdiť ako rozpor s poctivým obchodným stykom podľa § 265 OBZ.

Doba trvania zákazu konkurencie pre spoločníkov kapitálových spoločností by mala byť obmedzená na obdobie trvania statusu spoločníka konkrétnej spoločnosti, t. j. od nadobudnutia statusu spoločníka až do zániku pozície spoločníka v danej spoločnosti. Dôvodom pre takéto obmedzenie trvania zákazu konkurencie je to, že spoločník disponuje spravidla menšou sumou informácií, ktoré by bolo možné zneužiť proti záujmom spoločnosti, než členovia orgánov spoločnosti. Ak sa spoločník stane členom orgánu spoločnosti, tak sa naňho bude vzťahovať prípadné predĺženie trvania zákazu konkurencie. Spoločníka, ktorý by prípadne zneužil informácie o spoločnosti, ktoré sa ako spoločník dozvedel, by bolo možné postihnúť aj z titulu porušenia obchodného tajomstva.

4. Práva spoločnosti podľa ust. § 65 ods. 2 ako primárne nároky a ich uplatniteľnosť

Dôsledky porušenia zákazu konkurencie upravuje OBZ spoločne pre všetky prípady porušenia zákazu konkurencie a to v ust. § 65, ods. 2 OBZ. Podľa tejto úpravy je spoločnosť oprávnená požadovať, aby osoba, ktorá porušila zákaz konkurencie

- a) vydala prospech z obchodu, pri ktorom porušila zákaz konkurencie alebo
- b) previedla tomu zodpovedajúce práva na spoločnosť.

V prvom prípade sa jedná o porušenie povinnosti, spôsobené uzavretím obchodu²⁶ (čo najširší možný výklad), z ktorého povinný získal prospech. Prospech z obchodu možno vymedziť ako to, čo osoba, ktorá porušila zákaz konkurencie porušením tohto zákazu získala, napr. vyplatená provízia.

Povinnosť previesť práva zodpovedajúce prospechu z konkurenčného obchodu vzniká vtedy, keď osobe porušujúcej zákaz konkurencie plnenie ešte

---

²⁶ Tamtiež zákaz konkurencie v spoločnosti s ručením obmedzeným bod b), druhý odstavec.

nebolo vydané, ale právo na toto plnenie jej už vzniklo. Prevod práv zodpovedajúcich prospechu, ktorý osoba porušujúca zákaz konkurencie mohla nadobudnúť, sa realizuje zmluvou o postúpení pohľadávky.

Obchodnej spoločnosti patrí aj právo na náhradu škody v prípade jej vzniku. Nárok na náhradu škody sa bude spravovať ustanoveniami § 373 a nasl.

Aktívne legitimovanou na požadovanie vydania prospechu alebo na prevod práv je spoločnosť, avšak takéto právo má nepochybne aj spoločník na základe žaloby *actio pro socio*, napr. spoločník spoločnosti s ručením obmedzeným sa podľa § 122, ods. 3 ObchZ môže domáhať v mene spoločnosti aj tzv. iných nárokov, ktoré má spoločnosť voči konateľovi spoločnosti, medzi ktoré patrí aj nárok na vydanie prospechu, resp. nárok na prevod tomu zodpovedajúcich práv na spoločnosť.

Spoločnosť je oprávnená na uplatnenie nárokov podľa § 65 ods. 2 OBZ dvojstupňovo:

- v rámci subjektívnej lehoty, ktorá je trojmesačná, a plynie odo dňa keď spoločnosť mohla dozvedieť alebo dozvedela o porušení povinnosti spoločníka alebo člena orgánov spoločnosti
- najneskôr však, do jedného odo dňa, keď došlo k porušeniu povinnosti – objektívna lehota

Obidve lehoty sú prekluzívne, teda ich márnym uplynutím právo spoločnosti zaniká, samozrejme tým nie je dotknuté právo na náhradu škody.²⁷

V prípadnom konaní je spoločnosť povinná preukázať uplatnenie práv podľa § 65 ods. 2 OBZ u relevantnej osoby v rámci subjektívnej a objektívnej lehoty, v opačnom prípade bude právo prekludované. No to tieto práva musí uplatniť vo štvorročnej premlčacej lehote, ktorá začína plynúť okamihom porušenia povinnosti.²⁸

Pre uplatnenie nároku na náhradu škody nie je potrebné prvotné práv u povinnej osoby, postačuje ich uplatniť v rámci subjektívnej štvorročnej premlčacej lehoty, plynúcej od momentu keď sa spoločnosť dozvedela o vzniku škody alebo keď sa o tejto škode mohla dozvedieť. Najneskôr však do desiatich rokov od vzniku škody, teda od porušenia povinnosti, ktorou vznikla.²⁹

²⁷ MAJERIKOVÁ, M. In OVEČKOVÁ, O. a kol.: *Obchodný zákonník – komentár 3 vyd.* Bratislava: IURA EDITION, 2012, str. 304.

²⁸ ĎURICA, M. In PATAKYOVÁ, M. a kol.: *Obchodný zákonník- komentár.* Praha: C. H. Beck, 2010, str. 197.

²⁹ KOCINA, J.: Zákaz konkurencie a dôsledky jeho porušenia. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 10, str.19.

4.1. Iné dôsledky porušenia zákazu konkurenčnej činnosti členmi obchodných spoločností

Porušenie zákazu konkurencie možno považovať za podstatné porušenie spoločenskej zmluvy a spoločníka, ktorý sa dopustil takéhoto porušenia spoločenskej zmluvy možno popri sankciách upravených v ust. § 65 OBZ postihnúť aj ďalšími sankciami.³⁰

- Spoločníka verejnej obchodnej spoločnosti, ktorý porušil zákaz konkurencie, možno postihnúť len tým, že súd na návrh iného spoločníka alebo iných spoločníkov, verejnú obchodnú spoločnosť zruší. Takáto „sankcia“ upravená v ust. § 90 OBZ sa môže javiť ako kontraproduktívna, pretože súdne rozhodnutie o zrušení spoločnosti postihuje všetkých spoločníkov a nielen toho, ktorý sa dopustil porušenia zákazu konkurencie.
- Rovnako ako spoločníka verejnej obchodnej spoločnosti možno „sankciou“ zrušenia komanditnej spoločnosti postihnúť aj porušenie zákazu konkurencie komplementárom.
- Porušenie zákazu konkurencie zo strany spoločníka spoločnosti s ručením obmedzeným možno postihnúť jeho vylúčením zo spoločnosti, rozhodnutím súdu. Predpokladom pre to, aby súd rozhodol o vylúčení spoločníka je, že spoločník bol upozornený na to, že porušením zákazu konkurencie porušuje závažným spôsobom svoje povinnosti a bol písomne upozornený na možnosť vylúčenia zo spoločnosti. Spoločníka spoločnosti s ručením obmedzeným bude možné vylúčiť zo spoločnosti za porušenie zákazu konkurencie v každom prípade vtedy, ak spoločenská zmluva obsahuje ustanovenie, že zákaz konkurencie sa vzťahuje aj na spoločníkov a tiež vymedzenie rozsahu, v akom sa zákaz konkurencie týka spoločníkov. Aj v prípade, ak by v spoločenskej zmluve nebolo výslovne ustanovené, že porušenie zákazu konkurencie je závažné porušenie spoločenskej zmluvy, bolo by možné spoločníka zo spoločnosti vylúčiť, pravda, za podmienok ustanovených v § 149 OBZ. Podľa môjho názoru však spoločníka spoločnosti s ručením obmedzeným možno zo spoločnosti vylúčiť postupom upraveným v ustanovení § 149 OBZ aj v tom prípade, ak spoločenská zmluva neobsahuje úpravu rozsahu v akom sa zákaz konkurencie vzťahuje aj na spoločníkov, pretože porušenie zákazu konkurencie je závažným porušením lojality voči spoločnosti a možno ho považovať aj za konanie v rozpore s dobrými mravmi.

---

³⁰ HUSÁR, J.: Účinnosť sankcií za porušenie zákazu konkurencie v obchodných spoločnostiach In: Dny práva – 2009 – Days of Law, 1. ed. Brno : Masaryk University, 2009, str. 12.

Osobu, ktorá je štatutárnym orgánom spoločnosti, členom štatutárneho alebo iného orgánu, ktorá sa dopustila porušenia zákazu konkurencie, nemožno okrem sankcií podľa § 65 OBZ, postihnúť aj podľa osobitných úprav upravujúcich zodpovednosť osôb, ktoré pôsobia v týchto funkciách. Napr. konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným, ktorý porušil zákaz konkurencie, porušil síce aj povinnosť vykonávať svoju funkciu s odbornou starostlivosťou a v súlade so záujmami spoločnosti a všetkých jej spoločníkov, avšak ak by ho bolo možné postihnúť aj z tohto titulu, bol by postihnutý vlastne dvakrát za to isté porušenie, čo by bolo v rozpore so zásadou ne bis in idem. Inak povedané, sankcia podľa § 65 OBZ je v tomto osobitnou úpravou, vo vzťahu k sankcii podľa § 135a OBZ.

Konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným by však bolo možné postihnúť tiež odvolaním z funkcie. Na odvolanie z funkcie konateľa zákon nevyžaduje preukázanie nejakých konkrétnych dôvodov. Vzťah medzi obchodnou spoločnosťou a členom orgánu spoločnosti je upravený v zmluve o výkone funkcie. V zmluve o výkone funkcie možno dohodnúť, aj zmluvnú pokutu ako sankciu za porušenie zákazu konkurencie. Zmluvná pokuta by mohla byť dohodnutá aj diferencovane, napr. odlišne pre prípad podnikania v rovnakom alebo podobnom predmete podnikania a odlišne pre prípad sprostredkovania obchodov spoločnosti a pod. Zmluvnú pokutu by bolo možné dohodnúť napr. aj v spoločenskej zmluve pre prípad porušenia zákazu konkurencie zo strany spoločníka spoločnosti s ručením obmedzeným.

Osoby, ktoré profitovali z porušenia zákazu konkurencie, t. j. napr. iní podnikatelia, či už fyzické alebo právnické osoby, nie je možné podľa platnej úpravy postihnúť sankciami za porušenie zákazu konkurencie, avšak niektoré konania týchto osôb je možné posúdiť ako naplnenie či už konkrétnej skutkovej podstaty nekalosúťažného konania, napr. podplácania alebo cez generálnu klauzulu nekalosúťažného konania a tieto osoby by bolo možné postihnúť právnymi prostriedkami na ochranu proti nekalej súťaži.

Na záver

Konkurenčná klauzula upravená v ustanoveniach obchodného kódexu, väčšinou dispozitívnou možnosťou (kogentnosť zachovaná pri štatutárnych orgánoch a dozorných orgánoch kapitálových obchodných spoločností), ustanovuje povinnosť, ktorej porušením vzniká záväzkový vzťah medzi spoločnosťou a povinným. Platná právna úprava poskytuje v takomto prípade účinné prostriedky ochrany, práva obdobné právu vyplývajúceho z bezdôvodného obohatenia a samozrejme právo náhradu škody vzniknutej porušením povinnosti. Porušením povinnosti, ako bolo vyššie uvedené, môže dôjsť aj k ďalším následkom napr. ukončenia pôsobenia spoločníka v spoločnosti,

odvolaniu konateľ a z funkcie okrem iného a ... V prípade zákazu konkurencie ide primárne konštrukčne o zabránenie špekulatívnemu a nepoctivému styku na trhu. Preto porušením konkurenčného zákazu môže dôjsť v konečnom dôsledku k porušeniu mnohých práv a právom chránených záujmov (obchodné meno, priemyselne práva, autorské práva, nekalosúťažné konanie), ba dokonca až k naplneniu skutkových podstát viacerých trestných činov, kde trestné právo pôsobí ako prostriedok nápravy ultima ratio. Prípadne právne nároky sú však len možnosťou spoločnosti na ich uplatnenie, nie jej povinnosťou, preto je len na spoločnosti, či takéto práva bude uplatňovať alebo nie. V niektorých prípadoch, môže takto trestné právo prostredníctvom zásady legality pôsobiť ako jediná záruka ochrany poctivého a korektného obchodného styku.

Zodpovednosť členov orgánov obchodných spoločností (podmienky, rozsah, dôkazné bremeno, zodpovednosť v kolektívnych orgánoch)

Lukáš Mareček

Úvod

Zodpovednosť môžeme definovať ako povinnosť niesť následky svojho konania v prípade porušenia povinnosti stanovenej vnorme konať, respektíve nekonať, určitým spôsobom. V prípade porušenia povinnosti nastupuje nová povinnosť ako následok svojho konania, prípadne sofistikovanejšie povedané, je to „sekundárna právna povinnosť vznikajúca právnomu subjektu, ktorý porušil primárnu právnu povinnosť vyplývajúcu najmä zo zákona, alebo zo zmluvy“¹. Zodpovednosť ako pojem, sa nemusí vyskytovať len v rovine právnej, ale vyskytuje sa aj v iných rovinách, najmä v rovine politickej, náboženskej a v rovine morálnej, keďže spoločenské správanie nie je upravované len normami práva, ale aj inými normatívnymi systémami. V prípade ak predmetné aplikujeme na osobu člena orgánu obchodnej spoločnosti², je bez väčších pochybností možné určiť, že aj člen takéhoto orgánu, nesie morálnu zodpovednosť a to nie len za svoje konanie, ale aj za svoje zmýšľanie³. Z hľadiska právneho, odpoveď nie je celkom jednoznačná. Už v úvode môžeme konštatovať, že aj člen orgánu obchodnej spoločnosti zodpovednosť v právnom slova zmysle nesie, je potrebné ale vyriešiť otázky, objavujúce sa pri charaktere a obsahu takejto zodpovednosti. V žiadnom prípade si tento príspevok za svoj cieľ nekladie vyriešenie známeho to teoretického polemizovania slovenskej právnej vedy v otázkach spätosti primárnej a sekundárnej právnej povinnosti, ktoré boli predostreté už akademikmi Š. Lubym a V. Knappom, ako ani iných rýdzo teoretických, hoci nie menej významných, otázok a to hlavne z dôvodov poslania a rozsahu tohto príspevku.

Z prirodzenosti (nie z podstaty) človeka vyplýva, že človek ako bytosť má vo väčšej, alebo menšej miere hedonistické zmýšľanie a z toho dôvodu, má aj člen exekutívneho (štatutárneho) orgánu obchodnej spoločnosti záujem na vlastnom prospechu, čo vytvára problém najmä v prípadoch ak tí, ktorí riadia spoločnosť sú odlišní od osôb, ktoré majú zo spoločnosti, respektíve z úspechu takejto spoločnosti prospech (investori). Čo sa najzreteľnejšie

¹ *Encyklopedický slovník*. Kolektív autorov. Praha: Encyklopedický dům, 1993, s. 770.

² Pod pojmom člen orgánu obchodnej spoločnosti vníme tak osobu člena kolektívneho orgánu, ako napr. člen predstavenstva akc. spol. ale aj osobu, ktorá je individuálnym orgánom ako napr. jediný konateľ spol. s r. o.

³ LUBY, Š.: *Základy všeobecného súkromného práva, 3. Vydanie*. Šamorín: Heuréka, 2002, s. 11.

ukazuje v problematike kapitálových spoločností⁴. Je preto prirodzené, že aj „právna úprava sa snaží motivovať členov štatutárnych orgánov ku správaniu, ktoré jednoznačne preferuje záujmy spoločnosti“⁵ Preto sa budem v tomto príspevku (aj vzhľadom na jeho rozsah) sústrediť na úpravu kapitálových obchodných spoločností, v konkrétnostiach najmä na úpravu akciovej spoločnosti. Práve problematike zodpovednosti v kapitálových obchodných spoločnostiach sa budem venovať aj z toho dôvodu, že otázka zodpovednosti je najprecíznejšie a prísnejšie upravená práve v prípade týchto foriem obchodných spoločností. Napriek zjednodušeniu predmetu článku, otázky zodpovednosti bude možné analogicky aplikovať aj na spoločnosť s ručením obmedzeným, vzhľadom na to „že v slovenskej právnej úprave sa uplatňujú vo svojej podstate zhodné požiadavky na zodpovednosť členov štatutárnych (ako aj dozorných) orgánov akciovej spoločnosti a spoločnosti s ručením obmedzeným ... aj na členov predstavenstva družstva“⁶. Práve vyriešenie týchto pomerne praktických otázok aspoň v základných rysoch je úlohou, ktorú si pred seba kladie autor v tomto príspevku.

Vzťah obchodnej spoločnosti a osoby, ktorá je jej štatutárnym orgánom respektíve je členom jej napr. štatutárneho orgánu, je vzťahom rýdzo obchodno-právnym a riadi sa v zmysle § 66 ods. 3 primerane ustanoveniami zákona číslo 513/1991 Z.z. Obchodného zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „ObZ“) o mandátnej zmluve, ak v zmluve o výkone funkcie nie je, v súlade s § 263 ObZ, určené inak. Preto zodpovednosť členov orgánov obchodných spoločností, je jednoznačne zodpovednosťou vyplývajúcou nie priamo ex lege, ale ex contractu.

1. Podmienky zodpovednosti

Právnou teóriou rozpracovanými podmienkami alebo tiež predpokladmi objektívnej zodpovednosti, ktorá je typická pre celú oblasť obchodného práva a uplatňuje sa aj v prípade zodpovednosti členov orgánov spoločností, sú:

- Protiprávny úkon:

---

⁴ Pre účely tohto príspevku, spol. s r. o. zaradíme s istou dávkou vedeckej nepresnosti do kategórie kapitálových spoločností.

⁵ POKORNÁ, J. In POKORNÁ, J. a kol.: *Obchodní zákonník. Komentář*, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 948.

⁶ OVEČKOVÁ, O.: *Zodpovednosť členov štatutárnych a dozorných orgánov kapitálových obchodných spoločností*. In: *Právny obzor*, 2007, č. 3, s. 226.

Ktorým rozumieme omisívne, alebo komisívne konanie, ktoré je v rozpore s právnou normou.⁷ Napríklad v prípade analýzy ustanovení o predstavenstve akciovej spoločnosti v § 194 ods. 5, ktoré sa primerane použijú aj na zodpovednosť členov dozornej rady,⁸ môžeme vidieť rozpor s právnou normou v prípade, ak člen kolektívneho orgánu nekoná s náležitou starostlivosťou, pričom je tu uvedený aj demonštratívny výpočet takýchto konaní, ktoré by boli klasifikované ako protiprávne konanie a síce najmä konanie v rozpore so záujmami spoločnosti a všetkých jej akcionárov, nezohľadnenie všetkých dostupných informácií či nezachovanie povinnosti mlčanlivosti, ale aj osobitné povinnosti vyplývajúce z ObZ pre obchodné spoločnosti ako napr. zásada rovnakého prístupu k akcionárom či zásada ochrany práv menšinových akcionárov⁹. Takýmto protiprávnym činom by mohlo byť aj nesplnenie povinnosti osobitne dojednanej v zmluve či nerešpektovanie rozhodnutí Valného zhromaždenia¹⁰. To sa neuplatní napr. v prípade, ak dôjde ku kolízii konania, ktoré predpisuje uznesenie Valného zhromaždenia so zákonom,¹¹ práve naopak môžeme povedať, že je povinnosťou štatutárneho orgánu upozorniť Valné zhromaždenie na nevhodnosť takéhoto opatrenia. Ak by Valné zhromaždenie takéto opatrenie napriek tomu prijalo, plnenie takéhoto uznesenia Valného zhromaždenia nie je dôvodom vylúčenia zodpovednosti za prípadnú škodu¹². Rovnako to platí v aj prípade, ak uznesenie Valného zhromaždenia so zakladateľskou (spoločenskou) zmluvou (listinou), alebo stanovami. Môžeme teda konštatovať, že všeobecný záujem spoločnosti na prevencii protiprávneho konania, pokladá normotvorca za vyššiu hodnotu, než záujem ak-

⁷ Taktiež vieme takéto konanie rozlišovať na zavinené a nezavinené, čo ale vzhľadom na objektívny charakter zodpovednosti členov orgánov obchodných spoločnosti, nemá vplyv na vznik zodpovednosti.

⁸ ILLEŠ, T. In SUCHOŽA, J. a kol.: *Obchodný zákonník a súvisiace predpisy. Komentár*. Bratislava: Eurounion, 2007, s. 442.

⁹ *Zodpovednosť za škodu členov predstavenstva akc. spol. vzniká aj v prípade: „a) poskytnutie plnenia spoločníkom v rozpore s ObZ b) nadobudnutím majetku v rozpore s § 59a ObZ alebo) spoločnosť poskytla plnenie akcionárom v rozpore s ObZ b) spoločnosť nadobudne majetok v rozpore s § 59a ObZ c) spoločnosť poskytne plnenie v rozpore s § 196a, teda zákazom konkurenčného konania d) spoločnosť upíše, nadobudne alebo vezme do zálohu vlastné akcie alebo akcie inej spoločnosti v rozpore s ObZ e) spoločnosť vydá akcie v rozpore s ObZ.“* Bližšie pozri ČAVOJSKÝ, P.: *Poznámky k uplatneniu zodpovednosti v kapitálových spoločnostiach*. In: *Obchodné právo*, 2004, č.2, s. 19.

¹⁰ VÍTEK, J.: *Odpovednosť štatutárnych orgánů obchodních společností*, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 106.

¹¹ Viz napr. rozsudok NS ČR sp. zn.: Tzn 97/2000. „skutečnost, že určitá osoba byla oprávněna prodat spravovaný (opatrovaný) cizí majetok (na základe rozhodnutia orgánu spoločnosti), sama o sobě nevylučuje . . . odpovědnost ...“

¹² Bližšie pozri OVEČKOVÁ, O.: *Niektoré výkladové a aplikačné problémy zodpovednosti členov štatutárnych orgánov kapitálových obchodných spoločností*. In: *Právny obzor*, 2007, č.4, s. 340.

cionárov na realizovaní ich vôle štatutárnym orgánom. Pre uplatnenie zodpovednosti ale protiprávnosť musí byť nie len daná, ale aj dokázaná, čo bližšie rozoberieme v štvrtej časti.

- **Vznik škody:**

Teda majetková ujma poškodeného, ktorá v sebe subsumuje nie len skutočnú škodu, ktorá je vyjadriteľná v peniazoch, ale aj ušlý zisk. Nato, aby bolo možné efektívne uplatňovať právo zo zodpovednosti člena orgánu obchodnej spoločnosti, je preto potrebné previesť takúto škodu do peňažnej roviny. Výška škody sa určuje buď sumou, ktorá je potrebná na prinavrátenie do pôvodného stavu, alebo sumou, ktorá sama o sebe, prípadne iným spôsobom vyváži vzniknutú škodu. Súčasťou škody je taktiež aj tá ujma, ktorá vznikla v dôsledku vynaloženia nákladov, ktoré boli nevyhnutné na odvrátenie ďalších škodlivých následkov protiprávneho konania člena orgánu obchodnej spoločnosti. Dôležité pri uplatňovaní škody je jej existencia v čase domáhania sa nároku.

- **Príčinná súvislosť:**

Súvislosť medzi protiprávnym činom a vznikom škody, nie je len právnou ale aj filozofickou otázkou. Je ju možné charakterizovať ako „vzájomnú väzbu a podmienenosť medzi uvedenými javmi ... ide o také pôsobenie (účinky) protiprávneho úkonu, ktoré ako jediné a výlučné priamo (v zhodnej časovej a vecnej závislosti) vyvoláva (produkuje) proces vzniku škody.“¹³ V praktickej rovine, to bude napríklad preukázanie toho, že štatutárny orgán akciovej spoločnosti konal na základe hlasovania jeho členov (ak sa jedná o kolektívny orgán) v rozpore s uznesením Valného zhromaždenia akciovej spoločnosti, takýto návrh bol prijatý a v dôsledku ktorého realizácie následne preukázateľne vznikla škoda.¹⁴ Otázkou toho, ako a či budú zodpovední za takéto konanie všetci členovia takéhoto orgánu, alebo len tí čo hlasovali za, bude rozobraté neskôr. Úprava príčinnej súvislosti, na rozdiel od definovania právneho a protiprávneho konania alebo od problematiky škody, nie je v právnej úprave riešená. Napriek tomu je potreba jej preukázania všeobecne akceptovaná a uplatňovaná. Jedná sa o objektívnu, neprávnu veličinu, ktorú je potrebné vyriešiť mimoprávnym (nie v zmysle protiprávnym) postupom, kde sa zapá-

¹³ SUCHOŽA, J. In SUCHOŽA, J. a kol.: *Obchodný zákonník a súvisiace predpisy. Komentár*, Bratislava: Eurounion, 2007, s. 656.

¹⁴ Pozri napr. aj rozsudok NS ČR sp zn.: 29 Odo 1108/2005 zo dňa 27.02.2008: „bude vždy treba zkontrolovať, či boli splnené podmienky takejto zodpovednosti, tj. či bol úkon jednateľa protiprávnym a či spoločnosti vznikla škoda v príčinnej súvislosti s takýmto protiprávnym konaním.“

jajú hlavne prvky formálnej logicky a zisťovania objektívnej reality a to z toho dôvodu, že „niet zodpovednosti bez kauzality a niet uplatnenia zodpovednosti bez zistenia existencie príčinnej súvislosti.“¹⁵

Je potrebné zdôrazniť, že len v prípade kumulatívneho naplnenia všetkých troch predpokladov zodpovednosti, je možné vyvodit' zodpovednosť voči členovi orgánu obchodnej spoločnosti¹⁶. Na druhej strane, napriek zdanlivému naplneniu všetkých troch predpokladov, je možné aby sa člen orgánu obchodnej spoločnosti zo zodpovednosti liberoval a to v prípade ak nastanú určité skutočnosti uvedené v § 374 ObZ, ktoré vylučujú zodpovednosť (tzv. liberačné dôvody)¹⁷. Z toho dôvodu je v takom prípade lepšie hovoriť nie o protiprávnom čine (úkone), ale skôr o čine inak protiprávnom. Na druhej strane, objavili sa aj názory, ktoré s takouto liberáciou na základe všeobecných liberačných dôvodov uvedených v citovanom ustanovení nesúhlasia a za liberačné dôvody uznáva (v zmysle zásady *lex specialis derogat legi generali*) len konanie v súlade s uznesením valného zhromaždenia a ak povinný preukáže, že postupoval pri výkone svojej pôsobnosti tak s odbornou starostlivosťou ako aj *in bona fides*¹⁸, voči čomu sa pomerne postavila druhú stranu napr. Ovečková¹⁹. Z hľadiska sumarizácie, je vhodné opätovne podotknúť, že členovia orgánov obchodných spoločností zodpovedajú za riadny výkon svojej funkcie z čoho a *contrario* vyplýva, že nie sú zodpovední za akýkoľvek neúspech, za akékoľvek konanie, ktoré sa v budúcnosti ukáže ako nesprávne a škodlivé, bez ohľadu na výšku škody, ale len za také konanie, ktoré nebolo vykonané s náležitou starostlivosťou²⁰ a v dobrej viere že je v záujme spoločnosti a všetkých jej spoločníkov.

¹⁵ OVEČKOVÁ, O.: Zodpovednosť členov štatutárnych a dozorných orgánov kapitálových obchodných spoločností. In: *Právny obzor*, 2007, č. 3, s. 234.

¹⁶ Napr. uznesenie NS SR sp. zn.: 6 Obo 84/2008 zo dňa 19.02.2008: „žalobca v konaní nepreukázal existenciu škody, ani príčinnú súvislosť medzi porušením záväzku žalovanými a vznikom škody . . . (prvostupňový súd) vecne správne žalobu zamietol.“

¹⁷ Napr. rozsudok NS SR sp. zn. Obdo V 59/2001 zo dňa 25.09.2003: „Z uvedeného je zrejmé, že priamo zákon ustanovuje, že konanie štatutárneho orgánu pri výkone funkcie sa spravuje ustanoveniami o mandátnej zmluve, z ktorej skutočnosti v konečnom dôsledku vyplýva povinnosť žalovaných (ako členov predstavenstva B. v inkriminovanom období) postupovať pri zariaďovaní záležitostí ... s odbornou starostlivosťou.“

¹⁸ Bližšie pozri ČAVOJSKÝ, P.: Poznámky k uplatneniu zodpovednosti v kapitálových spoločnostiach. In: *Obchodné právo*, 2004, č.2, s. 20.

¹⁹ Bližšie pozri OVEČKOVÁ, O.: Niektoré výkladové a aplikačné problémy zodpovednosti členov štatutárnych orgánov kapitálových obchodných spoločností. In: *Právny obzor*, 2007, č. 4, s. 337.

²⁰ Bližšie pozri aj VÍTEK, J.: *Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností*, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 107.

2. Rozsah zodpovednosti

Člen prípadne členovia orgánu obchodnej spoločnosti vo všeobecnosti zodpovedajú za vzniknutú škodu v celom rozsahu. Zákon ale vylučuje zodpovednosť za vznik škody, predovšetkým prostredníctvom predvídateľnosti škody. To znamená, že člen orgánu obchodnej spoločnosti bude za škodu zodpovedať len v prípade, ak poznal možný škodlivý následok, prípadne ho rozpoznal mohol, prirodzene pamätajúc na osobitné postavenie tohto člena orgánu obchodnej spoločnosti, ktorý má vyššiu mieru povinnosti dbať náležitej starostlivosti na jemu zverenej správe. Uvedenú náležitú starostlivosť preto môžeme vnímať ako kvalifikovanú formu starostlivosti riadneho hospodára.

Vzhľadom na dispozitívny charakter obchodno-právnych noriem je ale obvyklé že sa už pri kontrahovaní upravujú otázky limitovania náhrady prípadnej škody v zmluve vzájomnou dohodou a to či už užšie alebo širšie, než je v zákonnej úprave. Preto v prípade skúmania rozsahu zodpovednosti za protiprávne konanie člena orgánu obchodnej spoločnosti, sa dostávame do roviny skúmania možnosti obmedzenia rozsahu respektíve limitácie náhrady škody na kontraktnej báze, tj. v akej miere a v akej forme obmedzenie zodpovednosti za škodu môže vyplývať zo zmluvy medzi členom orgánu obchodnej spoločnosti a obchodnou spoločnosťou. Vyjadrenie limitu môže mať rôznu podobu, nie len vyjadrenie pevnou čiastkou²¹. V takom prípade by člen orgánu obchodnej spoločnosti mal zodpovedať len do výšky dojednanej v zmluve o výkone funkcie, alebo obdobnej zmluve. Príkladom takéhoto dojednania, by bolo dojednanie, že člen predstavenstva akciovej spoločnosti bude zodpovedať len do výšky 15000,00 €, alebo len do výšky 50 % zo vzniknutej škody, prípadne aj kombinovane, napríklad do výšky 15000,00 € v celom rozsahu a nad túto hranicu v rozsahu 30 % zo vzniknutej škody.

Avšak vzhľadom na ustanovenie § 386 ods. 1 ObZ, ale nie je možné (keďže má kogentný charakter) zmluvne takúto zodpovednosť vylúčiť a to ani formou osobitnej zmluvy, ako ani úpravou v stanovách, alebo spoločenskej zmluve. Uvedené ustanovenie ale nemožno vykladať ani reštriktívne v zmysle možnosti čiastočného vylúčenia (obmedzenia) zodpovednosti²². Takáto dohoda by bola pre rozpor s právnou normou absolútne neplatná v zmysle § 39 zákona číslo 40/1964 Zb. - Občianskeho zákonníka v znení neskorších prepisov (ďalej len „Občiansky zákonník“). Nepovolenou formou obmedzenia zodpovednosti by mohla byť aj taká forma obmedzenia, ktorá by predpokladala zavinenie, respektíve by nahrádzala objektívnu zodpovednosť subjektívnou

²¹ OVEČKOVÁ, O.: Limitácia náhrady škody v obchodnom práve. In: *Bulletin slovenskej advokácie*, 2011, roč. 17, č. 1-2, s. 19.

²² OVEČKOVÁ, O.: *Zodpovednosť členov štatutárnych a dozorných orgánov kapitálových obchodných spoločností*. In: *Právny obzor*, 2007, č. 3, s. 231.

zodpovednosťou²³. Takáto dohoda by bola opäť, v súlade s § 39 Občianskeho zákonníka, absolútne neplatná. Môžeme teda pozorovať odklon normotvorcu od všeobecných zásad obchodného práva, v zmysle ktorých zmluvné strany v zásade majú možnosť limitovať výšku náhrady škody aj ex ante²⁴. Nemožno to ale vykladať tak, že člen orgánu obchodnej spoločnosti by zodpovedal za celú škodu, ktorá fakticky vznikla, pretože určitú limitáciu predstavuje ustanovenie § 379 ObZ (druhá veta), ktorá škodu limituje len na rozsah, ktorý povinný ako dôsledok svojho konania predvídal, alebo ktorý mohol predvídať s prihliadnutím na okolnosti, ktoré povinný poznal alebo mohol poznať pri zachovaní odbornej starostlivosti.

Zákon umožňuje zmluvne dojednať aj zmluvnú pokutu (so stanovením podmienok, po naplnení ktorých, by bol člen kolektívneho orgánu obchodnej spoločnosti, povinný ju uhradiť. Takou podmienkou môže byť napr. aj vznik škody v určitej výške). Táto fakticky zmierňuje dopady vzniku škody, aj keď je tu prítomný iný právny dôvod než vznik škody a jej funkciou „nie je funkcia paušalizovanej náhrady škody“²⁵. Čo ale neznamená, že nemôže byť vhodným prvkom zmluvy o výkone funkcie člena obchodnej spoločnosti.

Ďalšou otázkou, ktorá by mohla byť predmetom problému, je otázka limitácie prípadne vylúčenia zodpovednosti ex post, teda už po vzniku škody. Tu je možné vidieť v prípade štatutárnych orgánov kapitálových spoločností osobitnú, sprísnenú úpravu, kde sa vyžaduje kumulatívne splnenie zákonných požiadaviek a síce v zmysle § 194 ods. 8:

- a) Uplynutie zákonom stanovenej doby troch rokov, od vzniku nároku. To znamená, že nie je dôležitý moment, kedy sa spoločnosť o vzniku zodpovednosti dozvedela.
- b) Súhlas valného zhromaždenia, vzhľadom na absenciu osobitného zákonného ustanovenia, bude postačovať rozhodnutie prijaté jednoduchou väčšinou hlasov prítomných akcionárov, ak stanov vyakciovej spoločnosti neurčia inak.
- c) Ak proti tomuto rozhodnutiu valného zhromaždenia (vyslovenie súhlasu) nevysloví protest podľa § 134 ods. 4 spoločník spol. s r. o., alebo podľa § 194 ods. 8 akcionári s akciami, ktorých menovitá hodnota dosahuje aspoň 5 %

²³ Bližšie pozri OVEČKOVÁ, O.: Niektoré výkladové a aplikačné problémy zodpovednosti členov štatutárnych orgánov kapitálových obchodných spoločností. In: *Právny obzor*, 2007, č. 4, s. 338.

²⁴ Bližšie pozri OVEČKOVÁ, O.: Limitácia náhrady škody v obchodnom práve. In: *Bulletin slovenskej advokácie*, 2011, č. 1-2, s. 22-23.

²⁵ ELIÁŠ, K.: Smlouvni pokuta z pohledu teorie, právní úpravy a judikatury. In: *Podnikatel' a právo*, 2000, č. 2, s. 12.

základného imania. Čo môžeme vnímať ako ďalší z prvkov ochrany tzv. menšinových akcionárov.

Uvedené sa vzťahuje aj na členov dozornej rady akciovej spoločnosti ako aj spoločnosti s ručením obmedzeným.²⁶

3. Dôkazné bremeno

Z definície J. Mazáka²⁷ je možné a *contrario* vyvodit', že dôkazným bremenom je povinnosť procesnej strany splniť s náležitou procesnou pozornosťou svoju dôkaznú povinnosť. Iba v takom prípade môžeme hovoriť o tom, že strana uniesla svoje dôkazné bremeno. Je potrebné ale zistiť, či sa uplatňuje model, v ktorom práve tento člen orgánu obchodnej spoločnosti musí preukázať, že nekonal v rozpore so svojimi povinnosťami (*tieto povinnosti sú v ObZ vymedzené demonštratívne a za takéto môžeme považovať vychádzajúc z §§ 135a, 136, 194 ods. 5 a 196 ObZ najmä: povinnosť konať v súlade so záujmami spoločnosti a všetkých jej spoločníkov alebo akcionárov, povinnosť mlčanlivosti, povinnosť dodržiavať zákaz konkurencie, povinnosť egoistickej absencie*²⁸, *povinnosť informačného blahobytu – okrem toho sú tu aj osobitné povinnosti vyplývajúce z konkrétnych funkcií ktoré tieto osoby - členovia orgánov - vzhľadom na charakter orgánu, vykonávajú*²⁹) a že zachoval odbornú starostlivosť, alebo naopak obchodná spoločnosť musí dokázať, že svoje povinnosti, najmä odbornú starostlivosť nezachoval. Teda či bremeno nesie obchodná spoločnosť ako aktívne legitimovaný subjekt,³⁰ ako by to inak vyplývalo zo zásad civilného sporového konania, alebo je tu prítomná osobitná zákonná úprava. Pričom nie je ale samozrejme dôležité, či došlo k porušeniu povinnosti povinným (členom orgánu obchodnej spoločnosti) vyplývajúcej *ex lege* alebo *ex contractu*. ObZ *expressis verbis* v § 194 ods. 7 ustanovuje vo vzťahu k protiprávnosti, že člen predstavenstva ako pasívne legitimovaný subjekt, bude povinný preukázať neexistenciu protiprávnosti svojho konania. Ale vzhľadom na absenciu osobitnej úpravy vo vzťahu k ďalším predpokladom zodpo-

²⁶ Bližšie pozri OVEČKOVÁ, O.: Zodpovednosť členov štatutárnych a dozorných orgánov kapitálových obchodných spoločností. In: *Právny obzor*, 2007, č. 3, s. 232.

²⁷ MAZÁK, J., JÁNOŠÍKOVÁ, M.: *Učebnica občianskeho procesného práva*. Bratislava: Iuris Libri, 2012, s. 326-327.

²⁸ ČAVOJSKÝ, P.: Náhrada škody spôsobenej konateľom spoločnosti s rúečným obmedzením pri výkone funkcie. In: *Obchodné právo*, 2002, č. 12, s. 16.

²⁹ U štatutárnych orgánov sú to napr. povinnosti súvisiace s vedením účtovníctva, vystupovaním v mene spol. navonok, v prípade dozornej rady sú to napr. povinnosti vo vzťahu k valnému zhromaždeniu a iné.

³⁰ Aktívne legitimovaný subjektom, môže byť aj napríklad tretia osoba mimo spoločnosti, v prípade ak došlo ku konaniu *ultra vires* a v súvislosti s týmto konaním jej vznikla škoda napr. veriteľ obchodnej spoločnosti.

vednosti, bude dôkazné bremeno na preukázanie vzniku škody a príčinnej súvislosti,³¹ na strane aktívne legitimovaného subjektu (obchodnej spoločnosti). Považujeme za vhodné pristúpiť k výkladu právnej normy, prostredníctvom niektorej resp. niektorých výkladových metód, aby sme zistili, prečo zákonodarca zvolil práve takúto formu úpravy dôkazného bremena. Využitím teologickej metódy interpretácie právneho textu zákona, môžeme dôjsť k nasledovnému:

Ako sme už načrtli vyššie, v kapitálových obchodných spoločnostiach dochádza k oddeleniu správy a riadenia spoločnosti od vlastníctva spoločnosti. Z toho dôvodu nie je vôbec jednoznačné, že ten kto riadi spoločnosť, bude aj konať v záujme akcionárov (či spoločníkov). Je preto potrebný dohľad a určitá kontrola vlastníkov nad tými, ktorí riadia spoločnosť. Jednou z takýchto foriem je aj práve zodpovednosť za porušenie povinnosti člena orgánu spoločnosti a zákon explicitne zakazuje jej vylúčenie a použitím extenzívneho výkladu normy (ako sme už uviedli vyššie) zakazuje aj jej obmedzenie na symbolickú úroveň. „Účelom zákona pritom primárne nie je pôsobiť sankciou, ale naopak pôsobiť preventívne.“³² Z toho dôvodu, je v prípade kapitálových spoločností vhodné (ako jeden z pôsobiacich prostriedkov na člena orgánu obchodnej spoločnosti), preniesť toto dôkazné bremeno práve na tohto člena³³. Uvedené sa vzťahuje aj na osobné spoločnosti, kde nie je typickým rozdelenie vlastníctva od riadenia spoločnosti. Keďže je tento presun dôkazného bremena osobitne upravený, tak sa neuplatní všeobecná úprava a teda povinnosť toho, kto niečo tvrdí, v tomto prípade žalobcu, náležite preukázať svoje tvrdenia, ale práve naopak ide o „subjektívnu zodpovednosť s prezumpciou viny a s možnosťou exkulpácie.“³⁴

Na scénu tohto teoretickoprávneho sporu prichádzajú aj tzv. liberačné dôvody uvedené v § 374 ako sme už spomenuli vyššie, ako aj tzv. osobitné liberačné dôvody uvedené v iných ustanoveniach ObZ (konkrétne v §§ 135a ods. 3 a 194 ods. 7).³⁵ Práve v prípade preukazovania týchto dôvodov je dôkazné

³¹ Napr. rozsudok NS SR sp. zn.: 6 Obo 84/2008 zo dňa 19.02.2009: „žalobca v konaní nepreukázal existenciu škody, ani príčinnú súvislosť medzi porušením záväzku žalovanými a vznikom škody . . . (prvostupňový súd) vecne správne žalobu zamietol.“

³² VÍTEK, J.: *Odpovednosť statutárných orgánů obchodních společností*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 254

³³ *Pozri aj Obchodný zákonník a zákon o obchodnom registri. kolektív. autorov. Bratislava: Nová práca, 2008, s. 292 „k § 194 ObZ: Člen predstavenstva nezodpovedá za škodu, ak preukáže, že postupoval pri výkone svojej pôsobnosti s odbornou starostlivosťou a v dobrej viere, že koná v záujme spoločnosti.“*

³⁴ Rozsudok KS BB sp. zn. 34Cbi/31/2009.

³⁵ Konateľ nezodpovedá za škodu, ak preukáže, že postupoval pri výkone svojej pôsobnosti s odbornou starostlivosťou a v dobrej viere, že koná v záujme spoločnosti ... za škodu spôsobenú spoločnosti konaním, ktorým vykonávali uznesenie valného zhromaždenia; to

bremeno na pleciach žalovaného člena orgánu obchodnej spoločnosti, teda toho, ktorý sa chce od zodpovednosti liberovať a teda preukázať, že konanie nebolo protiprávne.

Ďalším spôsobom, ako sa zbaviť prípadnej žaloby, je uviesť protidôkaz o tom, že žalobcom preukázaná škoda vôbec nevznikla, prípadne ak vznikla, tak nemá súvis s konaním príslušného orgánu. V takom prípade by sme ale nemohli vôbec hovoriť o vzniku zodpovednosti v hmotnoprávnom zmysle, avšak je to jeden zo spôsobov vysporiadania sa s tvrdeniami žalobcu, ktorý nemožno opomenúť.

4. Zodpovednosť v kolektívnych orgánoch

Ako už bolo rozpracované vyššie, člen orgánu obchodnej spoločnosti zodpovedá za svoju činnosť. V prípade ak sa jedná o individuálny orgán, je otázka toho v akej výške bude zodpovedať pomerne jasná. Istý teoretický problém, ktorý je potrebné vyriešiť, nastáva v prípade ak je v takomto orgáne osôb viac (jedná sa teda o kolektívny orgán obchodnej spoločnosti). A teda je potrebné vyriešiť otázku, akým spôsobom budú títo členovia orgánu obchodnej spoločnosti zodpovedať, do reálnej úvahy prichádza najmä forma solidárnej a delenej zodpovednosti. Priamo ex lege sa uplatňuje solidárna zodpovednosť, príkladom takejto explicitnej formulácie zákone je napríklad znenie § 196 ObZ, ktoré nám hovorí, že *„členovia predstavenstva, ktorí porušili svoje povinnosti pri výkone svojej pôsobnosti, sú povinní spoločne a nerozdielne nahradiť škodu, ktorú tým spoločnosti spôsobili...“*

Účelom prijatia takejto úpravy bolo jednoznačne zvýšenie ochrany poškodeného, čo je ďalším krokom normotvorcu, popri prenesení dôkazného bremena na škodcu. Poškodený vďaka tomu nemusí riešiť otázku miery zodpovednosti jednotlivých členov orgánu obchodnej spoločnosť, nakoľko títo sa následne vysporiadajú medzi sebou navzájom. Nezodpovedaná otázka ostáva v prípade, ak sa jedná o osobu, ktorá neparticipovala na protiprávnom konaní. Príkladom môže byť konanie kolektívneho orgánu, ktoré je v rozpore s uznesením Valného zhromaždenia, alebo so záujmami menšinových akcionárov a i., ktorému predchádzal proces tvorby vôle tohto orgánu, kde nie všetci členovia kolektívneho orgánu hlasovali za, resp. niektorí vyjadrili svoj názor o protiprávnosti takéhoto konania a teda ostatným členom kolektívneho orgánu kontrovali, minimálne formou negatívneho hlasovania. V takomto prípade, sa má aplikovať ustanovenie § 383, ktoré okrem toho, že opätovne

---

neplatí, ak je uznesenie valného zhromaždenia v rozpore s právnymi predpismi, spoločenskou zmluvou alebo stanovami (pozri aj cit. č. 11) ... nezbavuje zodpovednosti, ak ich konanie dozorná rada schválila.

a generálne pre všetky obchodnoprávne vzťahy vymedzuje otázku solidárnej zodpovednosti, upravuje aj otázku tzv. regresu podľa miery svojej zodpovednosti³⁶. Z toho je možné vyvodiť, že zodpovedať by mali všetci členovia kolektívneho orgánu obchodnej spoločnosti, avšak ten, koho zodpovednosť bola nižšia respektíve v takomto prípade žiadna, by mal právo žiadať od tých, ktorí sú skutočne zodpovední, náhradu v plnom rozsahu, v akom ju bol povinný uhradiť oprávnenému z náhrady škody, tj. poškodenému. Prípadnú dohodu, ktorá upraví otázku regresu ale nie je možné vylúčiť.

Vystupuje ale otázka toho, či je takéto (možno neúmerné?) posilňovanie pozície či ochrany poškodeného správne nastavené a či je spravodlivé žiadať od osoby, ktorá vôbec nie je zodpovedná za to akým spôsobom tento orgán konal, náhradu škody. Predmetnú otázku vôbec nie je možné vôbec jednoznačne zodpovedať, sme ale toho názoru, že myšlienka normotvorcu pri tvorbe práva súvisela hlavne s otázkou toho, že člen orgánu obchodnej spoločnosti sám cum animo et consilio vstupoval do takejto funkcie, v ktorej dopredu vedel, aké by boli jeho povinnosti a ako je riešená otázka zodpovednosti,³⁷ ako aj s povahou orgánu obchodnej spoločnosti a jej významnosťou pre fungovanie obchodnej spoločnosti. Aj táto úprava môže byť jedným z faktorov, ktorá má pôsobiť na riadny výkon funkcie člena orgánu obchodnej spoločnosti. Napríklad aj tým, že zvyšuje tlak na členov orgánov obchodnej spoločnosti, intenzívnejšie vystupovať proti navrhovaným postupom ostatných členov, ktoré by boli protiprávne a kde hrozí riziko vzniku škody. Hoci na druhej strane, riziko vzniku škody môže mať demotivujúci charakter a tak odrádzať od rizikovejších činností, čo by v konečnom dôsledku obchodnej spoločnosti „mohlo priniesť zvýšený zisk a tým aj prospech jej spoločníkom alebo akcionárom.“³⁸

Záver

Po analýze zodpovednosti členov orgánov obchodných spoločností, je možné určiť, že sa jedná o zodpovednosť objektívnu,³⁹ a teda uplatňujúcu sa bez

³⁶ Bližšie aj ČAVOJSKÝ, P.: Poznámky k uplatneniu zodpovednosti v kapitálových spoločnostiach. In: *Obchodné právo*, 2004, č. 2, s. 20.

³⁷ Ak nie priamo materiálne, minimálne v zmysle zásady *ignorantia iuris non excusat*.

³⁸ ČAVOJSKÝ, P.: Poznámky k uplatneniu zodpovednosti za škodu v kapitálových spoločnostiach. In: *Obchodné právo*, 2004, č. 2, s. 18.

³⁹ VÍTEK, J.: *Odpovědnost statutárních orgánů obchodních společností*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 102, tiež aj napr. rozsudok NS SR sp. zn. Obdo V 59/2001 zo dňa 25.09.2003: „zodpovednosť za škodu je zodpovednosťou objektívnou, a preto sa pre vznik zodpovednosti nevyžaduje zavinenie ... povinný nezodpovedá za škodu vtedy, ak bola spôsobená okolnosťami vylučujúcimi zodpovednosť. Dôkazné bremeno má o týchto okolnostiach povinný.“

ohľadu na otázku vnútorného psychického vzťahu porušovateľa k následkom svojho konania čo znamená, že takáto osoba zodpovedá vždy v prípade, ak nezachovala náležitú starostlivosť⁴⁰ v zmysle kvalifikovanej starostlivosti riadneho hospodára alebo nekonala v záujme spoločnosti a všetkých jej členov. A ďalej, v prípade kolektívnych orgánov, sa jedná o zodpovednosť solidárnu z čoho vyplýva, že členovia orgánu obchodnej spoločnosti zodpovedajú spoločne a nerozdielne a veriteľ má právo výberu spomedzi dlžníkov, ktorý má splniť povinnosť, resp. v akej výške, k čomu v určitých prípadoch môže pristúpiť regres medzi dlžníkmi navzájom, podrobnejšia úprava čoho opäť nie je úlohou tohto príspevku. Nemenej dôležitou otázkou je aj otázka oprávneného subjektu pri vzniku zodpovednosti, kde došlo od 01.01.2002 k zmene, a je možné prípadnú náhradu škody vymáhať menom spoločnosti a nie menom vlastným, teda menom konkrétneho akcionára či spoločníka a to v prípadoch, ak z rozličných príčin obchodná spoločnosť nárok sama nevymáha. Najmä z toho dôvodu, že spoločnosť v konaniach pred súdmi má zastupovať najmä štatutárny orgán, voči ktorému bude aj väčšinou smerovať takáto žaloba.

Ide o súkromno-právnu zodpovednosť člena orgánu obchodnej spoločnosti za škodu spôsobenú spoločnosti, ktorá je obchodno-právneho charakteru. Nemôžeme, ako bolo už uvedené vyššie, uvažovať o zodpovednosti v pracovno-právnom zmysle, nakoľko ani vzťah medzi členom orgánu a spoločnosťou, nie je upravovaný normami pracovného práva. Okrem toho je potrebné aspoň upozorniť aj na možnú existenciu zodpovednosti v trestno-právnej a administratívno-právnej rovine a to v prípade, ak porušením povinnosti dôjde zároveň aj k naplneniu skutkovej podstaty TČ či určitej formy správneho deliktu.

---

⁴⁰ Napr. uznesenie NS SR sp. zn. 4 Obo 73/2012 zo dňa 30.04.2012, pozri aj cit. č. 17.

Súbeh „konateľských“ oprávnení, ich obmedzenia a následky porušenia ich obmedzení, ultra vires konanie

Róbert Rybka

Úvod

Súbeh „konateľských“ oprávnení môžeme vo všeobecnosti charakterizovať ako výkon viacerých činností jednou a tou istou osobou. Ide ako o prekrývanie obsahu činnosti štatutárneho orgánu s iným druhom práce, tak o obsahovú zhodu výkonu odlišnej funkcie s funkciou štatutárneho orgánu. V prípade súbehu dochádza ku kumulácii výkonu právnych úkonov v jednej a tej istej osobe u rôznych, zákonom nezlučiteľných funkcií v obchodných spoločnostiach, pričom zákon pre každú z tých pozícií požaduje aby právny vzťah bol založený na rozdielnych záväzkových zmluvách.

B. Havel vo svojej monografii hovorí o súbehu ako o možnom **vedľajšom prejave vnútornej organizácie obchodných spoločností**. „Ak chceme využiť synergetického efektu špecializácie, môžu sa jednotliví účastníci prekrývať, ba dokonca to môžu výslovne chcieť pre vyššiu mieru kontroly. Zo samotného faktu súbehu nie je možné nič vyvodiť. Zákon totiž považuje súbehy za nežiaduce, niektoré z nich výslovne zakazuje – typický je súbeh funkcie člena štatutárneho orgánu a dozornej rady.“¹

1. Súbeh funkcie štatutárneho orgánu, resp. člena štatutárneho orgánu s postavením zákonného zástupcu

Pomerne častým javom a jednou z foriem súbehu „konateľských“ oprávnení je situácia, ak jedna a tá istá osoba realizuje právne úkony z pozície zákonného zástupcu v režime podľa § 15 zákona č. 513/1991 Sb. Obchodný zákonník (ďalej len „ObchZ“), ktoré patria do výkonu pôsobnosti štatutárneho orgánu a naopak. Takéto „*dvojité postavenie*“ nastane napr. ak konateľ spoločnosti, je zároveň výkonným riaditeľom tejto spoločnosti, pričom zo svojej pozície štatutárneho orgánu disponuje tzv. generálnym konateľským oprávnením (t.j. štatutárny orgán koná v mene spoločnosti vo všetkých veciach) a zároveň zákonným zmocnením podľa § 15 ObchZ ako poverený riaditeľ spoločnosti.

¹ HAVEL, B.: *Obchodní korporace ve světle proměn : Variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací*. Praha: Nakladatelství Auditorium s.r.o., 2010. s. 96.

1.1. Pôsobnosť štatutárneho orgánu

Pôsobnosť štatutárneho orgánu kapitálovej obchodnej spoločnosti možno rozdeliť do dvoch základných oblastí: **obchodné vedenie** (vnútorná funkcia) a **konanie v mene spoločnosti** (vonkajšia funkcia). Vedľa týchto funkcií však zákon ukladá štatutárnym orgánom aj ďalšie povinnosti, ktoré nemožno zaradiť ani pod obchodné vedenia ani pod konanie v mene spoločnosti, (napr. povinnosť konateľa zvolať valné zhromaždenie).² ObchZ pojem obchodné vedenie spoločnosti nedefinuje. Obsah tohto pojmu možno vidieť v právnej vete rozsudku Nejvyššího soudu ČR: „*Obchodným vedením spoločnosti v zmysle § 134 ObchZ je riadenia spoločnosti, t.j. najmä organizovanie a riadenie jej podnikateľskej činnosti, vrátane rozhodovania o podnikateľských zámeroch.*“³ Obchodným vedením je potrebné rozumieť tvorbu vôle vo vnútri spoločnosti. Ak je táto vôľa prejavovaná aj navonok voči tretím osobám, ide už o právny úkon spoločnosti, resp. o konanie spoločnosti.⁴ Obchodné vedenie je rutina obsahovo veľmi široká, a nemá *per se* prejavy navonok. S ohľadom na uvedené, možno vyvodiť, že niekedy na obchodné vedenia nadväzuje konanie navonok, resp. že absencia obchodného vedenia pred konaním navonok nespôsobuje neplatnosť, ale nebráni vzniku deliktuálnej zodpovednosti.⁵

1.2. Zákonný zástupca v režime § 15

„*Osoba, ktoré bola pri prevádzkovaní podniku poverená určitou činnosťou, je oprávnená na všetky právne úkony, ku ktorým pri tejto činnosti obvykle dochádza.*“⁶

Z uvedeného možno vyabstrahovať nasledovné:

- **okruh subjektov, ktoré môžu za podnikateľa konať** je koncipovaný široko – v texte ustanovenia je použité slovo „*kto*“ bol pri prevádzkovaní podniku poverený
- **absencia formy, spôsobu a obsahových náležitostí poverenia**, a tak poverenie nemusí byť určitým spôsobom formalizované, a preto nemožno vyvodzovať, že je povinnosťou podnikateľa konkrétne poverenie premietnuť do vnútroorganizačných predpisov či pracovných náplní, čo možno podprieť aj názorom Nejvyššího soudu ČR: „*Podľa § 15 ObchZ, kto bol pri prevádzkovaní podniku poverený určitou čin-*

² RADA, I., DOBEŠ, P. In RADA, I. a kol.: *Jednatelé s.r.o., Představenstvo a.s.* Praha : LINDE, 2004, s. 66.

³ Rozhodnutie Najvyššieho soudu ČR zo dňa 25.8.2004 sp. zn. 29 Odo 479/2003.

⁴ ŘEHÁČEK, O.: K novému pohledu na jednání členů představenstva akciové společnosti v judikatuře Nejvyššího soudu ČR. In: *Obchodní právo*, 2008, č.11, s. 4.

⁵ HAVEL, B.: Quo vadis obchodní vedení. In: *Obchodněprávní revue*, 2010, č. 3, str. 71.

⁶ § 15 ObchZ.

nosťou, je splnomocnený na všetky úkony, ku ktorým pri tejto činnosti obvykle dochádza. Nie je preto potrebné, aby oprávnenie k podpisovaniu zmlúv finančným riaditeľom bolo uvedené vo vnútorných predpisoch alebo pracovnej náplni, pretože toto oprávnenie vyplýva priamo zo zákona. Funkcia finančného riaditeľa, je totiž takou činnosťou, pri ktorej k podpisu zmluvy za právny subjekt obvykle dochádza.“⁷

- **rozsah konateľského oprávnenia je určený priamo zákonom pojmom obvyklosť**

- „*obvyklosť právnych úkonov, osoby poverenej určitou činnosťou pri prevádzkovaní podniku je potrebné posudzovať objektívne, nezávisle na ich prípadnom vymedzení vo vnútro podnikových normách*“⁸

- obvyklosť je potrebné posudzovať vzhľadom k tomu, čo je všeobecne obvyklé v podnikateľskej praxi (pričom nie je podstatné, čo sa stalo zvykom u daného podnikateľa); navyše keďže § 15 ObchZ pôsobí aj vo vzťah medzi podnikateľmi a spotrebiteľmi, v prípade ak bude adresátom posudzovaného konania spotrebiteľ, je potrebné vychádzať z hľadiska, čo mohol považovať sa obvyklé priemerný spotrebiteľ, a nie osoba zbehlá v obchodnom styku⁹

1.3. Judikatúra vo veciach súbehu „konateľských“ oprávnení – jednotlivé vývojové štádiá a zlom v nazeraní na jeho prípustnosť

De lege lata ObchZ situácie súbehu funkcie člena štatutárneho orgánu s postavením zákonného zástupcu podľa § 15 ObchZ neupravuje. Závery či takýto druh súbehu je zakázaný alebo naopak za akých okolností ho možno pripustiť musíme hľadať v dostupnej judikatúre. Vzhľadom na nedostatok relevantnej judikatúry slovenských súdov v danej problematike upriamim pozornosť na judikatúru českých súdov, ktorá môže byť inšpiráciou pri riešení uvedenej problematiky v našom právnom poriadku.

1.3.1. Je možné vykonávať činnosť štatutárneho orgánu v pracovno-právnom vzťahu?

Prvotným rozhodnutím, od ktorého sa odvíja judikatúra Nejvyššího soudu ČR je rozhodnutie Vrchního soudu v Prahe, ktorý k tejto problematike uviedol: „*Činnosť štatutárneho orgánu (príp. jeho člena, ak ide o kolektívny orgán) ob-*

⁷ Rozhodnutie Najvyššieho soudu ČR zo dňa 01.09. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2004/2008.

⁸ Rozhodnutie Nejvyššieho soudu ČR zo dňa 28.07.2009, sp. zn. 23 Cdo 2223/2009.

⁹ ČECH, P.: Zastoupení podnikatele osobami pověřenými při provozování podniku. In: *Právní rádce*, 2007, č.10, s. 48-49.

chodnej spoločnosti nevykonáva fyzická osoba v pracovnom pomere, a to ani v prípade, že nie je spoločníkom. Právne predpisy ani povaha spoločnosti s ručením obmedzeným nebráni tomu, aby iné činnosti pre túto obchodnú spoločnosť vykonávali fyzické osoby na základe pracovnoprávných vzťahov, pokiaľ náplňou pracovného pomeru nie je výkon činností štatutárneho orgánu.“¹⁰

I. Rada nesúhlasí s tým, že by bol súbeh funkcie člena štatutárneho orgánu spoločnosti a jeho postavenie ako vedúceho zamestnanca tej istej spoločnosti vylúčený všeobecne. Má za to, že celý problém spočíva v obchodnom vedení. Zdôrazňuje, že nemožno opomenúť jeden zásadný rozdiel a síce, ak má spoločnosť s ručením obmedzeným viac konateľom a spoločenská zmluva neustanovuje inak, patrí obchodné vedenie všetkým konateľom a k rozhodnutiu v tejto oblasti je potrebný súhlas väčšiny ich hlasov; obdobne aj v prípade akciovej spoločnosti patrí obchodné vedenie predstavenstvu ako kolektívnemu orgánu. Každý z členov štatutárneho orgánu sa tak iba podieľa na obchodnom vedení spoločnosti. Naproti tomu, činnosťami uvedenými v § 9 ods. 3, resp. § 82 zákona č. 311/2001 Z.z. Zákonník práce sú poverení jednotliví vedúci zamestnanci ako jednotlivci. V prípadoch, kedy je **štatutárnym orgánom spoločnosti kolektívny orgán**, je preto podľa jeho názoru **možné aby došlo k súbehu** postavenia člena štatutárneho orgánu a vedúceho zamestnanca, pretože podiel na obchodnom vedení spoločnosti a samostatný výkon časti riadiacej činnosti sú dve celkom odlišné činnosti. Uvádza, že z praktického hľadiska nie je v rozpore so zákonom, ak napr. člen predstavenstva akciovej spoločnosti bude súčasne generálnym riaditeľom, ktorý bude predstavenstvu zodpovedný za hospodárenie spoločnosti ako celku. Taká osoba môže mať ako generálny riaditeľ z titulu svojho členstva v predstavenstve nepochybne lepší prístup k informáciám a na strane druhej môže z titulu svojho postavenia generálneho riaditeľa ako člen predstavenstva lepšie ovplyvňovať obchodné vedenie spoločnosti než osoba, ktorá obdobné postavenie mať nebude.¹¹

1.3.2. Je právny úkon vykonaný osobou, ktorá konala z pozície zákonného zástupcu podľa § 15 ObchZ a súčasne z pozície štatutárneho orgánu platný alebo neplatný?

České sudy najprv takéto úkony považoval za platné. Určujúcim bol prípad, kedy riaditeľ spoločnosti, ktorý bol súčasne predsedom predstavenstva akciovej spoločnosti uzavrel zmluvu o obchodnom zastúpení v situácii, keď stanovy spoločnosti vyžadovali, spoločné konanie najmenej dvoch členov

¹⁰ Rozsudok Vrchného súd v Prahe zo dňa 21.04.1993, sp.zn. 6 Cdo 108/1992.

¹¹ RADA, I.: Souběh funkce (člena) statutárního orgánu a vedoucího zaměstnance. In: *Právní rozhledy*, 2006, č.1, s. 23-24.

predstavenstva. Senát 32 Odo v rozsudku uviedol: *„Nemožno namietat, že zmluva nebolo zo strany akciovej spoločnosti podľa jej stanov v zmysle § 191 ods. 1 OBZ riadne podpísaná, ak je podpisujúci predseda predstavenstva súčasne osobou (riaditeľom) poverenou určitou činnosťou v rámci prevádzky podniku a v tomto postavení mal zo zákona právo zmluvu podpísať. V danom prípade konajúca osoba vykonala právny úkon menom akciovej spoločnosti ako osoba poverená na základe zákonného zastúpenia v zmysle § 15 ObchZ, nie ako štatutárny orgán. Skutočnosť, že konajúca osoba nesprávne uviedla funkciu predsedu predstavenstva namiesto riaditeľa nemá vplyv na platnosť písomného právneho úkonu.“* Okrem toho senát 32 Odo potvrdil, že odvolací súd správne dôvodil, že pri výkone funkcie riaditeľa je obvyklé, aby obchodné zmluvy za spoločnosť ako jej zákonný zástupca podpisoval riaditeľ. V tomto smere je tak irelevantná námietka žalovanej, že konajúca osoba nebola splnomocnená k podpisu zmluvy podľa stanov spoločnosti, keď k uzatvoreniu zmluvy bola oprávnená zo zákona, pričom možno aj konštatovať, že podpísanie obchodnej zmluvy konajúcou osobou, v jej postavení riaditeľa má z dôvodu zákonného zastúpenia prednosť.¹² K uvedenému možno dodať, že aplikáciou § 15 ObchZ nedošlo k obchádzaniu § 191 ObchZ, ako to namietala žalovaná v odvolaní. Nejvyšší súd ČR najprv zastával stanovisko, že v situácii, keď osoba v pozícii štatutárneho orgánu, resp. jeho člena nedodrжала spôsob konania uvedený v stanovách uskutoční právny úkon v mene spoločnosti, takýto úkon je platný a spoločnosť zaväzuje, ak konajúcej osobe svedčí aspoň oprávnenie vyplývajúce z § 15 ObchZ.¹³

Postoj českých súdov na prípustnosť súbehu bol prerušený v roku 2008, kedy Nejvyšší súd ČR formuloval odlišný právny názor. Impulzom, ktorý zmenil doterajšie nazeranie na prípustnosť súbehu bol prípad, kedy banka uzavrela s družstvom zmluvu o úvere, ktorá bola následne zmenená dodatkom. Za družstvo podpísal zmluvu predseda (predstavenstva) družstva, dodatok k zmluve podpísal predseda družstva a člen predstavenstva. Družstvo záväzok zo zmluvy o úvere písomne uznalo, pričom uznanie záväzku podpísal

¹² Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 28.3.2007, sp.zn. 32 Odo 1455/2005.

¹³ Obdobie tiež v rozhodnutí Nejvyššieho soudu ČR, z dňa 29.6.1999, sp.zn. 33 Cdo 1732/98: *„Pre právny úkon, pre ktorý je predpísaná písomná forma, je potrebný podpis aspoň dvoch členov predstavenstva len vtedy, ak ide o právny úkon, ktorý robí predstavenstvo. Pokiaľ sa jedná o právne úkony pri bežnej činnosti družstva spojené s jeho prevádzkou, hoci je u nich vyžadovaná písomná forma, môžu byť tieto úkony vykonávané predsedom družstva, ak je oprávnený riadiť a organizovať bežnú činnosť družstva alebo riaditeľom ak je podľa stanov vymenovaný predstavenstvom pre organizovanie a riadenie bežnej činnosti družstva (§ 243 ods. 7 ObchZ). Ďalej tieto úkony môže robiť aj osoba, ktorá bola družstvom poverená pri prevádzkovaní družstva k určitej činnosti, napr. v stanovách, pracovnej náplni, vnútroorganizačných predpisov a pod., bez toho, aby k tomu potrebovala špeciálne splnomocnenie.“*

predseda družstva. Banka žalovala družstvo o zaplatenie zvyšku dlžnej sumy. Proti žalobe družstvo vznieslo námietku premlčania s argumentáciou, že uznanie záväzku ako úkon predstavenstva družstva, pre ktorý je v § 323 ObchZ požadovaná písomná forma, mali v súlade s ustanovením § 243 ods. 3 ObchZ podpísať dvaja členovia predstavenstva, a preto sa podľa družstva jedná o neplatný právny úkon.

Pri rozhodovaní mal súd za rozhodujúce posúdiť a zodpovedať dve základné otázky:

A) *Uznanie záväzku podľa § 323 ods. 1 ObchZ je úkonom, ktorý musia vykonať (podpísať) dvaja členovia predstavenstva družstva podľa § 243 ods. 3 ObchZ alebo ho môže vykonať sám predseda družstva na základe oprávnenia organizovať a riadiť bežné činnosti družstva zverené mu stanovami alebo ako zákonný zástupca družstva podľa § 15 ObchZ?*

Senát 31 Odo uvádza, ako vyplýva z § 243 ods. 1 až 3, ObchZ rozlišuje medzi **oprávnením** predstavenstva ako štatutárneho orgánu **konať v mene družstva vo vzťahu k tretím osobám** – „ak zo stanov nevyplýva niečo iné, za predstavenstvo koná navonok predseda alebo podpredseda“ a **obchodným vedením** – „predstavenstvo riadi činnosť družstva a rozhoduje o všetkých záležitostiach družstva, ktoré ObchZ alebo stanovy nevyhradili inému orgánu.“ Dodáva, že § 243 ods. 6 ObchZ, druhej vety nie je možné chápať inak, než že **stanovy môžu preniesť na predsedu družstva časť oprávnenia predstavenstva riadiť činnosť družstva, nie však oprávnenie konať navonok.**

Z uvedeného vyplýva, že: *„ani keby družstvo využilo možnosť upravenú v § 243 ods. 6 ObchZ a poverilo by predsedu organizovaním a riadením bežnej činnosti družstva, nevyplýva z takéhoto poverenia jeho oprávnenie konať menom družstva vo vzťahu k tretím osobám v prípadoch, kedy zákon predpisuje písomnú formu právneho úkonu inak, než určuje v tretej vete § 243 ods. 3 ObchZ.“¹⁴*

B) *Mohol predseda družstva vykonať sám právny úkon smerujúci k uznaniu dlhu na základe zákonného zastúpenia podľa § 15 ObchZ?*

Podľa mienky senátu ak by sme vychádzali iba z gramatického výkladu zákonnej úpravy konania menom právnickej osoby a zákonného zastúpenia podľa § 15 ObchZ, bola by takáto osoba súčasne oprávnená realizovať právne úkony menom právnickej osoby ako jej štatutárny orgán a zastupovať právnickú osobu na základe zákonného zastúpenia podľa § 15 ObchZ. Pritom nie je vylúčené, ba dokonca je dosť obvyklé, že člen štatutárneho orgánu môže z titulu svojej funkcie realizovať úkony v mene právnickej osoby iba spoločne

¹⁴ Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 15.10.2008, sp.zn. 31 Odo 11/2006.

s ďalšou osobou (týmto spôsobom si spoločníci či členovia právnickej osoby zabezpečujú kontrolu pred zneužitím konateľského oprávnenia štatutárneho orgánu či jeho člena – tzv. *pravidlo štyroch či viacerých očí*); ako osoba spĺňajúca podmienky zákonného zastúpenia by však takto obmedzený nebol a právne úkony by mohol realizovať samostatne. Takýto stav by nastal aj v prípade podľa § 243 ods. 3 ObchZ tretej vety, ak by predseda predstavenstva vykonával úkony za družstvo nie ako člen jeho orgánu, ale ako jeho zákonný zástupca. Senát si je však vedomý skutočnosti, že proti takémuto stavu možno za použitia teleologického, logického a systematického výkladu vzniesť celú radu námietok. Prvá námietka vychádza z toho, že ak rozhodol najvyšší orgán právnickej osoby o tom, že členovia štatutárneho orgánu nemôžu vykonávať právne úkony samostatne, ale len (dvaja či viacerí) spoločne, nemožno toho rozhodnutie obchádzať tým, že sám štatutárny orgán poverí svojho člena určitou činnosťou, ktorá ho k samostatnému konaniu oprávňuje. Takáto poverenie by totiž znamenalo, že člen štatutárneho orgánu môže vykonávať právne úkony právnickej osoby samostatne, bez toho aby bol obmedzovaný pravidlom uloženým najvyšším orgánom, že tak ako člen štatutárneho orgánu konať nemôže. Ďalšou námietkou, ktorú v tejto súvislosti možno uplatniť je, že zodpovednosť člena štatutárneho orgánu, ktorý koná v menej právnickej osoby podľa § 194 ods. 5 a § 7 ObchZ je zásadne podstatne vyššia než zodpovednosť osoby, ktorá bola poverená určitou činnosťou podľa § 15 ObchZ. Nehľadiac na to, že člen štatutárneho orgánu za podmienok stanovených zákonom nielen zodpovedá za škodu spôsobenú obchodnej spoločnosti či družstvu, ale aj ručí za jej záväzky. V tejto súvislosti je potrebné poukázať na § 194 ods. 8 ObchZ podľa ktorého, dohody medzi spoločnosťou a členom predstavenstva vylučujúce alebo obmedzujúce zodpovednosť člena predstavenstva sú zakázané; stanovy nemôžu obmedziť alebo vylúčiť zodpovednosť člena predstavenstva. „*Takou zmluvou by bola aj zmluva zakladajúca právo člena štatutárneho orgánu realizovať právne úkony ako zákonný zástupca spoločnosti či družstva, a teda obmedzujúca jeho zodpovednosť ako člena štatutárneho orgánu. Uzavretím takejto zmluvy by došlo k nahradeniu zodpovednosti člena štatutárneho orgánu zodpovednosťou zákonného zástupcu (ktorá zásadne nezahŕňa ručenie za záväzky spoločnosti, znášanie dôkazného bremena a pod.) Takáto zmluva by bolo prinajmenšom v časti, ktorá obmedzuje zodpovednosť člena štatutárneho orgánu neplatná pre rozpor s § 194 ods. 8 ObchZ.*“ Odpoveď na otázku, či môže uznanie dlhu podpísať zákonný zástupca v režime § 15 ObchZ je záporná, čo dokazuje aj práve veta rozsudku: „*Pri uznaní záväzku družstva nemôže predseda konať ako zákonný zástupca družstva podľa § 15 ObchZ.*“¹⁵

¹⁵ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 15.10.2008, sp.zn. 31 Odo 11/2006.

Nejvyšší soud ČR na podklade rozoberaného judikátu zaujal negatívny postoj k súbehu a vo formulácii výroku uviedol, že **osoba, ktorá je štatutárnym orgánom právnickej osoby alebo jeho členom nemôže byť súčasne zákonným zástupcom tejto osoby.**

1.3.3. Postoj odbornej verejnosti k rozsudku 31 Odo 11/2006

Názory odbornej verejnosti k uvedenému rozsudku možno rozdeliť na dve tábory. P. Čech zastáva názor, že osoba, ktorá robí právne úkony menom spoločnosti môže disponovať výlučne iba jedným konateľským oprávnením. Doslovne hovorí, že *ak koná v menej spoločnosti štatutárny orgán resp. jeho člen, nevie si predstaviť, že tak robí z inej, než tejto pozície, bez ohľadu na to, v akej „banálnej“ záležitosti spoločnosti k tomu dochádza.*¹⁶ Odlišný názor zastávajú J. Bejček, J. Kotásek, J. Pokorná, ktorí argumentáciu súdu považujú všeobecne za nepresvedčivú, čo zdôvodňujú tým, že *zákonný zástupca poverený predstavenstvom môže byť mimo okruhu členov štatutárneho orgánu, a potom môže za podnikateľa podpisovať „obvyklé“ právne úkony, a v tom prípade by sa žiadne pravidlo neobchádzalo. Zostáva predsa nedotknutá obchodnoprávna zodpovednosť konajúceho, ktorá je dostatočným motívom bdelosti a lojality konajúceho.*¹⁷

V predmetnom rozsudku súd vyjadril názor k posudzovaniu prípadu kumulácie zákonného zastúpenia podľa § 15 ObchZ a štatutárneho orgánu, resp. jeho člena v jednej osobe. Z pohľadu senátu by potom osoba mohla realizovať nielen právne úkony „bežnej“ povahy vyplývajúce zo zákonného zastúpenia, ale došlo by k zneužívaniu dvojitej pozícii, v prípadoch, keď právny úkon patrí do rozhodovacej právomoci predstavenstva spoločnosti, ale právny úkon vykonal zákoný zástupca. Došlo by tak k zneužitiu konateľského oprávnenia jedného člena voči druhým a porušeniu tzv. *pravidla štyroch či viacerých očí*. Nehľadiac na to, že týmto konaním by dochádzalo k obchádzaniu vôle valného zhromaždenia spoločnosti. Súd pre podloženie svojho tvrdenia argumentoval: *„Ak by totiž najvyšší orgán bol uzrozumený s tým, aby konkrétny člen štatutárneho orgánu, ktorý súčasne vykonáva v spoločnosti činnosť, z ktorej by inak vyplývalo zákonné zastúpenie, konal v mene spoločnosti samostatne, nič mu nebráni v tom, aby v stanovách (spoločenskej zmluve) rozhodol o spôsobe konania v menej spoločnosti tak, že menovite uvedený člen štatutárneho orgánu alebo člen štatutárneho orgánu zastávajúci určitú funkciu koná v mene spoločnosti samostatne. Ak tak neurobí,*

¹⁶ ČECH, P.: Statutární orgán, zaměstnanec, nebo od každého trochu?. In: *Právní rádce*, 2009, č.2, s. 27.

¹⁷ BEJČEK, J., KOTÁSEK, J., POKORNÁ, J.: Soudně nezákonné „zákonné zastoupení“, aneb Curia locuta, causa finita? In: *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 2, s. 35.

*zrejme s takýmto konaním uzročený nie je.*¹⁸ Protichodný postoj zaujali J. Bejček, J. Kotásek, J. Pokorná, keďže nevidia dôvod a oponujú otázkou, prečo by malo valné zhromaždenie či členská schôdza uvádzať v stanovách niečo, čo vyplýva priamo zo zákona?. „Azda s takýmto konaním nie je právnická osoba uzročená fakticky?“¹⁹

J. Bejčka, J. Kotásek, J. Pokorná usudzujú, že formulácia o nemožnosti súbehu (člena) štatutárneho orgánu a zákonného zástupcu tej istej osoby sa nedá uplatniť všeobecne. Uvádzajú, že unáhlenosť generalizujúceho záveru Najvyššieho soudu bude jednoznačne zrejmá v prípadoch, kedy poverenie podľa § 15 ObchZ nebude v kolízii s obchodným vedením predstavenstva (napr. v situácii, kedy je člen predstavenstva zamestnaný ako špecialista pre úzko vymedzenú oblasť.²⁰ Pokiaľ ide o pravidlo tzv. *štyroch či viacerých očí* prezentujú nasledovnú ideu: *Samostatné konanie predsedu predstavenstva družstva by znamenalo obchádzanie princípu „štyroch očí“ pre družstvo dokonca výslovné normovaného v § 243 ods. 3 ObchZ. Avšak u akciových spoločností, kde by tento princíp museli podľa § 191 ods. 1 ObchZ určiť stanovy, neexistuje dôvod pre ochranu tretích osôb – kvalifikovaný spôsob konania sa zapisuje do obchodného registra a vzhľadom k jeho publicite každý môže (a vo vlastnom záujme má) zistiť, že spoločnosť si stanovila kvalifikovaný spôsob konania (aspoň dvaja členovia štatutárneho orgánu) a že podpis jedného člena v pozícii zamestnanca ho prakticky obchádza.*²¹

J. Bejček, J. Kotásek, J. Pokorná záver týkajúci sa zodpovednosti člena štatutárneho orgánu nepovažujú sa správny, pretože popiera akceptovaný a judikovaný názor – *„výkon činnosti štatutárneho orgánu alebo jeho člena nie je a nemôže byť predmetom práce v pracovnej zmluve, takáto činnosť nie je závislou prácou a nie je možné ju vykonávať v pracovnom pomere.“* Táto skutočnosť však sama o sebe neznamená, aby vedľa činností štatutárneho orgánu alebo jeho člena nemohla príslušná osoba vykonávať pre právnickú osobu ešte inú činnosť na základe pracovnej zmluvy. Pokiaľ sa takáto činnosť (člena) štatutárneho orgánu nezhoduje s jeho pôsobnosťou zverenou práve tomuto orgánu, môžu byť oba vzťahy od seba nezávislé a môžu podliehať odlišným režimom. Nie je preto dôvod, aby zamestnanec vykonávajúci určitý druh práce upravený v pracovnej zmluve (pokiaľ je súčasne štatutárnym orgánom alebo jeho členom) zodpovedal za škodu v režimu prísnej obchod-

¹⁸ Rozsudok Najvyššieho soudu ČR, zo dňa 15.10.2008, sp.zn. 31 Odo 11/2006.

¹⁹ BEJČEK, J., KOTÁSEK, J., POKORNÁ, J.: Soudně nezákonné „zákoné zastoupení“, aneb Curia locuta, causa finita? In: *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 2, s. 35.

²⁰ BEJČEK, J., KOTÁSEK, J., POKORNÁ, J.: Soudně nezákonné „zákoné zastoupení“, aneb Curia locuta, causa finita? In: *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 2, s. 38.

²¹ BEJČEK, J., KOTÁSEK, J., POKORNÁ, J.: Soudně nezákonné „zákoné zastoupení“, aneb Curia locuta, causa finita? In: *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 2, s. 38.

noprávnej zodpovednosti aj vtedy, pokiaľ činnosť zverenú štatutárnym orgánom nevykonáva ale vykonáva svoju prácu podľa pracovnej zmluvy. Podľa názoru autorov by nedošlo k nahradeniu zodpovednosti člena štatutárneho orgánu zodpovednosťou zákonného zástupcu. Sú to dve rôzne zodpovednosti z dvoch rôznych titulov. Ani zo zákona ani z jeho účelu sa nedá vyvodit' subsidiarita zákonného zmocnenia voči členstvu v štatutárnom orgáne.²²

Záver

Mám za to, že je ťažké prikloniť sa jednoznačne či už na stranu prípustnosti alebo na stranu neprípustnosti súbehu. Argumentácia súdu v prospech zákažu súdu sa obmedzuje na rozsah zodpovednosti, čo podľa môjho názoru nie je dôvod na zaujatie postojom, že súbeh je absolútne vylúčený či neprípustný. Nie je možné predvídať všetky situácie, ktoré sa môžu v praxi vyskytnúť. Avšak prikláňam sa skôr k názoru, že súbeh konateľských oprávnení, je za určitých okolností prípustný, pretože ak by sme striktne trvali na opaku, mohlo by to spôsobiť určitú disfunkciu, v otázke efektívnosti a pružnosti rozhodovania obchodných spoločností či družstiev, nakoľko nemožno vylúčiť prípady, kedy budú konatelia, resp. členovia predstavenstva pohltení realizáciou „banálnych“ právnych úkonom, namiesto toho, aby tieto právne úkony uskutočňovali zákonný zástupcovia v režime § 15 ObchZ.

---

²² BEJČEK, J., KOTÁSEK, J., POKORNÁ, J.: Soudně nezákonné „zákonné zastoupení“, aneb Curia locuta, causa finita? In: *Obchodněprávní revue*, 2009, č. 2, s. 35-36.

Pokyny členom orgánov obchodných spoločností a ich záväznosť (s akcentom na vzťahy v kapitálových obchodných spoločnostiach)

Viktor Varga

1. Obchodné vedenie spoločnosti a konanie v mene spoločnosti

Aby sme vedeli porozumieť problematike záväznosti pokynov udeľovaných orgánom spoločnosti inému orgánu, je nevyhnutné si na úvod ozrejmiť určité pojmy, ktoré majú vplyv či už na možnosť udeľovania pokynov, ich záväznosť resp. zodpovednosť za ich výkon. V prvom rade potrebné si vyjasniť rozdiel medzi „obchodným vedením spoločnosti“ a „konaním v mene spoločnosti.“

Pojem obchodné vedenie spoločnosti používa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej ako „ObchZ“) vo viacerých ustanoveniach, avšak jeho definíciu nám neposkytuje. Vo všeobecnosti vieme povedať, že ide o prijímanie rozhodnutí súvisiacich s bežnou prevádzkou podniku, t.j. rozhodovanie o záležitostiach organizačného charakteru, o technických otázkach, o otázkach obchodnej, finančnej a úverovej politiky spoločnosti, o veciach každodennej vnútornej prevádzky podniku a pod.¹

Konanie v mene spoločnosti predovšetkým chápeme ako konanie navonok voči tretím osobám. Predstavuje teda konkrétne vystupovanie podnikateľa voči inému subjektu (napr. uzatváranie zmlúv či iných úkonov v mene a na účet spoločnosti).

V spoločnosti s ručením obmedzeným spoločníci nemajú ex lege právo vykonávať obchodné vedenie spoločnosti či konať v jej mene. To platí i v prípade ustanovenia § 133 ods. 4 ObchZ (konateľov vymenúva valné zhromaždenie z radov spoločníkov a iných fyzických osôb), nakoľko obchodné vedenie spoločnosti (a aj konanie v jej mene) patrí v zásade konateľovi spoločnosti. Nestačí teda, aby určitá osoba mala status spoločníka spoločnosti, musí byť aj riadne vymenovaná za konateľa valným zhromaždením.

Tu však treba brať ohľad na dikciu ustanovenia § 125 ObchZ, v zmysle ktorého si valné zhromaždenia spoločnosti s ručením obmedzeným môže vyhradiť aj rozhodovanie v tých veciach, ktoré inak patria do pôsobnosti iných orgánov, teda aj obchodné vedenie spoločnosti (nie však konanie v mene spoločnosti, vzhľadom na kogentné ustanovenia obchodného zákonníka to patrí len štatutárnemu orgánu alebo osobe konajúcej ako zástupca spoločnosti). Po-

¹ MAJERIKOVÁ, M. In OVEČKOVÁ, O. a kol.: *Obchodný zákonník, komentár*. 3. vyd. Bratislava: IURA EDITION, 2012, s. 434.

dobne aj dispozitívne ustanovenie § 191 ObchZ zveruje možnosť preniesť (napr. v stanovách akciovej spoločnosti) rozhodovanie o otázkach obchodného vedenia do pôsobnosti valného zhromaždenia či dokonca dozornej rady.

Zaujímavý je v tejto otázke postoj Grabana, podľa ktorého nemožno vytvoriť určitý špecifický orgán v rámci spoločnosti, na ktorý by sa prenieslo obchodné vedenie spoločnosti. Spomínaný autor zastáva názor, že v jednotlivých otázkach spadajúcich pod obchodné vedenie si valné zhromaždenie môže vyhradiť nutnosť svojho súhlasu, ale tak ako nie je možné atrahovať pôsobnosť konateľov konať v mene spoločnosti navonok, a *minori ad maius* nie je možné ani preniesť obchodné vedenie spoločnosti.²

Myslíme si, že obchodné vedenie a konanie v mene spoločnosti sú dostatočne odlišné inštitúty na to, aby bolo možné diskutovať o možnosti ich prenosu na iný orgán. Kým konanie v mene spoločnosti už zo svojej povahy nie je možné preniesť na iný orgán spoločnosti, myslíme si, že prenos obchodného vedenia je možný (v zmysle ustanovení § 125 a § 191 ObchZ napr. do pôsobnosti valného zhromaždenia).

Tu by sme radi poukázali na aktuálnu českú právnu úpravu, ktorá v § 195 zákona č. 90/2012 Sb. o obchodných spoločnostiach a družstvách (ďalej len „zákon o obchodných korporáciách“), vyslovene priznáva len konateľovi spoločnosti s ručením obmedzením právo na obchodné vedenie spoločnosti, toto právo teda nie je možné preniesť na iný orgán.

Musíme poznamenať, že okrem konania v mene spoločnosti a obchodného vedenia spoločnosti zákon definuje i určité povinnosti štatutárneho orgánu, ktoré nezaraďujeme ani do jednej kategórie. Ide napr. o povinnosť štatutárneho orgánu zvolávať valné zhromaždenie, zabezpečovať riadne vedenie účtovníctva, predkladať dozornej rade informácie o zásadných zámeroch obchodného vedenia spoločnosti a pod.

V súvislosti s vyššie uvedeným si musíme položiť otázku, nakoľko, a či vôbec možno do týchto oblastí (obchodného vedenia, konania v mene spoločnosti) zasahovať.

Obchodná spoločnosť, napriek svojej vnútornej diferenciacii a del'be úloh stále vystupuje navonok ako celok, ako dynamicky pôsobiaci organizmus. Na to, aby bola naozaj dynamická, musia existovať pomerne jasné vzťahy medzi jej jednotlivými orgánmi, ktorých účelom bude blaho spoločnosti a jej spoločníkov (akcionárov). Pri vymedzení smerovania spoločnosti, jej správaní

---

² GRABAN, A.: *Konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným* [online]. str. 7, 8. Dostupné na internete: http://www.graban.sk/sites/default/files/pr%C3%ADlohy/konatel_1.pdf

sa a celkového prejavu navonok často orgány navzájom používajú rôzne formy vzájomného ovplyvňovania.

Ako sme už spomenuli, obchodné vedenie nemusí byť nevyhnutne v rukách štatutárneho orgánu. Preto, ak aj v jeho rukách je, zákon nevyklučuje možnosť iných orgánov zasahovať doň (napr. valnému zhromaždeniu vymedzením zásad obchodného vedenia.)

Výraznejšie je však táto problematika viditeľná v otázke samostatnosti konania štatutárneho orgánu v mene spoločnosti navonok. Ako štatutárny orgán koná, vymedzuje zákon, prípadne bližšie špecifikuje spoločenská zmluva (stanovy) spoločnosti. Zákon okrem iného stanovuje, že obmedzovanie štatutárneho orgánu voči tretím osobám nie je záväzná. Je však záväzná pre štatutárny orgán, pretože porušenie interného obmedzenia je základným prvkom pri vyvodzovaní zodpovednosti za škodu, ktorú štatutárny orgán spôsobil prekročením svojho konateľského oprávnenia (vnútorne obmedzeného).

Doteraz sme sa zaoberali predovšetkým štatutárnym orgánom (vzhľadom na vymedzenie pojmov obchodné vedenie či konanie v mene spoločnosti). Do jeho činnosti sú teda zásahy možné. Ako, to si vymedzíme v nasledujúcich častiach tejto práce.

Okrem štatutárneho orgánu (konateľa, predstavenstva) však v kapitálových spoločnostiach pôsobia aj iné orgány, najmä valné zhromaždenie a dozorná rada. Budú to práve tieto orgány, ktoré budú spôsobovať vnútorné zásahy do konania štatutárneho orgánu (napr. udeľovaním pokynov). Špecifické miesto v tejto problematike patrí ovládajúcej osobe v rámci koncernu, ktorej problematiku si takisto ďalej rozoberieme.

Nesmieme zabúdať, že zásahy do činnosti spoločnosti môžu prísť aj zvonku, teda od osoby stojacej mimo štruktúry spoločnosti (napr. banka). Jej pokyny taktiež budú určitým spôsobom vplývať na správanie sa obchodnej spoločnosti.

2. Pokyny, zásady, obmedzenia... je medzi nimi rozdiel?

Pokyn ako vnútorný akt obchodný zákonník nedefinuje. Vo všeobecnosti je možné povedať, že pokyn je určitý konkrétny príkaz konkrétnej osobe konať stanoveným spôsobom v konkrétnej veci. Z takto zadefinovaného pokynu vieme vyvodit' jeho prvky – jeho konkrétnosť (je daný presne určenej osobe so zámerom zosúladenia vôle autora pokynu s konaním adresáta pokynu) a individuálnosť (viažu na jednu situáciu).

Spôsob, akým môže byť pokyn udelený, nevyplýva *expressis verbis* zo zákona. Pokyn môže byť udelený ústne, písomne či dokonca elektronicky. Za formu pokynu môžeme považovať uznesenie valného zhromaždenia spoločnosti

s cieľom zaviazať adresáta (štatutárny orgán) na správanie sa v súlade s vôľou valného zhromaždenia. Vyššie uvedené platí i ohľadom rozhodnutí dozornej rady.

Pojem pokyn ObchZ používa explicitne, napr. v ustanovení § 197 ods. 2 zákonodarca uvádza, že dozorná rada (okrem iného) kontroluje aj vykonávanie podnikateľskej činnosti v súlade s pokynmi valného zhromaždenia.

Keďže cieľ ovplyvniť správanie adresáta majú aj zásady, musíme si ujasniť rozdiel medzi zásadami a pokynom. Odlišnosť medzi týmito inštitútmi sa prejavuje v miere ich abstraktnosti. Zásady v podstate rámcovo vymedzujú určité ciele, dosiahnutiu ktorých sa má podriadiť konanie adresáta. Ide o všeobecné regulácie, ktoré sa budú aplikovať na neobmedzený počet situácií. Pri zásadách je ich subjektu logicky ponechaná väčšia miera uváženia, predstavujú určité intencie, hranice v ktorých sa má subjekt pri tvorbe svojho rozhodnutia pohybovať.

Náš ObchZ pojem zásady ako určitú cielenú úpravu správania sa niektorého z orgánov kapitálovej spoločnosti vyslovene nepoužíva. Používa ho však český zákon o obchodných korporáciách, ktorý napr. v ustanovení § 446 ods. 2 stanovuje povinnosť dozornej rady riadiť sa zásadami schválenými valným zhromaždením (samozrejme, pokiaľ sú v súlade s právnym poriadkom, stanovami). Český zákonodarca tu výslovne uvádza, že porušenie zásad nemá účinky voči tretím osobám.

Od týchto pojmov je potrebné odlíšiť pojem obmedzenie konania štatutárneho orgánu. Obmedzenie má statickejší charakter³. Obmedzenie orgánu konať sa spravidla vymedzuje v spoločenskej zmluve či rozhodnutí valného zhromaždenia (pri spoločnosti s ručením obmedzeným) alebo stanovách či rozhodnutiach valného zhromaždenia príp. dozornej rady akciovej spoločnosti.

Obmedzenia štatutárnemu orgánu takto upravené majú zväčša všeobecný (normatívny) charakter (napr. podmienenie uzavretiu zmluvy, ktorá nakladá s majetkom spoločnosti v hodnote vyššej ako určitá suma, súhlasom valného zhromaždenia), teda budú adresáta zaväzovať (podobne ako zásady) v prípadoch rovnakého druhu a neobmedzeného počtu. Tu súhlasíme s názorom Majeríkovej, že obmedzenia konateľského oprávnenia nemajú byť natolko značné, že by sa prakticky stratila funkčnosť konať za spoločnosť samostatne.⁴

³ DURAČINSKÁ, J. In VRBA, M.: *Odpovědnost' a ručení v právu obchodných společností*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2013, s. 76.

⁴ MAJERÍKOVÁ, M. In OVEČKOVÁ, O. a kol.: *Obchodný zákonník, komentár*. 3. vyd. Bratislava: IURA EDITION, 2012, s. 644.

Kým obmedzenia svojím charakterom budú zaväzovať adresáta, ďalej sa budeme venovať záväznosti pokynu (pozri k tomu najmä kapitolu 1.4).

3. Ako sa má štatutárny orgán správať, je možné mu udeľovať pokyny?

Ako sa štatutárny orgán pri výkone svojej funkcie má správať ?

Obchodný zákonník nám v ustanoveniach § 135 a 135a uvádza viacero povinností konateľ'a i to, ako majú svoju pôsobnosť vykonávať. Predovšetkým nám ale stanovuje všeobecnú zásadu prihliadať pri výkone funkcie na záujmy spoločnosti a všetkých jej spoločníkov a konať pritom s odbornou starostlivosťou.⁵

Pre ďalšie rozpracovanie problematiky tejto témy je dôležité si ozrejmiť, čo pojem „konať s odbornou starostlivosťou“ znamená.

Tak ako mnohé iné inštitúty, ani tento nie je v zákone definovaný. Zákon v súvislosti s ním uvádza napr. to, že podnikatelia sú povinný zaobstarať si a pri rozhodovaní brať do úvahy všetky dostupné informácie týkajúce sa záležitostí, o ktorých rozhodujú, tiež povinnosť mlčanlivosti a lojality⁶.

V zmysle judikatúry Najvyššieho súdu SR „*vzásade sa odbornou starostlivosťou chápu všeobecné znalosti a skúsenosti pri výkone funkcie s prihliadnutím na predmet podnikania.*“^{7 8}

Povinnosť orgánu konať s odbornou starostlivosťou je najdôležitejším determinantom pri určovaní zodpovednosti za škodu, avšak taktiež aj pri vymedzení problematiky záväznosti pokynu a hľadani odpovede na otázku, kedy sa ním riadiť a kedy odmietnuť daný pokyn vykonať.

Možnosť udeľovať pokyny štatutárnemu orgánu náš obchodný zákonník neupravuje. Na druhej strane, prijímanie takýchto pokynov ani nezakazuje. Pracuje s rôznymi formami, v ktorých môžu byť vyjadrené pokyny (uznese-

⁵ MAJERIKOVÁ, M. In OVEČKOVÁ, O. a kol.: *Obchodný zákonník, komentár*. 3. vyd. Bratislava: IURA EDITION, 2012, s. 654.

⁶ Pozri k tomu Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 24. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3864/2008.

⁷ Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 16.03.2009, sp. zn. 6 Obo 125/2008.

⁸ Najvyšší súd to ešte bližšie špecifikoval v odôvodnení svojho Uznesenia zo dňa 19.02.2009, sp. zn. 1 Obo 16/2008 nasledovne: „*Konatelia teda majú konať odborne a lojálne voči spoločnosti a jej spoločníkom. Odbornosť sa vzťahuje na schopnosť rozhodovania so znalosťou vecí, v celej zložitosti problematiky podnikania spoločnosti. Odbornosť zahŕňa aj vytvorenie zodpovedajúcej informačnej sústavy spoločnosti v záujme získavania všetkých informácií relevantných ku vzťahu k predmetu rozhodovania. Lojalita vo vzťahu k spoločnosti a jej spoločníkom zahŕňa povinnosť zachovávaní mlčanlivosti o dôverných informáciách s skutočnosťami, ktorých prezradenie by mohlo spôsobiť spoločnosti škodu alebo ohroziť jej záujmy alebo záujmy jej spoločníkov, ako aj povinnosť neuprednostňovať svoje záujmy, záujmy len niektorých spoločníkov alebo záujmy tretích osôb pred záujmami spoločnosti.*“

nia valného zhromaždenia, rozhodnutia valného zhromaždenia či dozornej rady). Myslíme si, že tým, že ObchZ nezakazuje prijímanie pokynov a samotná rôznorodosť vzťahov medzi orgánmi spoločnosti vyžaduje určité zosúladenie ich vôle, toho následkom bude možnosť udeľovania pokynov orgánmi spoločnosti navzájom (v medziach zákona, spoločenskej zmluvy, stanov).

Radi by sme poukázali na aktuálnu českú právnu úpravu, ktorá v ustanovení § 195 ods. 2 zákona o obchodných korporáciách vyslovene stanovuje, že nikto nie je oprávnený udeľovať konateľovi pokyny týkajúce sa obchodného vedenia spoločnosti. Zákon ale z tohto pravidla stanovuje 2 výnimky (možnosť požiadať valné zhromaždenie o udelenie pokynu v oblasti obchodného vedenia a tiež pri koncerne môže riadiaca osoba udeľovať pokyny štatutárnemu orgánu riadenej osoby).

Tu sa prikláňame k názoru Smalika, že takto koncipované ustanovenie § 195 českého zákona o obchodných korporáciách zakazuje valnému zhromaždeniu ukladať pokyny konateľovi v oblasti obchodného vedenia spoločnosti, čo mu ale nezabraňuje vymedziť zásady obchodného vedenia, ktoré bude musieť konateľ dodržiavať⁹.

Ak štatutárny orgán vykonáva aj obchodné vedenie spoločnosti, teda v prípade, ak valné zhromaždenie spoločnosti s ručením obmedzeným nevyužije zákonnú možnosť vyhradiť si rozhodovanie vo veciach, ktoré patria do pôsobnosti iných orgánov, v podstate valné zhromaždenie nie je obmedzované v udeľovaní pokynov tomuto orgánu. Je ale dôležité upozorniť na fakt, že členmi valného zhromaždenia napr. akciovej spoločnosti (avšak aj spoločnosti s ručením obmedzeným) sú často osoby, ktoré ale neviaže povinnosť odbornej starostlivosti ako je to pri štatutárnom orgáne. Prílišným udeľovaním pokynov tak môže nastať situácia, keď konateľ bude výrazne obmedzovaný v svojom úsudku a v odborných schopnostiach.¹⁰ To môže v konečnom dôsledku priviesť spoločnosť (nedostatočne profesijným vedením, ktoré by konateľ mal zabezpečiť) do problémov.

4. Členenie pokynov a ich záväznosť

Pri posudzovaní záväznosti pokynu, ktorý je alebo ktorý nie je v súlade s právnym poriadkom, vychádzame predovšetkým zo zákonnej dikcie ustanovenia § 135a ods. 3 ObchZ a subsidiárne aj z úpravy mandátnej zmluvy.

---

⁹ SMALIK, M.: *Niekoľko úvah k povinnosti lojality konateľa spoločnosti s ručením obmedzeným* [online]. Dostupné na internete <http://www.projustice.sk/obchodne-pravo/niekolko-uvah-k-povinnosti-lojality-konatelya-spolocnosti-s-rucenim-obmedzenym>.

¹⁰ Tamtiež.

Konateľ (podobne aj v zmysle ustanovenia § 194 ObchZ predstavenstvo) nebude zodpovedný za konanie, ktorým vykonával uznesenie valného zhromaždenia, pokiaľ toto uznesenie nie je v rozpore s právnymi predpismi, spoločenskou zmluvou či stanovami.

Z takto koncipovanej právnej úpravy nám v podstate vyplývajú 4 situácie, ktoré budú zásadné pre určenie záväznosti pokynu (tiež i zodpovednosti autora či adresáta). Ide o pokyny, ktoré:

- a) nie sú v súlade s právnym poriadkom
- b) sú v súlade s právnym poriadkom, avšak v nesúlade so spoločenskou zmluvou (stanovami)
- c) sú v súlade s právnym poriadkom, spoločenskou zmluvou, či stanovami, avšak sú pre spoločnosť nevýhodné
- d) sú v súlade s právnym poriadkom, spoločenskou zmluvou, stanovami a sú pre spoločnosť výhodné

ad a) Nastoluje sa nám otázka, čo v prípade, ak je štatutárnemu orgánu daný pokyn, ktorý je v nesúlade s právnym poriadkom, stanovami či spoločenskou zmluvou alebo sa ním prikazuje poskytnúť plnenie spoločníkom v rozpore so zákonom resp. ním konateľ získava osobný prospech. Tu je dôležitá problematika odbornej starostlivosti.

Štatutárny orgán je osoba (resp. osoby), ktoré poznajú zámery spoločnosti, v zásade obchodne vedú spoločnosť a preto môžeme povedať, že ich povinnosť odbornej starostlivosti zahŕňa i znalosť právnych predpisov. Ak im je udelený pokyn, ktorý je v rozpore s právnymi predpismi či stanovami spoločnosti, a oni ho vykonajú, dochádza tým k porušeniu odbornej starostlivosti a tým pádom aj k vzniku zodpovednosti za škodu spôsobenú vykonaním pokynu.

Nikto nemôže štatutárny orgán nútiť, aby sa správal protiprávne. Máme za to, že takto udelený protiprávny pokyn práve z dôvodu svojho charakteru *contra legem* nebude pre štatutárny orgán záväzný. Vykonať ho teda nebude musieť. Štatutárny orgán si splní svoju povinnosť odbornej starostlivosti, ak správne vyhodnotí protiprávnosť pokynu a oznámi svoje zistenie orgánu, ktorý mu pokyn udelil (príp. aj dozornej rade). Nič nebráni tomu, aby v rámci dobrých vzťahov v spoločnosti štatutárny orgán začal vyjednávať s členmi valného zhromaždenia, hľadal zákonnú alternatívu k nezákonnému pokynu.

Okrem vyššie spomenutých spôsobov riešenia problému (nevykonanie pokynu, vyjednávanie o jeho zmene) zákon stanovuje ešte jedno riešenie pri pokyne obsiahnutom v uznesení valného zhromaždenia. Uznesenie valného

zhromaždenia je špecifický akt. Nie je považovaný za právny úkon,¹¹ hoci v určitých prípadoch z neho priamo dochádza k zmene právnych vzťahov (uznesenie o odvolaní konateľ'a), jeho nezákonnosť teda nespôsobuje absolútnu neplatnosť v zmysle ustanovenia § 39 Občianskeho zákonníka.

Zákon umožňuje konateľovi podať určovaciu žalobu na určenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia – je jedným zo subjektov, ktorým obchodný zákonník priznáva aktívnu legitimáciu na podanie žaloby.¹²

Ak súd zistí nezlučiteľnosť uznesenia valného zhromaždenia zo zákonom, môžeme celkom jednoznačne konštatovať, že štatutárny orgán si splnil svoju povinnosť konať s odbornou starostlivosťou.

Opačný prípad, ak sa súd s návrhom štatutárneho orgánu nestotožní a zamietne návrh na vyhlásenie uznesenia valného zhromaždenia za neplatné, ešte neznamená automatickú povinnosť štatutárneho orgánu vykonať uznesenie. Štatutárny orgán bude totiž musieť pristúpiť k posudzovaniu vhodnosti pokynu pre spoločnosť v rámci povinnosti odbornej starostlivosti (s tým súvisí aj záväznosť pokynu), od ktorej sa budú odvíjať jeho ďalšie kroky (bližšie o tom pozri ad c).

V českom zákone o obchodných korporáciách v zmysle ustanovenia § 51 ods. 2 člen štatutárneho orgánu kapitálovej spoločnosti môže požiadať najvyšší orgán obchodnej spoločnosti o udelenie pokynu týkajúceho sa obchodného vedenia spoločnosti, pričom tým nie je dotknutá jeho povinnosť konať s odbornou starostlivosťou. Toto ustanovenie prináša viaceré otázky, najmä, či valné zhromaždenie musí udeliť takto vyžiadaný pokyn, či je záväzný a v neposlednom rade či bude štatutárny orgán chránený vykonaním ním vyžiadaného pokynu pred vznikom zodpovednosti.

V tomto prípade sa stotožňujeme s názorom Sosnu, podľa ktorého je pri výklade tohto ustanovenia potrebné vziať do úvahy pôvodný vládny návrh zákona o obchodných korporáciách, v ktorom v ustanovení § 442 ods. 3 bolo uvedené „nikto nie je oprávnený udeľovať predstavenstvu pokyny týkajúce sa obchodného vedenia, ibaže by predstavenstvo o tento pokyn požiadalo valné zhromaždenie. Pokiaľ predstavenstvo plní takto daný pokyn valného zhromaždenia, nezodpovedá za ujmu ním spôsobenú okrem prípadu, žeby daný pokyn bol v rozpore so zákonom či stanovami.“ K tomuto ustanoveniu z dôvodovej správy vieme vyčítať, že valné zhromaždenie udeliť takýto pokyn nemusí. Ak ho udelí, tak zodpovednosť okrem vymedzenej výnimky nevznikne. Tým, že tento pokyn zbavuje predstavenstvo zodpovednosti, logicky vyplýva i záväznosť takto daného pokynu.

¹¹ Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 23.07.2007, sp. zn. 5 Obo 109/2007.

¹² § 131 ods. 1 ObchZ.

V súvislosti s aktuálnou platnou právnou úpravou (ustanovením § 51 zákona o obchodných korporáciách) by sa ods. 2 vyhol zmyslu svojej existencie, ak by sme ho nevykladali v zmysle vyššie uvedených faktorov.¹³

ad b) Spoločenská zmluva (príp. zakladateľská zmluva či zakladateľská listina) je základným dokumentom kapitálovej obchodnej spoločnosti. Je samotným základom pre vznik spoločnosti a upravuje jednotlivé vzťahy medzi spoločníkmi (zakladateľmi) navzájom. Okrem iného obsahuje často aj odklon od dispozitívnych ustanovení obchodnoprávných predpisov, s ktorým počíta zákonodarca a preto jedôležitosť jej dodržiavania nepochybná (predpokladaná zákonom).

Pre rozpor pokynu so spoločenskou zmluvou platí to isté čo platí i pre rozpor pokynu zo zákonom. Takýto pokyn taktiež nebude pre adresáta záväzný. Bližšie k tomu pozri ad a).

Tu je vhodné spomenúť určitú špecifickú situáciu. Zákon pri zmene spoločenskej zmluvy (pri akciovej spoločnosti pri zmene stanov) nevyklučuje možnosť, aby valné zhromaždenie prijalo rozhodnutie, ktorého dôsledkom bude zmena obsahu spoločenskej zmluvy (stanov)¹⁴. Napríklad valné zhromaždenie zmení podmienky zriadenia záložného práva na určitý majetok spoločnosti tak, že na zriadenie záložného právakonateľ nebude potrebovať súhlas valného zhromaždenia, pričom v uznesení udelí pokyn konateľovi založiť celý nehnuteľný majetok spoločnosti za účelom získania pôžičky. Myslíme si, keďže takéto rozhodnutie platí od okamihu jeho prijatia (pri splnení potrebných náležitostí), malo by za následok jednak zmenu spoločenskej zmluvy (stanov) a zároveň súlad pokynu so spoločenskou zmluvou, stanovami (pokiaľ napr. predtým spoločenská zmluva neumožňovala konateľovi bez súhlasu valného zhromaždenia záložné právo zriadiť – samozrejme toto obmedzenie bolo len vnútorné) a tým aj posun v otázke záväznosti pokynu z preskúmania zákonnosti na preskúmanie vhodnosti (v rámci povinnosti odbornej starostlivosti).

ad c) Slovenská právna úprava explicitne nerieši čo s pokynom, ktorý je nevhodný pre spoločnosť.

¹³ SOSNA, J.: Fiduciární povinnosti a povaha odpovědnosti za jejich porušení. In: Výjazdní seminář z obchodního práva - Obchodní korporace na prahu „nového světa“. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy. Dostupné online <http://www.prf.cuni.cz/jakub-sosna-1404046231.html>.

¹⁴ Pozri k tomu ustanovenie § 141 ods. 3 ObchZ a ustanovenie § 173 ods. 2 ObchZ

Stotožňujeme sa s názorom Majeríkovej, podľa ktorého „ak je totiž uznesenie valného zhromaždenia v rozpore so záujmami spoločnosti a konateľ ho napriek tomu vykoná, nemožno hovoriť ani o tom, že konal s odbornou starostlivosťou, ani o tom, že konal v dobrej viere; odborná starostlivosť nezahŕňa len povinnosť konať v súlade s právnymi predpismi, ale aj povinnosť skúmať vhodnosť pokynov z hľadiska záujmov spoločnosti.“¹⁵

Autorka tiež uvádza, že konateľ by sa nezbavil zodpovednosti ani v prípade, ak by valné zhromaždenie na nevhodnosť pokynu upozornil, avšak po tom, ako by valné zhromaždenie na ňom i naďalej trvalo, pokyn vykonal. Zákon totiž nepozná žiadne liberačné dôvody v tejto situácii. Problém je totiž v tom, že takto opätovne prijatý pokyn či uznesenie valného zhromaždenia (aj napriek upozorneniu konateľa) bude nielenže nevýhodný pre spoločnosť, ale aj rozpore so zákonom, pretože spoločníci tým porušia zásadu zákazuzneutia práva vyjadrenú v ustanovení § 56a ods. 1 ObchZ a konateľ zasa ustanovenie § 56a ods. 2 ObchZ. Tu má konateľ možnosť sa brániť voči takémuto uzneseniu napr. návrhom na určenie neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia pre rozpor s § 56a ObchZ. Z vyššie uvedených dôvodov teda nemožno tvrdiť, že ak by adresát vykonal nevýhodný pokyn obsiahnutý v uznesení valného zhromaždenia, preukázaním zákonnosti pokynu by sa zbavil zodpovednosti.

Táto situácia stavia otázku záväznosti pokynov do nového svetla. Ako sme uviedli v bodoch ad a) a ad b), ak je pokyn nezákonný, nebude pre adresáta záväzný. A *contrario* by z takéhoto tvrdenia malo vyplývať, že zákonný pokyn bude pre adresáta záväzný.

Tu ale musíme pripomenúť, že štatutárny orgán je povinný okrem mnohých iných povinností vykonávať svoju činnosť s odbornou starostlivosťou a v súlade so záujmami spoločnosti a jej spoločníkov¹⁶. Práve povinnosť odbornej starostlivosti považujeme za zlomovú. Podľa nášho názoru tak skrze nej dochádza k prelomeniu „záväznosti“ pokynu, ktorý je v súlade s právnymi predpismi, spoločenskou zmluvou či stanovami. Povinnosť konať s odbornou starostlivosťou (ako sme ju vymedzili v predchádzajúcej kapitole) bude pre adresáta bazálna. Myslíme si, že na nevhodnosť pokynu je štatutárny orgán povinný upozorniť valné zhromaždenie. Opätovným prijatím pokynu by sa spoločníci (akcionári) spoločnosti dopustili zneužitia práva v zmysle ustanovenia § 56a ObchZ. Z takto vymedzenej problematiky vieme usúdiť, že pokyn v súlade so zákonom avšak v nesúlade so záujmami spoločnosti nebude pre

¹⁵ MAJERIKOVÁ, M. In OVEČKOVÁ, O. a kol.: *Obchodný zákonník, komentár*. 3. vyd. Bratislava: IURA EDITION, 2012, s. 655.

¹⁶ Porovnaj ustanovenie § 135a ods. 1 ObchZ.

adresáta záväzný (ak by bol pokyn záväzný, adresát by sa nevyhol zodpovednosti za škodu ani jeho vykonaním, ani jeho nevykonaním).

Po ďalšie ale si musíme uvedomiť, že štatutárny orgán sa nevykonaním takéhoto pokynu môže dostať do nepriazne spoločníkov. Keďže sú to práve spoločníci, ktorí tvoria valné zhromaždenie obchodnej spoločnosti, de facto môže byť štatutárny orgán potrestaný za svoju „neposlušnosť“ napr. odvolaním z funkcie člena štatutárneho orgánu rozhodnutím valného zhromaždenia.

ad d) Pokiaľ nastane situácia, že štatutárnemu orgánu je uložený určitý pokyn, ktorý je v súlade s právnym poriadkom, stanovami či spoločenskou zmluvou a štatutárny orgán ho vyhodnotí ako prospešný pre spoločnosť, tak mu nebude brániť nič v tom, aby daný pokyn vykonal. Povinnosť konať s odbornou starostlivosťou v tomto prípade bude mať presne opačný účinok ako pri pokyne nepriaznivom pre spoločnosť (bod c) – v tomto prípade bude zakladať zodpovednosť orgánu iba za nesplnenie zákonného a prospešného pokynu. Za svoju nečinnosť sa bude zodpovedať valnému zhromaždeniu (ktoré ho napr. môže odvolať) a k tomu v prípade, že spoločnosti vznikne škoda, vznikne i zodpovednosť štatutárneho orgánu.

Na záver vieme zhrnúť, že posudzovanie záväznosti pokynov štatutárnemu orgánu prechádza dvoma fázami. Najprv musíme určiť, či je pokyn v súlade s právnym poriadkom, spoločenskou zmluvou a stanovami. Ak v súlade nie je, nemožno hovoriť o jeho záväznosti. Ak v súlade je, tak povinnosť odbornej starostlivosti v podstate bude determinovať správanie sa orgánu – najmä s ohľadom na zodpovednosť za jeho (ne)vykonanie.

5. Pokyny v rámci koncernového práva

Koncernovým právom môžeme rozumieť osobitnú právnu úpravu vzťahujúcu sa na zoskupenia právne samostatných obchodných spoločností podliehajúcich spoločnému riadeniu, čím sa vytvára ekonomická jednota koncernu, pričom spoločné riadenie sa opera o spoločnú kontrolu týchto spoločností.¹⁷

V slovenskom právnym poriadku absentuje detailnejšia právna úprava problematiky koncernu, zákonodarca sa v podstate obmedzil na definovanie pojmu ovládaná a ovládajúca osoba (ustanovenie § 66a ObchZ či konanie v zhode - ustanovenie § 66b ObchZ). Tieto ustanovenia majú charakter definície, je preto potrebné ich vykladať s ďalšími ustanoveniami ObchZ a právnymi predpismi.

¹⁷ MAJERIKOVÁ, M. In OVEČKOVÁ, O. a kol.: *Obchodný zákonník, komentár*. 3. vyd. Bratislava: IURA EDITION, 2012, s. 312.

Keďže právny poriadok slovenskej republiky neupravuje problematiku koncernov tak ako právny poriadok českej republiky, uvedieme pár poznámok v súvislosti so slovenskou úpravou a dovoľíme si čitateľovi priblížiť aktuálnu českú úpravu.

V praxi môžeme u nás hovoriť najčastejšie o existencii dvoch druhov koncernov. Pôjde o koncern právny, založený zmluvou medzi ovládanou a ovládajúcou spoločnosťou, či koncern faktický, napríklad, ak akciovú spoločnosť ovláda osoba disponujúca väčšinou hlasovacích práv. Česká právna úprava však už takéto delenie prekonala.

Náš zákonodarca v ustanovení § 66b ObchZ vymedzil aj pojem konanie v zhode¹⁸. Radi by sme tu v rámci problematiky pokynov upozornili na aplikáciu ustanovenia § 66b v spojitosti s ustanovením § 186a ods. 1 písm. a) ObchZ, v zmysle ktorých ObchZ zakazuje dohody, kde sa akcionár zaväzuje spoločnosti alebo jej orgánu či členovi (členom) orgánov dodržiavať pri hlasovaní pokyny spoločnosti alebo jej orgánov o tom, ako má hlasovať. V prípade, ak by k uzavretiu takejto dohody došlo, a akcionár by sa pokynom udeleným na základe takejto dohody riadil (bez ohľadu na jej neplatnosť), môžeme hovoriť o konaní v zhode, pretože sa naplní znenie ustanovenia § 66b písm. b), podľa ktorého konanie v zhode sa považuje za konanie smerujúce k dosiahnutiu rovnakého cieľa uskutočneného medzi osobami, ktoré uzavreli dohodu o zhodnom výkone hlasovacích práv v jednej spoločnosti v záležitostiach týkajúcich sa jej riadenia (pôjde o napr. o akcionárov na strane jednej a členov predstavenstva na strane druhej).

Do záležitostí týkajúcich sa riadenia spoločnosti okrem iného patrí aj udeľovanie pokynov valného zhromaždenia predstavenstvu či hlasovanie o vnútroorganizačných predpisoch upravujúcich zásady výkonu činnosti predstavenstva.

Takto teda ovládajúca osoba (ktorá napr. vlastní určitú časť akcií spoločnosti) práve vďaka hlasom ďalších akcionárov môže mať rozhodujúci vplyv na valnom zhromaždení a prakticky udeľovať pokyny štatutárnym orgánom vo svojom vlastnom záujme. Bude už len na štatutárnom orgáne, nakoľko bude schopný vedieť takto obdržaný pokyn korigovať dodržaním svojich povinností (napr. konať s odbornou starostlivosťou).

Nakoľko v oblasti pokynov slovenské koncernové právo neurčuje nič bližšie, priblížime túto problematiku z pohľadu našich susedov.

---

¹⁸ podľa ktorého za takéto konanie považujeme aj konanie smerujúce k dosiahnutiu rovnakého cieľa uskutočneného medzi ovládajúcou osobou a ovládanou osobou alebo osobami ovládanými priamo alebo sprostredkované rovnakou ovládajúcou osobou.

V českej právnej úprave bola problematika vzťahov medzi ovládajúcou a ovládanou osobou ďaleko viac rozvinutá. Nebudeme sa zaoberať v súčasnosti už neplatnou právnou úpravou, hoci pri rozoberaní právnej úpravy v novom zákone o obchodných korporáciách sa nevyhneme určitej nevyhnutnej miere komparácie, vzhľadom na kontinuitu právneho poriadku. Aby sme neodbočili od našej problematiky záväznosti pokynov, zameriame sa partikulárne len na časť úpravy týkajúcej sa podnikateľských zoskupení, a to koncernu.

Podľa nového zákona o obchodných korporáciách zákonodarca upustil od odlišovania právneho (zmluvného) a faktického koncernu. Došlo teda k zmene chápania koncernu z formálneho zoskupenia na zoskupenie vecné.¹⁹ Pre nás to prináša zjednotenie a ujasnenie otázky, čo s pokynmi udeľovanými v rámci koncernu – medzi materskou (riadiacou) spoločnosťou a spoločnosťou dcérskou (riadenou), pretože zákonná regulácia sa teraz týka už len koncernu ako takého bez jeho ďalšieho diferencovania²⁰.

V zmysle ustanovenia § 81 zákona o obchodných korporáciách, orgán riadiacej spoločnosti môže udeľovať orgánom riadenej spoločnosti pokyny týkajúce sa obchodného vedenia spoločnosti, pokiaľ sú v súlade so záujmami riadiacej osoby alebo osoby, s ktorou má riadiaca osoba koncern. Je to jedna z výnimiek principiálneho zákazu udeľovať pokyny štatutárnemu orgánu v oblasti obchodného vedenia. Takého pokyny udeľované členom štatutárneho orgánu budú záväzné. Vyššie uvedené je ale hneď vzápätí modifikované dikciou § 81 ods. 2, ktorý nezbavuje člena štatutárneho orgánu (či prokuristu) vykonávať svoju funkciu s odbornou starostlivosťou.

Prikláňame sa k názoru Sadloňovej, podľa ktorého člen štatutárneho orgánu po obdržaní pokynu v rámci svojej povinnosti konať s odbornou starostlivosťou musí posúdiť najmä to, či pokyn:

- spadá do jeho pôsobnosti
- spadá do pôsobnosti osoby, ktorá ho udelila
- nie je v rozpore s právnymi predpismi, spoločenskou zmluvou, stanovami
- či je pre riadenú osobu výhodný alebo obsahuje uistenie o tom, že je výhodný pre riadiacu osobu alebo inú osobu v rámci koncernu
- pokyn nie je zničujúceho charakteru pre riadenú osobu.²¹

¹⁹ Koncern teda môže vzniknúť fakticky i zmluvne.

²⁰ pozri § 79 a nasl. zákona o obchodných korporáciách a tiež dôvodovú správu k príslušným ustanoveniam, dostupnú na internete:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-k-ZOK.pdf>.

²¹ SADLOŇOVÁ, M. *Zodpovednosť členov štatutárnych orgánov kapitálových spoločností*.

Rigorózna práca. Právnická fakulta Masarykovej univerzity, 2012. Dostupné na internete:

Máme teda za to, že ak by štatutárny orgán zistil rozpor pokynu s niektorou z vyššie uvedených podmienok, a pokyn by vykonal, nekonal by s odbornou starostlivosťou a teda by došlo k vzniku jeho zodpovednosti za škodu. Tu musíme upozorniť na špeciálny liberačný dôvod uvedený v druhej časti ustanovenia § 82 ods.2, v zmysle ktorého sa štatutárny orgán zodpovednosti za nevýhodný pokyn zbaví, ak preukáže, že mohol predpokladať to, že škoda vzniknutá vykonaním udeleného pokynu bola v záujme riadiacej osoby alebo inej osoby, s ktorou riadiaca osoba tvorí koncern, a bude v rámci koncernu vyrovnaná. Zákonodarca pripúšťa rôzne formy vyrovnania, nemusí ísť nevyhnutne o peňažnú kompenzáciu (môže sa jednať napr. o protiplnenie, udeľenie určitých výhod v rámci koncernu). Štatutárny orgán sa však zodpovednosti za pokyn, vykonaním ktorého spôsobil úpadok spoločnosti, týmto spôsobom liberovať nemôže.²²

Český zákonodarca čerpal inšpiráciu z rôznych zdrojov. Priamo v dôvodovej správe k zákonu o obchodných korporáciách je uvedené „*ohniskom Rozenblumovho konceptu je možnosť riadiacej osoby exkupovať sa z režimu zodpovednosti (a ručenia)*“.²³ Doktrína Rozenblum vznikla z praxe kasačných súdov vo Francúzsku pri otázke, či sa za určitých podmienok môže považovať správanie štatutárneho orgánu dcérskej spoločnosti za legitímne, keď tým sleduje záujmy koncernu (najmä riadiacej spoločnosti).²⁴ Za podmienky legitímnosti francúzsky súd považoval:

- existenciu spoločností so vzájomným prepojením v oblasti vnútornej politiky (koncern); vzájomné prepojenie musí byť charakterizované v oblasti ekonomickej, finančnej či sociálnej, pričom pri absencii prepojenia nemožno o koncerne hovoriť
- požadovaný úkon musí byť v záujme skupiny ako celku
- spravodlivé rozdelenie príjmov a strát medzi členmi skupiny.²⁵

Čerpanie právnej úpravy z takéhoto konceptu vidíme snahu českého zákonodarcu o priblíženie úpravy koncernového práva západným trendom, v súlade s účelom modernizácie právneho poriadku.

---

http://is.muni.cz/th/413906/pravf_r/Zodpovednost_clenov_statutarnych_organov_kapitalovych_spolocnosti.pdf.

²² ustanovenie § 72 ods.3 zákona o obchodných korporáciách.

²³ Dôvodová správa k zákonu o obchodných korporáciách. Dostupné na internete: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-k-ZOK.pdf>.

²⁴ FERRAN, E. a kol.: *Principles of Corporate Finance Law. 2nd edition.* Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 40.

²⁵ Tamtiež; porovnaj aj LEPLAT, F.: National Report, France. Dostupné na internete: http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/windingup/200908/annex6_finalcountryreport_fr_en.pdf.

Za splnenie pokynu, ktorý je v rozpore so zákonom (spoločenskou zmluvou, stanovami) bude niest' štatutárny orgán plnú zodpovednosť. V prípade, ak pokyn je nevýhodný pre spoločnosť, pri splnení vyššie uvedených podmienok na jeho vykonanie bude štatutárny orgán riadenej spoločnosti zaviazaný (na rozdiel od spoločnosti, ktorá nie je súčasťou koncernu, kde takýto pokyn nepokladáme za záväzný). Možnosť neplniť ho má vtedy, ak preukáže, že je v neprospech celého koncernu (v takomto prípade dôjde totiž takisto k porušeniu zákona – riadiaca osoba môže udeľovať iba pokyn ktorý je výhodný pre ňu či inú osobu v rámci koncernu), pretože takto udelený pokyn je *contra legem*.

Myslíme si, že je žiaduce i v našom právnom poriadku výraznejšie upraviť problematiku koncernu, pretože súčasná slovenská úprava už nezohľadňuje potreby doby (globalizácia, ekonomická kríza a s ňou čoraz väčšie prepojenie spoločností). Za inšpiráciu by jej mohla poslúžiť česká právna úprava.

Záver

V práci sme sa venovali problematike udeľovania pokynov a ich záväznosti, a to medzi orgánmi kapitálových obchodných spoločností. Snažili sme sa o vymedzenie pokynu a jeho diferenciaciu od zásad či obmedzenia určenému štatutárnemu orgánu. Rozoberali sme problematiku záväznosti nezákonného či nevhodného pokynu i pokyny udeľované v rámci koncernového práva. V práci sme vychádzali z platnej slovenskej a českej právnej úpravy, nakoľko viaceré inštitúty sú *expressis verbis* rozpracované len v jednej (napr. úprava koncernového práva je podrobne rozpracovaná v zákone o obchodných korporáciách). Pokyny udeľované v rámci spoločnosti jednotlivým orgánom sú reálnou zložkou života spoločnosti. Hoci nie sú podrobne upravené v ObchZ, v podnikateľskej činnosti obchodnej spoločnosti majú svoj nezastupiteľný význam a miesto

Orgány obchodných spoločností

Zborník z II. študentského sympózia z práva obchodných spoločností

Zostavovatelia: Kristián Csach, Dušan Rostáš

Vydavateľ: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Odborné poradenstvo: Univerzitná knižnica UPJŠ v Košiciach

<http://www.upjs.sk/pracoviska/univerzitna-kniznica>

Rok vydania: 2015

Rozsah strán: 138

Vydanie: prvé

Počet AH: 7

Všetky práva vyhradené. Toto dielo ani jeho žiadnu časť nemožno reprodukovat', ukladať do informačných systémov alebo inak rozširovať bez súhlasu majiteľov práv.

Za odbornú a jazykovú stránku publikácie zodpovedajú autori.

ISBN 978-80-8152-255-0